

**Datasäädöksen liikesalaisuuskäsijarrua koskevan muutoksenhaun
tehokas toteuttaminen kansallisessa lainsäädännössä**

Bertram Lahdenperä
Lapin yliopisto
Oikeustieteiden tiedekunta
Maisteritutkielma
Oikeusinformatiikka
Kevät 2025

Lapin yliopisto

Tiedekunta: Oikeustieteiden tiedekunta

Työn nimi: Datasäädöksen liikesalaisuuskäsijarrua koskevan muutoksenhaun tehokas toteuttaminen kansallisessa lainsäädännössä

Tekijä/-t: Bertram Lahdenperä

Koulutusohjelma/oppiaine: OTM, Oikeusinformatiikka

Työn laji: Pro gradu -tutkielma/Maisteritutkielma_x_ Lisensiaatintutkimus__

Sivumäärä, liitteiden lukumäärä: X + 76

Vuosi: 2025

Tiivistelmä:

Tutkimuksessa tarkastellaan miten Euroopan unionin datasäädöksen ((EU) 2023/2854) sisältämä liikesalaisuuskäsijarru vaikuttaa kansalliseen lainsäädäntöön. Liikesalaisuuskäsijarru mahdollistaa datan haltijoita estämään liikesalaisuuksia koskeva datan jakamisen käyttäjille ja kolmansille osapuolille tietyissä tilanteissa. Kansallisten toimivaltaisten viranomaisten on tarvittaessa päätettävä datan jakamisesta ja sen edellytyksistä. Muutoksenhaku viranomaisen päätöksestä on kesken olevassa lainvalmistelussa ohjattu hallinto-oikeuksiin, mutta tutkielman tarkoituksena on selvittää, onko hallinto-oikeus datasäädöksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisin muutoksenhaku foorumi.

Tutkielman ensimmäinen tutkimuskysymys on, miten liikesalaisuuslainsäädäntö vaikuttaa liikesalaisuuskäsijarrun soveltamiseen. Toinen tutkimuskysymys on, miten liikesalaisuuskäsijarrua koskeva muutoksenhaku suhtautuu voimassa olevaan lainsäädäntöön toimivaltaisesta tuomioistuimesta liikesalaisuuksia koskevissa riita-asioissa. Kolmas tutkimuskysymys selvittää, miten muutoksenhaku voidaan toteuttaa säädöksen tavoitteet huomioiden tehokkaimmin kansallisessa datasäädöksen toimeenpanevassa lainsäädännössä, sekä voiko muutoksenhaku muodostua datasäädöksen tavoitteiden toteutumisen esteeksi. Tutkimusmenetelmä ensimmäisen ja toisen tutkimuskysymyksen osalta on ensisijaisesti lainoppi. Kolmas tutkimuskysymys pyrkii myös tuottamaan *de lege ferenda* -kannanoton kansallisen muutoksenhaun toteuttamisesta, johon on hyödynnetty oikeustaloustieteellistä analyysia ja sääntelyteoriaa.

Liikesalaisuuslainsäädäntö vaikuttaa liikesalaisuuskäsijarrun soveltamiseen erityisesti liikesalaisuuden määritelmän kautta. Datan haltijoiden on yksilöitävä liikesalaisuudet ennen datan jakamista koskevan sopimuksen tekemistä. Tämä aiheuttaa riskin datan ylitulkinnasta liikesalaisuuksiksi sen jakamisen estämiseksi. On myös epäselvää, missä määrin käsittelemätöntä raakadataa voidaan pitää liikesalaisuuksina. Toimivaltaa elinkeinonharjoittajien välisten liikesalaisuuksia koskevien riita-asioiden käsittelyssä on keskitetty markkinaoikeuteen liikesalaisuusdirektiivin implementoinnin yhteydessä. Liikesalaisuuskäsijarrun soveltamiseen yritysten välillä liittyy tulkinnanvaraisia oikeudellisia kysymyksiä, joihin kohdistuu yksityinen intressi. Datasäädöksessä ja liikesalaisuusdirektiivissä on yhteisiä harmonisointitavoitteita innovaatioiden tukemisessa sisämarkkinoilla. Liikesalaisuuskäsijarrua koskevassa muutoksenhaussa ei ole kyse hallinnollisesta valvonnasta, vaan aineettomien oikeuksien suojaamisesta ja datan saatavuuden punnitsemisesta suhteessa käyttäjän ja kolmansien osapuolten oikeuksiin. Näistä syistä muutoksenhaun ohjaaminen markkinaoikeuteen on tarkoituksenmukaista.

Avainsanat: data, esineiden internet, datatalous, liikesalaisuus, oikeusinformatiikka, oikeustaloustiede

_x_ Tutkielma ei sisällä muita kuin tekijän omia henkilötietoja.

SISÄLLYS

LÄHTEET	V
LYHENTEET	IX
1 Johdanto	1
1.1 Tutkimuksen tausta ja tarkoitus.....	1
1.2 Tutkimuskysymykset ja tutkielman rajaukset	3
1.3 Tutkimusmenetelmä	6
2 Liikesalaisuuslainsäädäntö.....	12
2.1 Liikesalaisuusdirektiivi	12
2.2 Liikesalaisuuslain soveltamisala ja liikesalaisuuden määritelmä.....	14
2.2.1 Liikesalaisuuslain soveltamisala	14
2.2.2 Liikesalaisuuslain määritelmä	14
2.3 Liikesalaisuuslain mukaiset loukkaukset ja oikeussuojakeinot	16
2.3.1 Liikesalaisuuden loukkaukset	16
2.3.2 Oikeussuojakeinot liikesalaisuuden loukkauksia vastaan	19
3 Datasäädös	22
3.1 Datasäädöksen tavoitteet	22
3.2 Datasäädöksen soveltamisala	25
3.3 Datasäädöksen keskeiset määritelmät	28
3.3.1 Data	28
3.3.2 Verkkoon liitetty tuote ja siihen liittyvä palvelu	31
3.3.3 Käyttäjä, datan haltija ja datan vastaanottaja	32
3.4 Datan haltijan velvoite asettaa data käyttäjien saataville	33
3.5 Käyttäjän oikeus päästä dataan ja jakaa sitä kolmansille osapuolille	35
3.6 Liikesalaisuuskäsijarru	37
3.7 Datasäädöksen mukainen viranomaiskäsitely	42
3.8 Datasäädöksen suhde liikesalaisuuslainsäädäntöön	44
4 Toimivalta liikesalaisuuksia koskevissa riita-asioissa	48
4.1 Käräjä- ja markkinaoikeuden rinnakkainen toimivalta	48
4.2 Yleiset tuomioistuimet	49
4.3 Markkinaoikeus erityistuomioistuimena	50
5 Datasäädöksen kansallinen täytäntöönpano.....	55
5.1 Käynnissä oleva lainvalmistelu	55

5.2	Datasäädöksestä aiheutuvat uudet viranomaistehtävät	56
5.3	Datasäädöksen vaikutukset tuomioistuimiin ja lainvalmistelussa ehdotetut vaihtoehdot toimivaltaisesta tuomioistuimesta.....	60
5.3.1	Yleisvaikutukset tuomioistuimiin	60
5.3.2	Valmistelun vaihtoehto A: Hallinto-oikeudet toimivaltaisista	64
5.3.3	Valmistelun vaihtoehto B: Markkinaoikeus toimivaltainen.....	66
5.3.4	Valmistelussa valittu ratkaisu.....	67
5.4	<i>De lege ferenda</i> -suositus toimivaltaisesta tuomioistuimesta	68
6	Johtopäätökset.....	74

LÄHTEET

Kirjallisuuslähteet

Aarnio, Aulis, Philosophical perspectives in jurisprudence. Acta Philosophica Fennica, Vol. 38 1983.

Aarnio, Aulis, Essays on the Doctrinal Study of Law. Springer Science+Business Media B.V. 2011.

Aplin, Tanya – Radauer, Alfred – Bader, Martin A. – Searle, Nicola, The role of EU trade secrets law in the data economy: an empirical analysis. International Review of Intellectual Property and Competition Law 54(6) 2023, s. 826-858.

Auranen, Maiju, Salliiko liikesalaisuuslaki tiedon hankinnan? Lakimies 2/2025, s. 176–220.

Bützow, Alexander – Honkasalo, Pessi – Hynönen, Kalle – Leino, Saara – Rantanen, Iris, Datasäädös - Käytännön käsikirja, Kauppakamari 2025.

Cooter, Robert – Ulen, Thomas, Law and Economics, 6th edition. Berkeley Law Books 2016.

Hennemann, Moritz – Ebner, Gordian Konstantin – Karsten, Benedikt – Lienemann, Gregor – Wienroeder, Marie, Data Act: An Introduction, Nomos Verlagsgesellschaft 2024.

Huttunen, Mikko, Safety and Security of Unmanned Aircraft Systems: Legislating Sociotechnical Change. Lapin yliopisto 2020, Acta electronica Universitatis Lapponiensis 295.

Hynönen, Kalle – Leino, Saara – Bützow, Alexander, Euroopan datatalouden uudet säännöt: Tarkastelussa datasäädös ja tekoälyasetus, Defensor Legis 3/2023, s. 466–488.

Keller, Milla, Datajuridiikka – Paremmat pelisäännöt datataloudelle, Alma Insights 2025.

Kiiski, Mikko, Liikesalaisuuden loukkaus ja väärinkäyttö – Oikeudellinen tutkimus suojaavan sääntelyn tarkoituksenmukaisuudesta ja rikosvastuun toteutumisesta. Lapin yliopisto 2025, Acta electronica Universitatis Lapponiensis 398.

Koski, Heli – Anttila, Johannes – Björk, Anna – Djakonoff, Vera – Kässi, Otto – Niemi-Hugaerts, Hanna – Pajarinen, Mika – Parkkari, Jussi-Pekka, Datatalouden mittaaminen ja vaikuttavuuden arviointi, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2024:44.

Koski, Heli – Pajarinen, Mika 2024, Datasäädös – tietopohja markkinoista Suomessa. ETLA Raportti No 148.

Mylly, Ulla-Maija, Trade Secrets and the Data Act, International Review of Intellectual Property and Competition Law 55(3) 2024, s. 368–393.

Mäenpää, Olli, Hallinto-oikeus, Alma Talent 2023 (päivittyvä hakuteos).

Määttä, Kalle, Oikeustaloustieteellinen näkökulma kotimaiseen lainvalmisteluun, Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 242, 2009.

- Määttä, Kalle, Oikeustaloustieteen perusteet, Edita 2016.
- Nyblin, Klaus, Liikesalaisuuksien suoja, Kauppakamari 2024.
- Oesch, Rainer, Lisenssisopimusoikeuden perusteet, Edita 2024.
- Raitio, Juha – Tuominen, Tomi, Euroopan unionin oikeus, Alma Talent 2020.
- Saarenpää, Ahti – Riekkinen, Juhana, Oikeusinformatiikan perusteet, Lapin yliopisto 2023.
- Schröder, Vilhelm, Trade Secrets in European Patent Litigation, Helsingin yliopisto 2022.
- Siltala, Raimo, Oikeudellinen tulkintateoria, Suomalainen Lakimiesyhdistys 2004.
- Steinbach, Armin, EU Law and Economics. Oxford University Press 2025.
- Tolonen, Hannu, Oikeuslähdeoppi. WSOY Lakitieto 2003.
- Tommaso, Fia, Resisting IP Overexpansion: The Case of Trade Secret Protection of Non-Personal Data, *International Review of Intellectual Property and Competition Law* 53/2022, s. 917–949.
- Vapaavuori, Tom, Liikesalaisuudet ja salassapitosopimukset, Alma Talent 2019.
- Vuorenpää, Mikko – Helenius, Dan – Hietanen-Kunwald, Petra – Hupli, Tuomas – Koulu, Risto – Lappalainen, Juha – Lindfors, Heidi – Niemi, Johanna – Rantaeskola, Satu – Rautio, Jaakko – Saranpää, Timo – Turunen, Santtu – Virolainen, Jyrki, Prosessioikeus, Alma Talent 2021 (päivittyvä hakuteos).

Virallislähteet

- Euroopan komissio, 2022/C 247/01. Komission tiedonanto Sininen opas – EU:n tuotesääntöjen täytäntöönpano-opas 2022.
- Euroopan komissio, COM/2020/66 final. Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle - Euroopan datastrategia.
- Euroopan komissio, COM/2022/68 final. Ehdotus EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUS datan oikeudenmukaista saatavuutta ja käyttöä koskevista yhdenmukaisista säännöistä (datasäädös).
- Euroopan komissio. Frequently Asked Questions – Data Act, Version 1.2, 3.2.2025.
- Euroopan parlamentti C/2023/419. P9_TA(2023)0069 Datasäädös Euroopan parlamentin tarkistukset 14. maaliskuuta 2023 ehdotukseen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi datan oikeudenmukaista saatavuutta ja käyttöä koskevista yhdenmukaisista säännöistä (datasäädös) (COM(2022)0068 – C9-0051/2022 – 2022/0047(COD)) (Tavallinen lainsäätämisyjärjestys: ensimmäinen käsittely).
- Euroopan parlamentin täysistunto 14. maaliskuuta 2023, sanatarkat istuntoselostukset (CRE 14/03/2023 – 3). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2023-03-14-ITM-003_FI.html (21.4.2025).

HE 70/2008 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle riita-asioiden oikeuspaikkaa koskevien sääntösten muuttamiseksi.

HE 124/2012 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle markkinaoikeutta ja oikeudenkäyntiä markkinaoikeudessa koskevaksi lainsäädännöksi.

HE 49/2018 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle liikesalaisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 244/2022 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle kaupparekisterilaiksi ja elinkeinotoimintalaiksi sekä eräksi niihin liittyviksi laeiksi.

HE-luonnos EU:n datasäädöstä täydentäväksi lainsäädännöksi (LVM050:00/2023). <https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=LVM050:00/2023> (12.3.2025).

Liikenne- ja viestintäministeriö, asettamispäätös 27.9.2024. https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/a66ac824-59d1-4137-acd2-d8194cda6c3c/452bdf51-a7f7-4249-8839-213f878f11f9/ASETTAMISPAATOS_20241008074748.PDF (12.3.2025).

Liikenne- ja viestintäministeriö, säädöshankepäätös 2.7.2024. https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/a66ac824-59d1-4137-acd2-d8194cda6c3c/20c818ad-b5ba-4483-9446-30598c34ba6b/SUUNNITELMA_20241017093213.PDF (12.3.2025).

Liikenne- ja viestintäministeriö, säädöshankepäätös 6.3.2025. https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/a66ac824-59d1-4137-acd2-d8194cda6c3c/c2978d6d-0c1c-4ac7-8867-88fbc37bf50b/PAATOS_20250311091627.PDF (10.5.2025).

PeVL 68/2014 vp. Perustuslakivaliokunnan lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista ja kansainvälistä perheoikeutta koskevan lainsäädännön muuttamiseksi (HE 231/2014 vp).

SWD (2022) 34 final. COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT IMPACT ASSESSMENT REPORT Accompanying the document Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on harmonised rules on fair access to and use of data (Data Act).

Verkkolähteet

Statista, Volume of data/information created, captured, copied, and consumed worldwide from 2010 to 2023, with forecasts from 2024 to 2028. <https://www.statista.com/statistics/871513/worldwide-data-created/> (18.4.2025).

Tuomioistuinlaitos, Tuomioistuinkohtaiset tilastot 2025. <https://tuomioistuimet.fi/fi/index/tuomioistuinlaitos/tilastoja.html> (7.5.2025).

Oikeuskäytäntö

KHO:2023:81

KHO:2023:56

KHO:2018:153

KHO:2015:176

KHO:2014:58

KHO:2013:90

Pohjois-Suomen HAO 22.05.2023 758/2023

Kouvolan HAO 29.10.2010 10/0668/2

Helsingin HAO 16.11.2001 01/0816/2

Helsingin HAO 4.9.2001 01/0612/2

MAO:178/2025

MAO:161/2025

MAO:138/2025

MAO:125/2025

MAO:62/2025

MAO:61/2025

MAO:37/2025

MAO:600/2024

MAO:561/2024

MAO:609/2023

MAO:608/2023

MAO:605/2023

LYHENTEET

DataL	HE-luonnoksessa ehdotettu laki datan hallinnan ja jakamisen valvonnasta
DGA	Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/868, annettu 30 päivänä toukokuuta 2022, eurooppalaisen datan hallinnoinnista ja asetuksen (EU) 2018/1724 muuttamisesta (datanhallinta-asetus)
DMA	Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/1925, annettu 14 päivänä syyskuuta 2022, kilpailullisista ja oikeudenmukaisista markkinoista digitaalisella ja direktiivien (EU) 2019/1937 ja (EU) 2020/1828 muuttamisesta (digimarkkinasäädös)
EU	Euroopan unioni
EUT	Euroopan unionin tuomioistuin
GDPR	Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasäädös)
HE	Hallituksen esitys
HL	Hallintolaki (434/2003)
HOL	Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019)
IoT	Internet-of-Things
JulkL	Julkisuuslaki (621/1999)
KHO	Korkein hallinto-oikeus
LaVL	Lakivaliokunta
LSL	Liikesalaisuuslaki (595/2018)
MAO	Markkinaoikeus
LOM	Laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa (100/2013)
SVPL	Laki sähköisen viestinnän palveluista (1182/2023)
LVM	Liikenne- ja viestintäministeriö
PeVL	Perustuslakivaliokunta
PRH	Patentti- ja rekisterihallitus
RL	Rikoslaki (39/1889)
ROL	Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa (689/1997)
SaaS	Software-as-a-Service
SEU	Sopimus Euroopan unionista, tehty 13 päivänä joulukuuta 2007 – konsolidoitu toisinto (EUVL C 202, 7.6.2016 s. 13–46)
SEUT	Sopimus Euroopan unionin toiminnasta, tehty 13 päivänä joulukuuta 2007 – konsolidoitu toisinto (EUVL C 202, 7.6.2016, s. 47–360)
SopMenL	Laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa (1061/1978)

SopS	Suomen säädöskokoelman sopimussarja
TRIPS	Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights
WTO	Maailman kauppajärjestö
ZB	Tsettatavu

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen tausta ja tarkoitus

On arvioitu, että erilainen tuotettu, kopioitu ja kulutettu data saavuttaa maailmanlaajuisesti vuonna 2025 arviolta noin 175 tsettatavun (ZB) määrän¹. Kyse on käsittämättömästä määrästä dataa, jonka hahmottamista voi yrittää helpottaa suhteuttamalla sen fyysisiin tallennusvälineisiin, joita tarvittaisiin sen tallentamiseen: 175 ZB:n tallentamiseen tarvittaisiin satoja miljardeja DVD-levyjä. On ennustettu, että datan määrä voi edelleen jopa kaksinkertaistua ennen 2030-lukua².

Datavetoisten markkinoiden, sekä erilaisten dataa keräävien ja hyödyntävien teknologioiden kehitys on nopeaa. Yhä useampi kuluttajamarkkinoilla oleva tuote tai palvelu kerää käytön perusteella syntyviä tietoja ja on yhteydessä internettiin. Tällaisissa verkkoon liitetyissä tuotteissa ja palveluissa on kyse ns. esineiden internetistä (engl. *Internet-of-Things*, IoT). Myös moni teollisuuden prosessi koostuu verkkoon liitetyistä tuotteista, jotka keräävät niiden käytön perusteella syntyvää dataa.

Euroopan unionin (EU) potentiaalia datataloudessa menestymiseen ja sen kehitystä ohjaamaan Euroopan komissio esitteli vuonna 2020 datastrategian, jonka yhtenä tavoitteena oli muun muassa datatalouden toimijoiden välisiin suhteisiin vaikuttavan lainsäädännön valmistelu, jolla voitaisiin kannustaa datan horisontaaliseen yhteiskäyttöön ja poistamaan sitä haittaavia esteitä³. Euroopan komissio on tunnistanut datatalouden olleen jo vuonna 2019 noin 325 miljardin euron arvoinen, muodostaen noin 2,6 prosenttia EU:n bruttokansantuotteesta (BKT)⁴. Suomessa datatalouden arvoa on arvioitu muun muassa datasäädöksen soveltamisalaan kuuluvien suurten ja keskisuurten yritysten liikevaihdon ja arvonlisäyksen kautta, jotka olivat Suomessa vuonna 2021 yli 44 miljardia euroa ja 14 miljardia euroa, vastaten 5,8 prosenttia Suomen bruttokansantuotteesta⁵. Lisäksi dataperusteisen työn tuottaman arvonlisäys on ollut vuonna 2021 n. 9–10,5 prosenttia BKT:sta.⁶

---

¹ COM/2020/66 final, s. 2.

² Statista 2024.

³ COM/2020/66 final, s. 13.

⁴ SWD(2022) 34 final, s. 2.

⁵ Koski – Pajarinen 2024.

⁶ Koski – Anttila – Björk – Djakonoff – Kässi – Niemi-Hugaerts – Pajarinen – Parkkari 2024, s. 52.

Näitä taloudellisia ja lainsäädännöllisiä tavoitteita ohjaamaan säädettiin lopulta komission ehdotuksesta vuonna 2023 uusi EU-asetus: datasäädös⁷. Datasäädöksen moniin tavoitteisiin kuuluu esimerkiksi kilpailukyvyn, innovoinnin ja kestävän talouskasvun parantaminen, sekä datan optimaalista jakoa yhteiskuntaa hyödyttävällä tavalla haittaavien esteiden poistaminen⁸. Säädöksellä asetetaan datanjakovelvoite, jonka mukaan verkkoon liitettyjen tuotteiden tai niihin liitettyjen palveluiden käytön tuloksena tuotettu data asetetaan EU:n alueella olevien käyttäjien saataville ja käytettäväksi, myös käyttäjien valitsemien kolmansien osapuolten kanssa⁹. Datanjakovelvoitteesta huolimatta datan haltijat voivat tietyissä tilanteissa pidättyä datan jakamisesta, keskeyttää sen tai evätä pääsyn dataan. Euroopan komissio kutsuu mekanismeja ”liikesalaisuuskäsijarruksi”¹⁰.

Datasäädös on tullut voimaan alkuvuodesta 2024 ja sitä aletaan soveltamaan suurimmilta osin syyskuussa 2025. Datasäädöksen edellyttämä liikenne- ja viestintäministeriön (LVM) johtama kansallinen lainsäädäntötyö on tutkielman kirjoitushetkellä alkuvuodesta 2025 vielä käynnissä ja sitä koskien on toistaiseksi julkaistu vain hallituksen esitysluonnos EU:n datasäädöstä täydentäväksi lainsäädännöksi (jäljempänä HE-luonnos). Datasäädös edellyttää jäsenvaltioita muun muassa asettamaan kansalliset toimivaltaiset viranomaiset, jotka valvovat säädöksen toteuttamista jäsenvaltioissa. Yksi säädöksen tuomista uusista viranomaistehtävistä on datan haltijoiden liikesalaisuuskäsijarrua koskevien päätösten ja niihin kohdistuvien käyttäjien valitusten käsittelystä vastaaminen.

Tutkielman kirjoittamishetkellä on vielä epäselvää, minkä tuomioistuimen toimivaltaan liikesalaisuuskäsijarrua koskevien viranomaisen päätösten muutoksenhaku asettuu. Myös oikeuskirjallisuudessa toivottu lainsäätäjältä selkeää kannanottoa¹¹. Datatalouden toimivuuden kannalta olisi suotavaa, että myös datasäädöksen soveltamisen kautta syntyvät liikesalaisuuksia sisältävän datan jakamista koskevat erimielisyydet ja riidat hoidetaan tehokkaasti¹². Liikesalaisuuksista, niiden jakamista koskevista viranomaisen päätöksistä ja päätösten muutoksenhausta

---

⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2023/2854, annettu 13 päivänä joulukuuta 2023, datan oikeudenmukaista saatavuutta ja käyttöä koskevista yhdenmukaisista säännöistä ja asetuksen (EU) 2017/2394 ja direktiivin (EU) 2020/1828 muuttamisesta (datasäädös).

⁸ Datasäädöksen johdanto-osan perustelukappaleet 2 ja 4.

⁹ Datasäädöksen johdanto-osan perustelukappale 5.

¹⁰ Euroopan komissio 2025, s. 16.

¹¹ Bützow – Honkasalo – Hynönen – Leino – Rantanen 2025, s. 171.

¹² HE-luonnos, s. 25.

ei saa muodostua sellaista datan jakamisen estettä, joka heikentäisi datasäädöksen tavoitteiden ja sitä kautta datatalouden tehokkaan toimivuuden toteutumista.

1.2 Tutkimuskysymykset ja tutkielman rajaukset

Tutkielmassa pyritään selvittämään, miten datasäädöksen sisältämä liikesalaisuuskäsijarru vaikuttaa kansalliseen lainsäädäntöön datasäädöksen mukaisen valitusmahdollisuuden ja sitä seuraavan muutoksenhaun osalta. Datasäädöksen lähtökohta on asettaa kaikki verkkoon liitettyjen tuotteiden ja niihin liittyvien palvelujen data käyttäjien saataville. Säädöksessä on tästä huolimatta asetettu datan haltijoille tietyissä rajatuissa tilanteissa mahdollisuus estää datan jakaminen silloin kun se sisältää datan haltijan tai muun osapuolen liikesalaisuuksia. Säädöksessä asetetaan kansallisille viranomaisille velvollisuus käsitellä datan haltijan päätöksiä datan jakamisen estämisestä sekä käyttäjän tämän perusteella tekemät valitukset. Kansallisen viranomaisen päättäessä datan jakamisesta ja sen edellytyksistä, on kyseessä valituskelpoinen hallintopäätös. Kansallisessa lainsäädännössä ei ole täysin selvää, minkä tuomioistuimen toimivaltaan tällaisen päätöksen muutoksenhaun tulisi kuulua. Viranomaisten päätöksistä haetaan perinteisesti muutosta hallinto-oikeuksissa, mutta liikesalaisuuksia koskevien yksityisoikeudellisten riita-asioiden erityistuomioistuimena toimii markkinaoikeus.

Tutkielman kannalta olennaisimmat tutkimuskysymykset ovat:

1. Miten liikesalaisuuslainsäädäntö vaikuttaa datasäädöksen soveltamiseen?
2. Miten liikesalaisuuskäsijarrua koskeva muutoksenhaku suhtautuu voimassa olevaan lainsäädäntöön toimivaltaisesta tuomioistuimesta liikesalaisuuksia koskevissa riita-asioissa?
3. Mikä olisi tehokkain tapa säätää liikesalaisuuskäsijarrun sisältämän valitusoikeuden muutoksenhausta lailla datasäädöksen tavoitteet huomioiden?
  - a. Voiko muutoksenhaku muodostua esteeksi datasäädöksen tavoitteiden toteutumiselle?

Ensimmäinen tutkimuskysymys toimii tutkielman pohjana, jonka avulla tutkitaan datasäädöstä ja liikesalaisuuksia koskeva lainsäädäntökehys, sekä miten se suhtautuu liikesalaisuuskäsijarruun *de lege lata*. Tutkimuskysymyksen avulla selvitetään relevantti lainsäädäntö, niiden soveltamisala ja keskeiset käsitteet, jotka vaikuttavat tulkintaan toimivaltaisesta muutoksenhakufoorumista. Toiseen tutkimuskysymykseen vastatessa tutkitaan, miten datasäädöksessä asete-

tun viranomaismenettelyn muutoksenhaku liikesalaisuuksia sisältävän datan jakamisesta suhtautuu voimassa olevaan lainsäädäntöön toimivaltaisesta tuomioistuimesta liikesalaisuuksia koskevissa riita-asioissa. Kolmas tutkimuskysymys selvittää, miten muutoksenhaku voidaan toteuttaa säädöksen tavoitteet huomioiden tehokkaimmin kansallisessa datasäädöksen toimeenpaneavassa lainsäädännössä. Tämän osalta huomioidaan HE-luonnoksen lainvalmistelussa tähän asti esitetyt vaihtoehdot ja arvioidaan niiden tarkoituksenmukaisuutta. Samassa yhteydessä pyritään esittämään havainto siitä, voiko kansallinen muutoksenhaku muodostaa liikesalaisuuskäsijarrusta tosiasiallisesti datan jakamisen esteen ja miten siihen voi vaikuttaa.

Vaikka jaettavan datan sisältämiin liikesalaisuuksiin sisältyy tulkinnallisia epävarmuuksia, tutkielmassa lähdetään siitä oletuksesta, että dataan voi sisältyä liikesalaisuuksia. Tämä oletus mukaillee myös EU-lainsäätäjän olettamusta, koska datasäädökseen on nimenomaisesti asetettu datan haltijoiden hyödynnettävissä olevat keinot liikesalaisuuksien suojaamiseen. Tutkielmassa ei myöskään tutkita sitä, miten liikesalaisuuskäsijarrun säännökset voivat vaikuttaa olemassa olevien yksityisoikeudelliset liikesalaisuusriitojen käsittelyyn kansallisissa tuomioistuimissa, vaikka ne otetaankin huomioon tutkimuskysymyksiin vastatessa.

Tutkielman rakenne muodostuu kuudesta pääluvusta. Tutkielman 1 luku esittelee tutkielman taustan ja tavoitteet, sekä tutkimuskysymykset ja tutkielman rajaukset, joilla tavoitteisiin on tarkoitus päästä. Luvussa 1 esitellään myös tutkimusmenetelmät ja miten tutkimus asemoituu oikeudenalajaotukseen ja aiempaan tutkimukseen. Tutkielman luvut 2 ja 3 esittelevät tutkielman lainsäädännöllisen kehyksen: liikesalaisuuslainsäädännön ja datasäädöksen. Luvuissa esitellään alustavasti myös millä eri tavoilla käsitelty lainsäädäntö suhtautuu toisiinsa. Tutkielman luvussa 4 käydään tarkemmin läpi, miten ja millä perusteilla liikesalaisuuksia koskevien riita-asioiden toimivalta on jaettu voimassa olevassa lainsäädännössä. Tutkielman luvussa 5 tarkastellaan, miten lainsäätäjät on tähän mennessä ottanut huomioon liikesalaisuuslainsäädännön ja datasäädöksen välisen yhteyden sekä ehdottanut toimivaltaisesta muutoksenhakutuomioistuimesta. Luvussa 5 esitetään myös vaihtoehtoinen tapa säätää liikesalaisuuskäsijarrun mukaisesta muutoksenhausta *de lege ferenda*. Tutkielman 6 luku esittelee tutkimuksen johtopäätökset ja pohtii niiden vaikutusta datasäädöksen soveltamiseen.

Tutkielman tutkimuskysymysten ulkopuolelle jää kysymys siitä, miten todennäköisesti verkkoon liitettyjen tuotteiden dataan tai niihin liittyvien palvelujen data voi soveltua liikesalaisuuskäsitteiksi. Tutkielmassa ei myöskään tarkemmin tutkita sitä, muuttaako datasäädös liikesalaisuus-

lainsäädännön tulkintaa, vaan tutkielman tavoitteena on keskittyä kokonaistaloudellisesti tehokkaimman lainsäädäntöratkaisun ehdottamiseen kansallisen muutoksenhakuprosessin toteuttamiseksi *de lege ferenda*, säädöksen tavoitteet huomioiden. Tästä huolimatta tutkielmassa otetaan huomioon muutamia oikeuskirjallisuudessa esitettyjä datasäädöksen ja liikesalaisuuksien välisen suhteen tulkintaan liittyviä kysymyksiä, jotka vaikuttavat *de lege ferenda* lainsäädännön tehokkuuden analysointiin.

Datasäädös vaikuttaa myös useiden muiden lainsäädännöllisten kokonaisuuksien tulkintaan. Datasäädös soveltuu myös henkilötietoihin¹³, mutta se ei vaikuta henkilötietojen käsittelyyn. Säädöksellä ei rajoiteta muun muassa henkilötietojen- ja yksityisyyden suojaa, eikä viestinnän luottamuksellisuutta (1 artiklan 5 kohta). Jos datasäädöksen soveltamisalaan kuuluvaan dataan sisältyy henkilötietoja, niitä käsitellään edelleen yleisen tietosuoja-asetuksen¹⁴ (GDPR) mukaisesti¹⁵. Tutkielmassa ei perehdytä vaikutuksiin, joita datasäädöksellä voi olla henkilötietojen suojaan vaan keskitytään tutkimaan säädöksen merkitystä ei-henkilötietoja sisältävän datan kontekstissa. Säädöksellä on myös yhteyksiä teollis- ja tekijänoikeuksiin, kuluttajansuojaan ja sopimusoikeuteen (1 artiklan 8–10 kohdat). Esimerkiksi tilanteissa, joissa datan haltijoiden ja kuluttajan roolissa olevien käyttäjien välillä muodostetaan sopimuksia – joihin voisi sisältyä sopimuksia liikesalaisuuksia sisältävän datan jakamisesta – tulisi tutkielman tutkimuskysymysten valossa ottaa huomioon myös niiden kohtuuttomuuden arviointi kuluttajien kannalta. Vaikka kuluttajansuojaoikeudellinen arviointi sinänsä voisi kuulua tutkimuskysymysten alueelle, sen käsittely on jätetty tämän tutkielman ulkopuolelle. Kuluttajansuojaoikeudellinen näkökulma on kuitenkin otettu huomioon yhtenä tekijänä, joka tulisi ottaa huomioon lainsäädännön tehokkuuden arvioinnissa.

Tutkielmassa ei myöskään tutkita miten erilaiset, datasäädöksestä aiheutuvat roolit (datan haltija, käyttäjä, datan vastaanottaja) voivat vaikuttaa muodostuviin sopimuskäytäntöihin liikesalaisuuksien osalta.

---

¹³ Hennemann – Ebner – Karsten – Lienemann – Wienroeder 2024, s. 45.

¹⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus).

¹⁵ Datasäädöksen johdanto-osan 7 perustelukappale.

1.3 Tutkimusmenetelmä

Tämän tutkielman tutkimusmenetelmiin, eli metodeihin, kuuluu lähtökohtaisesti lainoppi. Lainoppi – eli oikeusdogmatiikka – pyrkii metodina tuottamaan tieteellistä tietoa voimassa olevien oikeusnormien sisällöstä. Lainopissa kyse on siis voimassa olevan oikeuden tulkinnasta ja systematisoinnista, jonka avulla voidaan esittää sekä normi- että tulkintakannanottoja.¹⁶ Oikeusnormien systematisointia ei ole mahdollista toteuttaa ilman ymmärrystä niiden aineellisesta sisällöstä ja päinvastoin, koska voimassa oleva oikeusjärjestelmä luo puitteet normien tulkinnalle ja toisaalta tulkinta täytyy toteuttaa oikeusjärjestelmän puitteissa. Tämän systematisoinnin ja tulkinnan vastakkainasettelun tuloksena syntyy käsitys oikeusjärjestelmästä, joka muodostaa kehyksen lakien tulkinnalle.¹⁷ Tutkielman taustana toimii datasäädöksen ja liikesalaisuuksia koskevan relevantin lainsäädännön välisen suhteen systematisointi ja tulkinta, jotta liikesalaisuuskäsijarrun tehokkaasta kansallisesta toteuttamisesta voidaan esittää perusteltuja kannanottoja.

Datasäädös ei ole kirjoittamishetkellä vielä sovellettavaa oikeutta, jonka takia siitä ei ole saatavilla esimerkiksi kansallisten tai EU-tuomioistuinten soveltamiskäytäntöä. Myös datasäädöksen edellyttämän kansallisen täydentävän lainsäädännön säätäminen on kesken. Tästä syystä pelkkä voimassa olevan oikeuden sanamuodon ja oikeuskäytännön lainopillinen tulkinta ja systematisointi ei riitä vastaamaan tutkimuskysymyksiin. Koska tutkielman tutkimuskysymysten asettelulla pyritään voimassa olevan oikeuden systematisoinnin lisäksi muodostamaan *de lege ferenda* -ehdotuksia siitä, miten liikesalaisuuksia sisältävän datan jakamista koskevien erimielisyyksien käsittely tulisi tulevaisuudessa toteuttaa tehokkaasti kansallisessa laissa, lainopillisen tulkinnan apuna tutkielmassa hyödynnetään oikeustaloustieteen metodeja. Oikeustaloustieteessä on kyse oikeuden taloustieteellisestä analyysistä, jonka avulla voidaan arvioida esimerkiksi oikeudellisen sääntelyn taloudellisia vaikutuksia yhteiskunnassa erilaisten taloustieteen käsitteiden, teoreettisten mallien, metodisten apuvälineiden ja arviointikriteerien avulla. Oikeustaloustieteellistä analyysiä voidaan soveltaa lainopilliseen tulkintaan ja perustelukontekstiin myös siten, että analyysillä pyritään arvioimaan miten vasta ehdotettu lainsäädäntö, sen perusteella tulevaisuudessa mahdollisesti muodostuva oikeuskäytäntö sekä lainopin hyödyn-

---

¹⁶ Hirvonen 2011, s. 22–23.

¹⁷ Aarnio 2011, s. 184.

tämä oikeudellinen argumentaatio toteuttavat taloudellista kustannustehokkuutta. Taloudellinen kustannustehokkuus voi ilmentyä esimerkiksi yritysten liiketoimintaan liittyvien transaktiokustannusten minimoinnin tai yhteiskunnan resurssien optimoinnin kautta.¹⁸

Taloustiede perustelee oikeudellisen sääntelyn markkinahäiriöiden kautta, jotka estävät taloudellisten voimavarojen tehokkaan kohdentumisen markkinoilla. Voimavarat eivät kohdennu tehokkaasti, koska markkinahäiriöt lisäävät transaktiokustannuksia osapuolten välisissä neuvotteluissa. Lainsäädännöllä pyritään vaikuttamaan markkinahäiriöihin, joita ovat esimerkiksi epätäydellinen informaatio ja epätäydellinen kilpailu.¹⁹ Kyseiset markkinahäiriöt liittyvät yleensä hyvinvointitaloustieteeseen, jossa tutkitaan minkälaisin kriteerein kaikkien markkinoilla toimivien osapuolien päätökset johtaisivat yleisen tasapainon muodostumiseen markkinoilla. Markkinahäiriöt estävät tämän teoreettisen tasapainon muodostumisen. Epätäydellinen kilpailu estää nimensä mukaisesti kilpailua markkinoilla, koska esimerkiksi jonkun hyödykkeen saatavuus on rajautunut pienelle määrälle tuottajia. Jos markkinoilla olisi enemmän kilpailua, osapuolten hyödyt ja kustannukset jakautuisivat tasapainoisesti. Epätäydellinen informaatio ilmenee esimerkiksi siten, että vain myyjä tietää tosiasiasa enemmän tuotteistaan kuin kuluttaja.²⁰ Datasäädöksessä kyseiset markkinahäiriöt ilmenevät siten, että vain datan haltijat ovat tähän mennessä pystyneet hyödyntämään dataa ja ylipäänsä tienneet, minkälaista dataa on saatavilla. Kyseiset markkinahäiriöt ovat aiheuttaneet epätasapainoa datan haltijoiden sekä käyttäjien ja kolmansien osapuolten välisissä neuvotteluissa lisäten transaktiokustannuksia. EU:n perussopimuksilla, oikeuskäytännöllä ja sekundaarilainsäädännöllä onkin iso rooli transaktiokustannusten vähentämisessä unionin markkinoilla²¹.

Oikeustaloustieteellistä analyysiä tutkielmassa ohjaavat sääntelyteoreettiset lähestymistavat. Sääntelyteoreettinen tiedon intressi voi kohdistua lainsäädännön uudistamisen tarkoituksenmukaisuuteen *de lege ferenda*. Normatiivinen sääntelyteoria tutkii muun muassa sitä, minkälainen sääntelyvaihtoehto palvelee parhaiten tietyn yhteiskuntapoliittisen tavoitteen saavuttamista. Normatiivinen sääntelyteoria edellyttää myös sen analysointia, onko oikeudellinen sääntely ylipäätään tarpeellista. Positiivinen sääntelyteoria analysoi myös tekijöitä, jotka vaikuttavat lainsäätäjän valintoihin.²² Koska tutkimuskysymykset pyrkivät vastaamaan siihen, minkälainen

---

¹⁸ Siltala 2004, s. 581–582.

¹⁹ Määttä 2016, s. 33.

²⁰ Cooter – Ulen 2016, s. 38–42.

²¹ Ks. lisää transaktiokustannusten vähentämisestä EU-oikeuden avulla: Steinbach 2025, s. 41–48.

²² Määttä 2016, s. 31–33

sääntelykeino olisi tarkoituksenmukaisin ja miten se on huomioitu lainvalmistelussa tähän asti, sisältyy tutkielmaan piirteitä sekä normatiivisesta että positiivisesta sääntelyteoriasta. Painotus tutkielmassa on kuitenkin normatiivisessa sääntelyteoriassa.

Normatiiviseen sääntelyteoriaan liittyvät lähtökohtaisesti erilaiset sääntelystandardit, joita voidaan käyttää tulevan lainsäädännön tarkoituksenmukaisuuden arvioinnissa. Sääntelystandardeihin kuuluvat muun muassa lainsäädännön vaikuttavuuden erittely, kustannustehokkuuden arviointi ja dynaaminen tehokkuus. Sääntelystandardit ovat kuitenkin vain lähtökohta, sillä eri standardit voivat puoltaa erilaisia sääntelyvaihtoehtoja. Lisäksi niiden avulla tehdyt havaintojen tarkoituksenmukaisuus ratkeaa lopulta vasta käytännön lain soveltamisessa. Kuitenkin erityisesti dynaamisella tehokkuudella on merkitystä tutkielman kannalta, sillä se kohdistuu erityisesti informaatioteknologiaan ja sen selvittämiseen, miten sääntelyllä vaikutetaan innovaatioiden syntyyn ja leviämiseen yhteiskunnassa.²³ Innovaatioiden kannustaminen ja datan jakamisen esteiden poistaminen ovat datasäädöksen keskeisimpiä tavoitteita²⁴.

Perinteinen lainopin systematisoinnissa ja tulkinnassa hyödynnetty oikeuslähdeoppi jakaa oikeuslähteet niiden velvoittavuuden asteen mukaan vahvasti velvoittaviin, heikosti velvoittaviin ja sallittuihin oikeuslähteisiin. Vahvasti velvoittavia oikeuslähteitä ovat lait, joiden sanamuodon täytyy olla oikeudellisten ratkaisujen tulkinnan lähtökohtana.²⁵ Mikäli lain sanamuoto ei tarjoa ratkaisua tulkintaan, voidaan tulkinnan perusteluissa hyödyntää heikosti velvoittavia oikeuslähteitä, joita ovat lain esityöt ja oikeuskäytäntö. Ne eivät ole siinä mielessä sitovia oikeuslähteitä kuten lait, mutta niistä poikkeaminen tulisi perustella. Viimeisenä oikeuslähteenä tulkinnassa voidaan hyödyntää sallittuja oikeuslähteitä, joita ovat esimerkiksi oikeuskirjallisuus ja yleiset oikeusperiaatteet²⁶. Myös erilaiset käytännön argumentit voivat toimia sallittuna oikeuslähteenä²⁷.

Perinteisen oikeuslähdeopin tiukka etusijajärjestys ei ota huomioon oikeuslähteiden keskinäistä vuorovaikutussuhdetta. Lainsäädännön tehokkuuspäämäärät voivat ilmetä sekä lain tavoitetta tai tarkoitusta kuvaavasta säännöksestä että lakien esitöistä.²⁸ Tämän takia siinä missä tehokkuuspäämääriä ja lain tarkoituksenmukaisuutta ei saada ratkaistua pelkästään lain sanamuodon

---

²³ Määttä 2016, s. 57–60.

²⁴ Datasäädöksen johdanto-osan 1 ja 2 perustelukappaleet.

²⁵ Aarnio 2011, s. 150–151.

²⁶ Tolonen 2003, s. 24–25.

²⁷ Aarnio 2011, s. 160.

²⁸ Määttä 2016, s. 69–70.

tai etusijajärjestyksen perusteella, otetaan tutkielmassa huomioon myös muut tehokkuuspäämäärät. Tehokkuuspäämääriä käytetään tutkielman oikeustaloustieteellisinä implisiittisinä argumentteina: vaikka taloustieteellisiin argumentteihin ei vedota, perustelut voidaan silti hahmottaa taloustieteellisinä²⁹. Oikeustaloustieteellinen argumentointi voidaan jakaa muun muassa tehokkuuspainotteiseen lähestymistapaan ja instrumentalistiseen lähestymistapaan. Tehokkuuspainotteinen lähestymistapa pyrkii lain tulkintasuositukseen, joka edistää voimavarojen tehokasta kohdentumista. Instrumentalistinen lähestymistapa ottaa huomioon taloustieteen ainoastaan välineenä sen tutkimisessa, miten lain tavoitteet pystytään saavuttamaan.³⁰

Oikeustaloustieteellistä analyysiä toteuttava sääntelyteoria ei itsessään ota kantaa perinteisen lainopin tiedonintressiin voimassa olevan oikeuden tulkinnallisesta sisällöstä, vaan pyrkii arvioimaan lainsäätäjän hyödyntämien oikeudellisten sääntelymallien taloudellista kustannustehokkuutta ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Analyysissä voidaan antaa etusija tai keskeinen merkitys oikeudellisen tulkinnan ennakoitavissa oleville taloudellisille vaikutuksille, kun määritetään voimassa olevan oikeudensääntöjen ja periaatteiden tietynhetkistä tulkinnallista merkityssisältöä.³¹ Tutkielmassa pyrin ottamaan huomioon metodeina sekä lainopilliset että sääntelyteoreettiset lähestymistavat, tarkastelemalla miten voimavarat voidaan lain avulla kohdistaa tehokkaimmin ja näin ollen edistään myös lainsäädännön tavoitteiden saavuttamista. Oikeustaloustieteellisen analysoinnin avulla tutkielmassa pyritään muodostamaan perusteltuja kannanottoja sille, miten datasäädöksen sisältämä liikesalaisuuskäsijarru tulisi kansallisesti toteuttaa. Edellä mainitusta syystä tutkielmalla on myös oikeuspoliittiseen tutkimukseen viittavia piirteitä³².

Oikeudenalajaotuksen kannalta tutkielman pääpaino kuuluu oikeusinformatiikan alaan. Oikeusinformatiikka liittyy muun muassa yhteiskunnan muutokseen informaatioyhteiskunnasta digitaaliseksi verkkoyhteiskunnaksi ja sillä on monitieteellisiä yhteyksiä esimerkiksi informaatiotieteisiin³³. Datasäädöksen tavoitteet poistavat datan jakamisen esteitä ja edistävät innovaatiota, jolloin se edistää myös digitaalisten sisämarkkinoiden yhdenmukaista suhtautumista dataan ja tietoon. Datasäädös voidaan näin ollen yhdistää oikeusinformatiikan yleisiin periaatteisiin, kuten oikeuteen tietää ja oikeus tietoon. Datasäädös myös tukee informaation vapauden

---

²⁹ Määttä 2016, s. 72.

³⁰ Määttä 2016, s. 77–78.

³¹ Siltala 2004, s. 583.

³² Aarnio 1983, s. 225.

³³ Saarenpää – Riekkinen 2023, s. 7.

periaatetta, jonka mukaisesti informaation (eli myös datan) tulee lähtökohtaisesti olla vapaasti käytävissä sekä yksityisesti, yhteiskunnallisesti, viestinnällisesti että kaupallisesti.³⁴

Koska tutkielmassa käsitellään datasäädöksen suhdetta liikesalaisuuslainsäädäntöön, sen voidaan laajassa merkityksessä katsoa omaavan myös immateriaalioikeudellisia piirteitä³⁵. Oikeuskirjallisuudessa on toisaalta myös todettu liikesalaisuuksien suojalla olevan yhteyksiä muihin oikeudenaloihin, kuten tutkielmassa oikeusinformatiikkaan³⁶. Tämän takia voidaan myös katsoa, että tutkielman pääpaino oikeudenalajaotuksessa on oikeusinformatiikka. Datasäädöksen on myös katsottu ei vakiintuneesti kuuluvan niin sanottuun datajuridiikkaan, johon se kuuluu muiden uusien digitaaliseen verkkoyhteiskuntaan vaikuttavien EU-säädösten kanssa³⁷. Datajuridiikan keskeisinä tavoitteina toimivat muun muassa reiluus, läpi-näkyvyys, datan jakaminen, palvelujen yhteentoimivuus ja valinnanvapaus, jotka ovat keskeisessä asemassa myös datasäädöksessä³⁸.

Datasäädöksestä ja sen suhteesta liikesalaisuuksiin ei ole toistaiseksi sen uutuuden ja oikeuskäytännön puuttumisen vuoksi tehty runsaasti tutkimusta. Kuitenkin esimerkiksi *Mylly* on tarkastellut liikesalaisuuksien suojaamiseen liittyviä epävarmuustekijöitä ja erityispiirteitä, jotka aiheuttavat ristiriidan datasäädöksen edellyttämän tiedon saatavuuden tarpeen ja liikesalaisuuksien suojan välillä, sekä analysoinut datasäädöksen säännökset pyrkivät sovittamaan liikesalaisuuksien suojan ja tiedon saatavuuden veloitteen yhteen.³⁹ Oikeuskirjallisuudessa ainakin *Nyblin*⁴⁰ on käsitellyt datasäädöksen vaikutusta liikesalaisuuksien suojaan ja *Oesch*⁴¹ säädöksen sisältämiä salaisuusintressejä. Datasäädöstä käsittelevinä teoksina *Bützow ym.*⁴² ja *Hennemann ym.*⁴³ toimivat keskeisenä lähdemateriaalina säädöksen systematiikan ymmärtämisessä. Ensimmäisessä on todettu tarve saada lainsäätäjältä selkeä kannanotto siihen, miten viranomaisen hallintovalituksen perusteella antama päätös ja yksityisen riidanratkaisun päätös vaikuttavat toimivaltaisen tuomioistuimen valintaan⁴⁴. Liikesalaisuuksia on käsitelty oikeustieteellisessä tut-

---

³⁴ Saarenpää – Riekkinen 2023, s. 171–175.

³⁵ Vapaavuori 2019, s. 37–39.

³⁶ Nyblin 2024, s. 135.

³⁷ Keller 2025, s. 9.

³⁸ Keller 2025, s. 267.

³⁹ Mylly 2024, s. 368.

⁴⁰ Nyblin 2024, s. 46–52.

⁴¹ Oesch 2024, s. 291–296.

⁴² Bützow – Honkasalo – Hynönen – Leino – Rantanen 2025.

⁴³ Hennemann – Ebner – Karsten – Lienemann – Wienroeder 2024.

⁴⁴ Bützow – Honkasalo – Hynönen – Leino – Rantanen 2025, s. 169.

kimuksessa runsaasti. Oikeustaloustieteellistä näkökulmaa liikesalaisuuslainsäädännön tarkoituksenmukaisuudesta erityisesti rikoslain näkökulmasta on väitöskirjassaan käsitellyt hiljattain *Kiiski*⁴⁵. Puolestaan *Schröder* on tutkinut liikesalaisuuslainsäädännön harmonisointia yhdistetyn patenttituomioistuimen toiminnan näkökulmasta⁴⁶. Aiempaa tutkimusta tämän tutkielman tutkimuskysymysten asettelun näkökulmasta ei kuitenkaan ole aiemmin tehty.

---

⁴⁵ Kiiski 2025.

⁴⁶ Schröder 2022.

2 LIIKESALAISSUUSLAINSÄÄDÄNTÖ

2.1 Liikesalaisuusdirektiivi

Liikesalaisuuksista ja niiden suojasta on Suomessa säädetty liikesalaisuuslaissa (595/2018, LSL). Liikesalaisuuslailla on toteutettu EU:n liikesalaisuusdirektiivin implementointi kansalliseen lainsäädäntöön⁴⁷. Liikesalaisuusdirektiivin taustalla on nähty muun muassa kaikenkokoisten yritysten investoinnit taitotiedon ja tiedon hankkimiseen, kehittämiseen ja soveltamiseen, josta on käytetty nimitystä osaamistalous. Investoinnit osaamistalouteen antavat yrityksille kilpailuetua ja mahdollistavat myös innovointiin tehtävät investoinnit markkinoilla. Innovointiin tehtävien investointien tulokset halutaan suojata, jolloin perinteisten teollis- ja tekijänoikeuksien lisäksi tärkeä suojamuoto on liikesalaisuudet. Liikesalaisuuksiin on katsottu sisältyvän juuri julkistamattomat ja luottamukselliset taitotiedot ja liiketoimintatiedot, joilla on taloudellista arvoa yrityksille.⁴⁸

Ennen liikesalaisuusdirektiiviä liikesalaisuuksien suojaa on säännelty Maailman kauppajärjestön (WTO) hallinnoimalla kansainvälisellä sopimuksella tekijän- ja teollisoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista (*Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights*, TRIPS), jonka Suomi on ratifioinut vuonna 1995 asetuksella Maailman kauppajärjestön perustamissopimuksen ja sen liitesopimusten voimaansaattamisesta sekä näiden eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain voimaantulosta (SopS 5/1995). Kyseinen sopimus on velvoittanut unionia kokonaisuudessaan, sekä kaikkia jäsenvaltioita ja se on toiminut mallina myös liikesalaisuusdirektiiville tehdyille lainsäädäntöratkaisuille. Edelleen TRIPS-sopimuksen taustalla on vaikuttanut pohjoisamerikkalainen kauppasopimus, jossa säädetyn liikesalaisuuksien suojan esikuvana toimi yhdysvaltalainen liikesalaisuuslainsäädäntö.⁴⁹

Vaikka liikesalaisuuksien suojalla on ollut jo aiemmin omaksuttu kansainvälinen yhteisesti velvoittava tausta, jäsenvaltioiden lainsäädännössä useita eroja. Erot ovat liittyneet muun muassa liikesalaisuuden määritelmään, käytettävissä oleviin suojakeinoihin, vahingonkorvauksen määrittämiseen ja liikesalaisuuksien suojaamiseen oikeudenkäynneissä⁵⁰. Osaamistalouteen inves-

---

⁴⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/943, annettu 8 päivänä kesäkuuta 2016, julkistamattoman taitotiedon ja liiketoimintatiedon (liikesalaisuuksien) suojaamisesta laittomalta hankinnalta, käytöltä ja ilmaisemiselta.

⁴⁸ Liikesalaisuusdirektiivin johdanto-osan 1 perustelukappale.

⁴⁹ Nyblin 2024, s. 54–56.

⁵⁰ Nyblin 2024, s. 57–58.

toivien yritysten innovaatioiden tuloksien on katsottu altistuvan lisääntyvälle määrälle monenlaisia epärehellisiä käytäntöjä, kuten luvattomalle kopioinnille tai salassapitovaatimusten rikkomiselle, jolla liikesalaisuuksia pyritään väärinkäyttämään. Yhdenmukaisten keinojen puuttuminen liikesalaisuuksien suojaamiseksi on katsottu heikentävän sisämarkkinoilla tapahtuvaa innovointia, talouskasvun vauhdittamista ja työpaikkojen luomista. Harmonisoidun liikesalaisuuksien suojan puute on siis haitannut sisämarkkinoiden toimintaa, jonka vuoksi liikesalaisuusdirektiivin säädäntötyöhön on ryhdytty.⁵¹ Erot jäsenvaltioiden välisessä lainsäädännössä ja niiden vaikutus sisämarkkinoiden toimintaan johtivat lopulta tarpeeseen harmonisoida liikesalaisuuksien suoja koskeva lainsäädäntö unionin jäsenvaltioissa liikesalaisuusdirektiivillä.

Liikesalaisuusdirektiivi on pääosin minimiharmonisointia, joten EU:n jäsenvaltioilla on mahdollista säätää direktiiviä laajemmasta liikesalaisuuksien suojasta. Direktiivin 1 artiklan 1 kohdan mukaan direktiivissä vahvistetaan vähimmäistason muodostavat säännöt liikesalaisuuksien suojaamisesta laittomalta hankinnalta, käytöltä ja ilmaisemiselta.⁵² Jäsenvaltioiden on turvattava liikesalaisuuksien suojan vähimmäistaso, joka saa olla myös direktiivin vaatimuksia laajempi. Vähimmäisharmonisointiin kuuluvat esimerkiksi direktiivin 2 artiklan 1 kohdan liikesalaisuuden määritelmä ja 4 artiklan säännöt liikesalaisuuksien laittomasta hankinnasta, käytöstä ja ilmaisemisesta. Direktiivin 1 artiklan 1 kohta jatkuu asettamalla täysharmonisaation tason, josta jäsenvaltiot eivät voi poiketa. Täysharmonisaatio sisältää muun muassa direktiivin 3 artiklan säännöt liikesalaisuuksien laillisesta hankkimisesta, käytöstä ja ilmaisemisesta, 6 artiklan velvoitteen jäsenvaltioille asettaa tarkoituksenmukaiset ja tehokkaat siviilioikeudelliset toimenpiteet, joiden tulee olla 7 artiklan mukaisesti oikeasuhteisia, jotta estetään oikeudenkäynnin väärinkäyttö.⁵³

Jäsenvaltiot voivat siis kansallisessa lainsäädännössä säätää direktiiviä laajemmasta suojasta siitä, mitkä ovat oikeussuojakeinoja liikesalaisuuksien laittoman hankinnan, käytön ja ilmaisemisen estämiseksi, mutta ne eivät voi poiketa siitä, mikä on katsottava olevan liikesalaisuuksien laillista hankkimista. Tämä harmonisoi jäsenvaltioiden välillä sen, ettei eri jäsenvaltioissa voida hyväksikäyttää erilaisia laillisen hankkimisen keinoja. Toisaalta jäsenvaltioiden välillä

---

⁵¹ Liikesalaisuusdirektiivin johdanto-osan 4 perustelukappale.

⁵² HE 49/2018 vp, s. 12.

⁵³ Nyblin 2024, s. 67.

voi olla direktiiviä laajempia oikeussuojakeinoja, joiden tulee kuitenkin olla oikeasuhteisia. Direktiivin mukaisia oikeussuojakeinoja ovat muun muassa direktiivin 10 artiklan mukaiset väliaikaiset turvaamistoimet ja 12 artiklan mukaiset kiellot ja korjaavat toimenpiteet.

2.2 Liikesalaisuuslain soveltamisala ja liikesalaisuuden määritelmä

2.2.1 *Liikesalaisuuslain soveltamisala*

Kuten mainittu, liikesalaisuusdirektiivi implementoitiin kansallisesti LSL:lla. Koska direktiivi on implementoitu Suomessa asianmukaisesti, kansallisessa tuomioistuimessa sovelletaan ja tulkitaan LSL:n soveltamisalaan kuuluvissa kysymyksissä vain kansallista lakia. LSL:n soveltamisalaan kuuluu lain 1 §:n mukaan elinkeinotoimintaan liittyvien liikesalaisuuksien ja teknisten ohjeiden suojasta säätäminen. LSL:n soveltamisalaan kuuluvilla liikesalaisuuksilla ja teknisillä ohjeilla tulee siis olla liityntä joko nykyiseen tai mahdollisesti tulevaan elinkeinotoimintaan. Näin ollen elinkeinotoiminnan harjoittamista ei ole lain esitöiden mukaan asetettu edellytykseksi lain soveltumiselle, joten laki soveltuu myös yksityisten välillä. Nykyisen tai tulevan elinkeinotoiminnan on kuitenkin tähdättävä taloudelliseen tulokseen.⁵⁴ Yritysten elinkeinotoiminnassa hyödyntämään aineettomaan varallisuuteen voi kuulua esimerkiksi patenttien, tavaramerkkien ja tekijänoikeuksien lisäksi myös liikesalaisuuksia, jonka takia niiden on katsottu rinnastuvan immateriaalioikeuksiin laajan määritelmän mukaisesti⁵⁵. Liikesalaisuuksilla on siis läheinen liityntä teollis- ja tekijänoikeuksiin. Kuitenkin niiden keskeisenä erona on se, ettei liikesalaisuutta tarvitse rekisteröidä voidakseen vedota niiden suojaan. Toisaalta rekisteröimättömyydestä johtuen liikesalaisuuksiin ei voida samalla tavalla vedota mahdollisesti loukkaavia osapuolia vastaan.

2.2.2 *Liikesalaisuuslain määritelmä*

Ennen LSL:n säätämistä direktiivin liikesalaisuuden suojaa vastaavia säännöksiä sisältyi kansallisesti lakiin sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa (1061/1978, SopMenL), työsopimuslakiin (55/2001) ja rikoslakiin (39/1889, RL). LSL:n säätämisen yhteydessä lain-säädäntöä yhtenäistettiin erityisesti liikesalaisuuden määritelmän osalta. Liikesalaisuuden käsitettä käytettiin ennen ainoastaan SopMenL:ssa, kun taas työsopimuslaissa puhuttiin ammatti-

---

⁵⁴ HE 49/2018 vp, s. 81.

⁵⁵ Vapaavuori 2019, s. 37–38.

ja liikesalaisuudesta, ja rikoslaissa yrityssalaisuudesta. Laissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta käytettiin termiä (621/1999, JulkL) yksityisen liike- ja ammattisalaisuus. LSL:n säättämisen yhteydessä terminologia yhtenäistettiin viittamalla liikesalaisuuden määritelmän osalta LSL:iin.⁵⁶ Työelämän liikesalaisuuden loukkauksia koskevat RL:n rikosnimikkeet ovat edelleen yrityssalaisuuden väärinkäyttö (RL 30 luvun 5 §) ja yrityssalaisuuden väärinkäyttö (RL 30 luvun 6 §). Säännöksissä puhutaan kuitenkin liikesalaisuuksista, esimerkiksi ”[t]oista vahingoittaakseen oikeudettomasti ilmaisee toiselle kuuluvan liikesalaisuuden-”.

Liikesalaisuuslain ja -direktiivin soveltamisen kannalta ratkaisevaksi muodostuu liikesalaisuuden määritelmä. LSL:n 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa liikesalaisuudella tarkoitetaan tietoa:

- a) joka ei ole kokonaisuutena tai osiensa täsmällisenä kokoonpanona ja yhdistelmänä tällaisia tietoja tavanomaisesti käsitteleville henkilöille yleisesti tunnettua tai helposti selville saatavissa;
- b) jolla a alakohdassa tarkoitetun ominaisuuden vuoksi on taloudellista arvoa elinkeinotoiminnassa; ja
- c) jonka laillinen haltija on ryhtynyt kohtuullisiin toimenpiteisiin sen suojaamiseksi.

Liikesalaisuuden määritelmä LSL:ssa eroaa liikesalaisuusdirektiivin määritelmästä vain vähän.⁵⁷ Liikesalaisuuden kriteerejä ovat siis a) tiedon suhteellinen salaisuus, b) tiedon salaisuudesta johtuva taloudellinen arvo elinkeinotoiminnassa ja c) tiedon haltijan konkreettiset toimenpiteet salaisuuden suojaamiseksi. Tieto ei ole liikesalaisuus, jos se ei täytä kaikkia edellä mainittuja kriteerejä.⁵⁸ Kriteeri a) tarkoittaa kääntäen, että esimerkiksi julkinen tieto ja alan yleiseen koulutukseen sisältyvä, sekä yleinen kokemus ja taito, jonka voi hankkia osana tavanomaista työskentelyä, ei ole liikesalaisuus. Vastaavasti hyödynnettäessä ns. käänteismallinnusta (*reverse engineering*) helposti selvitettävissä oleva tieto ei ole liikesalaisuus. Käänteismallinnuksella kerätyistä tiedoista koostettu uusi kokonaisuus voi kuitenkin olla liikesalaisuus. Kriteeri b) ilmenee tavanomaisimmin liikesalaisuuden haltijan sen avulla saamasta kilpailuedusta, jonka paljastumisesta aiheutuu sille vahinkoa. Kriteeri c):n tarkoittamat konkreettiset toimenpiteet voivat olla esimerkiksi tietoteknisiä suojakeinoja tai salassapitosopimuksia.⁵⁹

---

⁵⁶ Vapaavuori 2019, s. 62–64.

⁵⁷ Nyblin 2024, s. 230.

⁵⁸ Nyblin 2024, s. 328.

⁵⁹ Vapaavuori 2019, s. 68.

Liikesalaisuuden salaisen luonteen ilmaisevien kriteerien takia tiedon määrittely liikesalaisuudeksi tehdään aina tapauskohtaisesti. Liikesalaisuus voi olla määritelmän joustavuuden takia informaatiota joko tallennettuna fyysisesti esimerkiksi paperille tai tallennuslaitteelle, tai se voi olla vain ihmisen muistissa. Jotta liikesalaisuutta voidaan puolustaa mahdollisessa loukkaustilanteessa, se tulee kuitenkin pystyä ilmaisemaan kirjallisesti, sekä yksilöimään ja kuvaamaan niin, että esimerkiksi tuomari voi ymmärtää sen objektiivisen sisällön ja merkityksen.⁶⁰ Liikesalaisuuden määritelmä ei tee jakoa tiedon laadun lisäksi sen laajuudessa. Liikesalaisuus voi olla esimerkiksi vain yksittäinen asia osana muuta kokonaisuutta tai se voi olla suuri joukko dataa, joka on kerätty tekoälyn avulla. Toisaalta niin sanottu negatiivinen tieto, eli esimerkiksi tieto siitä, ettei jokin tekninen ratkaisu toimi tietyssä tilanteessa, voi olla liikesalaisuus.⁶¹ Yritysten välisissä keskinäisissä sopimussuhteissa on mahdollista sopia LSL 2 §:n määritelmää laajemmasta suojattavasta tiedosta. Tällöin määritelmän ulkopuolisen tiedon osalta ei ole kuitenkaan mahdollista hyödyntää LSL:n mukaisia oikeussuojakeinoja, vaan loukkaustilanteissa olisi kyse sopimusehdon vastaisesta toiminnasta.⁶²

LSL:n 2 momentin 2 kohta määrittelee liikesalaisuuden lailliseksi haltijaksi sen, jolla on laillinen määräysvalta liikesalaisuuteen. Määräysvallan laillisuudella on lain esitöissä tarkoitettu sitä, että liikesalaisuuden haltija voi olla muukin taho kuin sen alkuperäinen haltija. Siis esimerkiksi lisenssin perusteella liikesalaisuutta hallinnoivat voivat puolustaa liikesalaisuutta⁶³. Liikesalaisuuden suhteellisen salaisuuden vaatimusta ei siis poista se seikka, että liikesalaisuus luovutetaan toiselle osapuolelle esimerkiksi lisenssisopimuksella. Tämä voidaan kuitenkin ymmärtää niin, että liikesalaisuudella täytyy olla tämänkin jälkeen taloudellista arvoa ja sen salassa pitämiseksi tehtävien toimenpiteiden täytyy jatkua myös lisenssinhaltijan toimesta.

2.3 Liikesalaisuuslain mukaiset loukkaukset ja oikeussuojakeinot

2.3.1 Liikesalaisuuden loukkaukset

LSL:n keskeisimpiä säännöksiä, joilla liikesalaisuusdirektiivin harmonisointitavoitteet ovat implementoitu, ovat siinä määritellyt erilaiset liikesalaisuuksien loukkaukset ja niiden oikeussuojakeinot. Loukkauksia ovat liikesalaisuuden oikeudeton hankkiminen, oikeudeton käyttäminen

---

⁶⁰ Nyblin 2024, s. 232–233.

⁶¹ Auranen 2025, s. 180–181.

⁶² HE 49/2018 vp, s. 81.

⁶³ HE 49/2018 vp, s. 85.

ja ilmaiseminen. Oikeussuojakeinoja edellä mainituille loukkauksille ovat kieltö ja korjaavat toimenpiteet, sekä väliaikainen kieltö.

Liikesalaisuuden oikeudeton hankkiminen tai sen yrittäminen on kielletty LSL 3 §:n 1 momentissa. LSL 3 §:n 2 momentin mukaan liikesalaisuuden hankkiminen on oikeudetonta, jos se tapahtuu:

- 1) anastamalla;
- 2) luvottomasti kopioimalla, jäljentämällä, havainnoimalla tai muutoin käsittelemällä sellaisia liikesalaisuuden haltijan asiakirjoja, esineitä, materiaaleja, aineita tai sähköisiä tiedostoja, jotka sisältävät liikesalaisuuden, tai joista liikesalaisuus voidaan johtaa; tai
- 3) muulla kuin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettulla hyvän liiketavan vastaisella menettelyllä.

Liikesalaisuuden oikeudeton hankkiminen voi olla myös välillistä, mikäli henkilö LSL 3 §:n 3 momentin mukaan liikesalaisuuden hankkiessaan tiennyt tai tämän olisi pitänyt tietää, että liikesalaisuus on saatu suoraan tai välillisesti siltä, joka on oikeudettomasti käyttänyt liikesalaisuutta tai ilmaissut sen 4 §:ssä tarkoitettulla tavalla. Lainkohdan vilpittömän mielen vaatimus asettaa selonottovelvollisuuden tiedon mahdollisesta aiemmasta oikeudettomasta hankkimisesta tai ilmaisusta.⁶⁴ Lisäksi lainkohdan 4 momentissa on lista keinoista, jolloin liikesalaisuuden hankkiminen ei ole oikeudetonta. Hankkiminen ei ole oikeudetonta esimerkiksi, jos liikesalaisuuden hankkiminen on tapahtunut havainnoimalla, tutkimalla, purkamalla tai testaamalla sellaista tuotetta tai esinettä, joka on asetettu yleisön saataville tai joka on laillisesti sellaisen tahon hallussa, jolla ei ole velvollisuutta rajoittaa liikesalaisuuden hankkimista. Tällaista voi olla esimerkiksi edellä mainittu käännteismallinnus. Lainkohdalla on implementoitu liikesalaisuusdirektiivin 4 artiklan 2 kohta, jossa on määritelty liikesalaisuuden hankinta ilman liikesalaisuuden haltijan suostumusta⁶⁵.

Liikesalaisuuden oikeudettoman käyttämisen ja ilmaisemisen kiellosta on säädetty LSL 4 §:n 1 momentissa, jonka mukaan liikesalaisuutta ei saa oikeudettomasti käyttää tai ilmaista se, joka on hankkinut liikesalaisuuden oikeudettomasti 3 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettulla tavalla. Toisin sanoen, liikesalaisuuden oikeudettoman hankkimisen lisäksi sen käyttäminen ja ilmaiseminen on kielletty, kun hankkiminen on tapahtunut edellä kuvatun mukaisesti ”vilpillisesti”.

---

⁶⁴ Vapaavuori 2019, s. 159–160.

⁶⁵ HE 49/2018 vp, s. 86.

Toisaalta esimerkiksi käänteismodellinnuksen kaltaisilla keinoilla hankittua liikesalaisuutta on oikeus käyttää. Oikeudettomasti hankitun liikesalaisuuden ilmaisemisen ja käytön lisäksi, kieltä on kuitenkin kytketty myös erinäisiin osapuolten välisiin suhteisiin⁶⁶. Liikesalaisuuden ilmaisemisella tarkoitetaan käytännössä sen toiselle kertomista, mikä voi tapahtua niin suullisesti kuin kirjallisestikin. Käyttämistä voi olla puolestaan hyvin monenlainen liikesalaisuuden hyödyntäminen taloudellisen edun saavuttamiseksi.⁶⁷ Pykälän 2 momentin mukaan liikesalaisuutta ei saa oikeudettomasti käyttää tai ilmaista se, joka on saanut tiedon liikesalaisuudesta:

- 1) toimiessaan yhteisön tai säätiön hallintoneuvoston tai hallituksen jäsenenä, toimitusjohtajana, tilintarkastajana tai selvitysmiehenä taikka niihin rinnastettavassa tehtävässä;
- 2) yrityksen saneerausmenettelyn yhteydessä;
- 3) suorittaessaan tehtävää toisen puolesta tai muuten luottamuksellisessa liikesuhteessa;
- 4) muulla kuin 1–3 kohdassa tarkoitetulla tavalla, jos häntä sitoo liikesalaisuuden käyttämistä tai ilmaisemista rajoittava sopimus tai velvoite.

Kohtien 1–3 kieltojen lähtökohtana on, että tieto liikesalaisuudesta on saatu laissa mainitussa asemassa tai tehtävässä⁶⁸. Kyseiset kohdat eivät edellytä, että osapuolten välillä olisi esimerkiksi sopimusta. LSL 4 §:n 2 momentin 4 kohta on listasta ainut, joka voi koskea ns. luvallisesti tietoon saatua liikesalaisuutta. Kohdan soveltuminen kuitenkin edellyttää, että osapuolten välillä on esimerkiksi liikesalaisuutta koskeva salassapitosopimus tai muusta laista tai asetuksesta seuraava salassapitovelvoite.⁶⁹ Lisäksi 4 §:n 3 momentti sisältää samanlaisen vilpittömän mielen vaatimuksen kuin 3 §:n 3 momentti. LSL:n mukainen liikesalaisuuden loukkaus siis edellyttää, että liikesalaisuus on hankittu oikeudettomasti. Oikeudettomasti hankitun liikesalaisuuden käyttäminen ja ilmaisu on niin ikään myös LSL:n mukainen loukkaus. Lisäksi laissa määritellyn aseman tai tehtävän taikka sopimuksen perusteella tietoon saadun liikesalaisuuden ilmaisu ja käyttäminen on kielletty. Lainkohdalla on implementoitu liikesalaisuusdirektiivin 4 artikla ja osa 3 artiklasta, jossa säädetään liikesalaisuuksien laillisesta hankkimisesta⁷⁰.

---

⁶⁶ Vapaavuori 2019, s. 163.

⁶⁷ Ks. lisää liikesalaisuuden oikeudettoman käyttämisen ja ilmaisemisen tyyppitilanteista Nyblin 2024, s. 461–483.

⁶⁸ Vapaavuori 2019, s. 164–165.

⁶⁹ Vapaavuori 2019, s. 165.

⁷⁰ Nyblin 2024, s. 442–443.

2.3.2 Oikeussuojakeinot liikesalaisuuden loukkauksia vastaan

Edellä mainittujen loukkaustilanteiden varalle LSL:ssa on säädetty erityisistä oikeussuojakeinoista, joilla loukkauksiin voidaan puuttua. Ensisijaiset oikeussuojakeinot loukkaustilanteissa on LSL 8 §:n sisältämä kieltäminen ja korjaavat toimenpiteet. LSL 8 §:n 1 momentin mukaan, sitä, joka vastoin 3 tai 4 §:n säännöksiä on hankkinut tai ilmaissut liikesalaisuuden tai käyttänyt sitä, voi tuomioistuin liikesalaisuuden haltijan vaatimuksesta:

- 1) kieltää ryhtymästä liikesalaisuutta loukkaavaan tekoon tai jatkamasta tai toistamasta liikesalaisuutta loukkaavaa tekoa;
- 2) määrätä vetämään liikesalaisuutta loukkaava tuote pois markkinoilta tai määrätä se muutettavaksi tai hävitettäväksi;
- 3) määrätä kokonaan tai osittain tuhoamaan liikesalaisuuden sisältävät tai sen käsittävät asiakirjat, esineet, materiaalit, aineet tai sähköiset tiedostot tai luovuttamaan ne kokonaan tai osittain liikesalaisuuden haltijalle.

Kieltoa ja korjaavia toimenpiteitä on täsmennetty LSL:n esitöissä. Momentin 1 kohdan sisältämä kieltäminen tarkoittaa sitä, että liikesalaisuuden loukkaajaa voitaisiin kieltää menettelemästä 3 ja 4 §:ssä säädetyn kiellon vastaisesti. Käytännössä oikeudenloukkaajaan kohdistettu kieltäminen voi kohdistua jo tapahtuneeseen loukkaukseen tai sillä voidaan kieltää loukkaajaa ryhtymästä loukkaavaan tekoon. Momentin 2 kohdan korjaavilla toimenpiteillä pyritään palauttamaan tilanne sellaiseksi kuin se olisi ollut ilman loukkausta ja ehkäisemään loukkauksen jatkaminen. Momentin 3 kohdan korjaavat toimenpiteet eivät välttämättä tule kyseeseen, mikäli liikesalaisuus on hankittu luottamuksellisesti. Tuhoamis- ja luovuttamistoimenpiteet on kytketty siis LSL 3 §:n mukaiseen oikeudettomaan hankkimiseen.⁷¹ Pykälän suojatoimenpiteiden määrääminen edellyttää liikesalaisuuden haltijalta vaatimuksensa yksilöintiä. Yksilöinti sisältää sekä liikesalaisuuden että kiellon piiriin pyydettyä menettelyä – ilmaisemisen ja/tai käyttämisen – yksilöinnin. Kantajan on lisäksi yksilöitävä mitä korjaavia toimenpiteitä vaaditaan tehtäväksi. Tuomioistuin ei voi poiketa kantajan vaatimuksesta ja kieltää sellaisia menettelyjä tai määrätä sellaisia korjaavia toimenpiteitä, joita kantaja ei ole vaatinut.⁷²

---

⁷¹ HE 49/2018 vp, s. 97–98.

⁷² Nyblin 2024, s. 598.

Kielto voidaan LSL 9 §:n 1 momentin mukaan määrätä myös väliaikaisena, jolloin kielto on voimassa, kunnes asia on lopullisesti ratkaistu. LSL 9 §:n 2 momentin mukaan väliaikainen kielto voidaan määrätä, jos kantaja saattaa todennäköiseksi, että:

- 1) liikesalaisuus on olemassa;
- 2) kantaja on liikesalaisuuden haltija; ja
- 3) tämän oikeutta loukataan tai loukkaus on välittömästi toteutumassa.

Kantajalta edellytetään siis näyttöä siitä, että liikesalaisuus on olemassa, että kantaja on liikesalaisuuden haltija ja että kantajan oikeutta loukataan tai loukkaus on välittömästi toteutumassa⁷³. Väliaikainen kielto on yhteydessä liikesalaisuusdirektiivin tavoitteeseen oikeussuojan ripeästä saatavuudesta. Oikeussuojakeinojen on liikesalaisuusdirektiivin mukaisesti oltava nopeita ja tehokkaita, joilla loukkaus voidaan lopettaa välittömästi. LSL 9 §:n mukaista väliaikaista kieltoa määrätessä näytön riittävyttä on arvioitava liikesalaisuusdirektiivin 11 artiklan mukaista riittävän varmuuden kriteeriä vasten, sekä ottaa huomioon myös direktiivin yleiset tavoitteet, joihin oikeuksien väärinkäytön estäminen kuuluu.⁷⁴

LSL 11 §:ssä säädetään hyvityksestä ja vahingonkorvauksesta, joita liikesalaisuuden loukkaajan on suoritettava. LSL 11 §:n 1 momentin mukaan tahallaan tai huolimattomuudesta tapahtunut LSL 4 §:n liikesalaisuuden oikeudeton käyttäminen johtaa velvollisuuteen suorittaa liikesalaisuuden haltijalle kohtuullinen hyvitys liikesalaisuuden käyttämisestä sekä korvaus kaikesta vahingosta, jonka loukkaus aiheuttaa. LSL 11 §:n 2 momentin mukaan tahallaan tai huolimattomuudesta tapahtunut liikesalaisuuden oikeudeton hankkiminen tai ilmaisu LSL 3 tai 4 §:n vastaisesti, aiheuttaa velvollisuuden korvata liikesalaisuuden haltijalle kaikki vahinko, jonka loukkaus aiheuttaa. Hyvitystä ja vahingonkorvausta koskevia säännöksiä täsmennettiin LSL:n säätämisen yhteydessä vastaamaan direktiivin tavoitteita.⁷⁵

Lisäksi LSL 7 §:ssä on kielletty teknisen ohjeen oikeudeton käyttö ja ilmaiseminen. Lainkohta muistuttaa läheisesti LSL 4 §:ää. LSL 7 § soveltuu kuitenkin vain tilanteisiin, joissa tekninen ohje on saatu työn tai tehtävän suorittamista varten taikka muuten liiketarkoituksessa. Tekni-

---

⁷³ HE 49/2018 vp. s. 100.

⁷⁴ Nyblin 2024, s. 625–628.

⁷⁵ Nybin 2024, s. 659–661.

sillä ohjeilla tarkoitetaan riittävän yksityiskohtaista elinkeinotoiminnassa hyödynnettävää toimintaohjetta tai -mallia, joita voivat olla esimerkiksi kaavat, piirrokset, mallit tai reseptit. Tekninen ohje voi myös olla tietokoneohjelman lähdekoodi tai ohjelman muu osa, kuten siihen sisältyvät algoritmit.⁷⁶ Pykälän tausta on liikesalaisuusdirektiiviä edeltäneen SopMenL:n ajalta, eikä se liity direktiivin harmonisointitavoitteisiin⁷⁷.

---

⁷⁶ HE 49/2018 vp, s. 95.

⁷⁷ Nyblin 2024, s. 555.

3 DATASÄÄDÖS

3.1 Datasäädöksen tavoitteet

Datasäädös on EU:n tasolla täysin uutta sääntelyä, eikä se perustu mihinkään aiempaan lainsäädäntöön. Esimerkiksi säädökseen sisältyviä pakottavia sopimuksia sääntelevät normeja ei ole perinteisesti käytetty yritysten välisen oikeustilan muuttamiseen⁷⁸. Koska säädös on tutkielman kirjoittamishetkellä tämän lisäksi vielä sellaista unionin oikeutta, jonka soveltaminen ei ole alkanut, eikä siitä ole saatavilla oikeuskäytäntöä, käsitellään tutkielmassa seuraavaksi datasäädöksen tausta, määritelmät ja tutkielman kannalta keskeisimmät velvoitteet seikkaperäisemmin kuin liikesalaisuuslainsäädäntö.

Datasäädöksen eurooppaoikeudellinen oikeusperusta on johdettu EU:n perustamissopimuksesta. Säädöksen mukaan EU:n toimivalta tehdä säädöksen mukaisia sääntelytoimia perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen⁷⁹ (SEUT) 114 artiklaan. Kyseisen artiklan mukaan Euroopan parlamentti ja neuvosto toteuttavat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan sisämarkkinoiden toteuttamista ja toimintaa koskevat toimenpiteet jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämiseksi. Toimenpiteiden tarkoituksena on toteuttaa SEUT 26 artiklassa tarkoitetut tavoitteet. Kyseinen SEUT 26 artikla ilmentää EU:n tavoitteita sisämarkkinoiden toiminnan edistämiseksi. Artiklan 1 kohdan mukaan, unioni hyväksyy perussopimusten asiaa koskevien määräysten mukaisesti toimenpiteet, joiden tarkoituksena on toteuttaa sisämarkkinat tai varmistaa niiden toiminta. Sisämarkkinoilla tarkoitetaan artiklan 2 kohdan mukaan aluetta, jolla ei ole sisäisiä rajoja ja jolla tavaroiden, henkilöiden, palvelujen ja pääomien vapaa liikkuvuus taataan perussopimusten määräysten mukaisesti. Tällä viitataan muun muassa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen⁸⁰ (SEU) 3 artiklan tavoitteisiin. SEU 3 artiklan 3 kohdan mukaan unioni toteuttaa sisämarkkinat ja se pyrkii Euroopan kestäväan kehitykseen, jonka perustana ovat tasapainoinen talouskasvu ja hintavakaus, täystyöllisyyttä ja sosiaalista edistystä tavoitteleva erittäin kilpailukykyinen sosiaalinen markkinatalous sekä korkeatasoinen ympäristönsuojelu ja ympäristön laadun parantaminen. Lisäksi unioni edistää tieteellistä ja teknistä kehitystä.

---

⁷⁸ Oesch 2024, s. 293.

⁷⁹ Sopimus Euroopan unionin toiminnasta, tehty 13 päivänä joulukuuta 2007 – konsolidoitu toisinto (EUVL C 202, 7.6.2016, s. 47–360).

⁸⁰ Sopimus Euroopan unionista, tehty 13 päivänä joulukuuta 2007 – konsolidoitu toisinto (EUVL C 202, 7.6.2016 s. 13–46).

Yhteys EU:n perustamissopimukseen on täsmennetty datasäädöksen johdanto-osan 19 perustelukappaleessa, jonka mukaan:

”Jäsenvaltiot eivät voi riittävällä tavalla saavuttaa tämän asetuksen tavoitteita eli taata datasta saadun arvon oikeudenmukaista jakamista datatalouden toimijoiden kesken ja edistää oikeudenmukaista pääsyä dataan sekä datan oikeudenmukaista käyttöä todellisten datan sisämarkkinoiden luomiseksi, vaan ne voidaan toiminnan laajuuden tai vaikutusten ja datan rajatylittävän käytön vuoksi saavuttaa paremmin unionin tasolla. Sen vuoksi unioni voi toteuttaa toimenpiteitä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. Mainitussa artiklassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tässä asetuksessa ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen näiden tavoitteiden saavuttamiseksi,- -”

SEU 5 artiklan 3 kohdan mukaan toissijaisuusperiaatteen mukaisesti unioni toimii aloilla, jotka eivät kuulu sen yksinomaiseen toimivaltaan, ainoastaan jos ja siltä osin kuin jäsenvaltiot eivät voi keskushallinnon tasolla tai alueellisella taikka paikallisella tasolla riittävällä tavalla saavuttaa suunnitellun toiminnan tavoitteita, vaan ne voidaan suunnitellun toiminnan laajuuden tai vaikutusten vuoksi saavuttaa paremmin unionin tasolla. SEU 5 artiklan 4 kohdan suhteellisuusperiaatteen mukaisesti unionin toiminnan sisältö ja muoto eivät saa ylittää sitä, mikä on tarpeen perussopimusten tavoitteiden saavuttamiseksi. Unionin lainsäätäjällä on siis katsonut, että SEU artiklan 5 mukaiset toissijaisuusperiaatteen ja suhteellisuusperiaatteen edellytykset ovat täyttyneet ja datasäädös on ollut tarpeellinen sisämarkkinoiden toiminnan edistämiseksi.

Säädöksen tavoitteet ovat sen johdanto-osan mukaan yhteydessä datavetoisten teknologioiden – erityisesti IoT-laitteiden – nopeaan kasvuun ja niiden aiheuttamaan muutokseen. IoT-laitteiden yleistyessä niin teollisuudessa kuin kuluttajamarkkinoilla niiden tuottaman datan määrä on myös kasvanut. Datalla on katsottu olevan myös taloudellista arvoa, sillä sen avulla voidaan edistää kilpailua ja innovointia, sekä turvata taloudellista kasvua. Data onkin siinä määrin ainitlaatuinen hyödyke, ettei se käytettynä heikkene laadullisesti tai vähene määrällisesti.⁸¹

Datasäädöksellä pyritään edesauttamaan tuotetun datan jakamista, jotta sitä voitaisiin hyödyntää tehokkaammin yhteiskunnassa. Säädöksen johdanto-osan perustelukappaleissa on tunnistettu useita erilaisia datan jakamisen esteitä. Esteet voivat olla teknisiä, kuten datan huono ja hajanainen hallinta sekä saatavuus. Toisaalta kyse voi olla sellaisten kannustimien puutteesta, jotka edistäisivät datan haltijoita tekemään datan jakamista koskevia sopimuksia, mutta myös

---

⁸¹ Datasäädöksen johdanto-osan 1 perustelukappale.

tilanteista, joissa datan käyttöön liittyviä sopimussuhteiden epätasapainoa väärinkäytetään. Joka tapauksessa, datan jakamiselle ei ole ollut olemassa yhteisiä yleisiä käytäntöjä ennen datasäädöksen antamista.⁸²

Datan jakamisen esteiden on katsottu haittaavan sisämarkkinoiden toimivuutta. Datasäädöksessä asetetulla yhdenmukaisella viitekehyksellä siitä, kenellä on oikeus käyttää dataa, sekä millä edellytyksillä tai perusteilla, pyritään poistamaan näitä esteitä.⁸³ Säädos varmistaa, että IoT-tuotteiden tai niihin liittyvien palveluiden käyttäjät pääsevät käsiksi käyttämisen seurauksena syntyneeseen dataan ja pystyvät käyttämään sitä, ml. jakamaan sitä kolmansien osapuolien kanssa. Tämä toteutetaan asettamalla asetuksessa sellaisia datan jakamiseen liittyviä yksityisoikeudellisia sääntöjä, jotka vaikuttavat datan haltijoiden, käyttäjien ja kolmansien osapuolien väliseen sopimusoikeuteen ja tasapainottavat kyseisiä sopimussuhteita. Säädos velvoittaa datan saataville asettamista myös esimerkiksi julkiselle sektorille, sekä keventää datankäsittelypalvelujen vaihtamisen esteitä⁸⁴, mutta näitä koskeva sääntely on rajattu käsittelyn ulkopuolelle tässä tutkielmassa. Datankäsittelypalveluilla tarkoitetaan esimerkiksi pilvipalveluita, jotka voidaan toteuttaa muun muassa *Software-as-a-Service* (SaaS) -palveluina⁸⁵.

Datasäädöksessä edistetään digitaalitalouden oikeudenmukaisuutta mahdollistamalla tuotetun datan jakaminen käyttäjien lisäksi myös kolmansille osapuolille. Kolmansilla osapuolilla tarkoitetaan datasäädöksessä muun muassa sellaisia toimijoita, jotka tarjoavat verkkoon liitettyjen tuotteiden tai niihin liittyvien palveluiden käyttäjille muun muassa jälkimarkkinapalveluita. Datasta pyritään näin ollen saamaan mahdollisimman suuri taloudellista hyöty.⁸⁶

Datan jakaminen kolmansille osapuolille pyrkii mahdollistamaan jälkimarkkinoilla tapahtuvaa innovaatiotyötä verkkoon liitettyjen tuotteiden ja palveluiden kehittämisessä, sekä edistämään kokonaan uusien tuotteiden ja palveluiden kehittämistä. Datasäädös vahvistaa tältä osin investointikannustimia, joita liittyy uusien tuotteiden kehittämiseen säädöksen perusteella saadun datan avulla. Säädöksen avulla saadulla datalla kolmannet osapuolet voivat siis jälkimarkkinapalveluiden lisäksi kehittää omia innovatiivisia tuotteitaan, mutta ne eivät voi kuitenkaan hyödyntää dataa vastaavan kilpailevan tuotteen kehittämiseen.⁸⁷

---

⁸² Datasäädöksen johdanto-osan 2 perustelukappale

⁸³ Datasäädöksen johdanto-osan 4 perustelukappale.

⁸⁴ Datasäädöksen johdanto-osan 5 perustelukappale.

⁸⁵ Euroopan komissio 2025, s. 29.

⁸⁶ Datasäädöksen johdanto-osan 6 perustelukappale.

⁸⁷ Datasäädöksen johdanto-osan 32 perustelukappale.

Kyse on horisontaalisesta sääntelystä, joten se soveltuu kaikkiin toimijoihin ja sektoreihin, olettaen ne, että osuvat säädöksen soveltamisalaan. Vaikka datasäädös sisältää erilaisia velvoitteita, kuten verkkoon liitettyjen tuotteiden keräämän datan jakovelvoitteen ja säännöt datankäsittelypalvelujen vaihtamiselle, on säädös myös omalla tavallaan teknologianeutraali. Säädös noudattaa teknologianeutraalisuuden periaatetta varmistamalla yhtenäisen sääntelyn esimerkiksi verkkoon liitetuille tuotteille ja palveluille riippumatta siitä, minkälaisessa muodossa ne esiintyvät⁸⁸. Verkkoon liitetty tuote voi olla hammasharja tai paperikone, mutta niihin sovelletaan silti samoja sääntöjä.

Datasäädös tähtää siis kasvavan datatalouden potentiaalin hyödyntämiseen unionin sisämarkkinoilla poistamalla datan jakamisen esteitä. Esteiden poistamisella mahdollistetaan monipuolisten jälkimarkkinapalveluiden tuottaminen, sekä uusien verkkoon liitettyjen tuotteiden ja niihin liittyvien palveluiden innovointi.

3.2 Datasäädöksen soveltamisala

Datasäädöksen kohteesta ja soveltamisalasta on säädetty säädöksen 1 artiklassa. Datasäädöksen soveltamisalasäännös on laaja, ja siinä määritellään muun muassa millaiseen dataan, missä tilanteissa ja keiden välillä säädös soveltuu. Säännöksessä on siis määritelty säädöksen aineellinen, henkilöllinen kuin alueellinen soveltamisala⁸⁹. Artiklassa on myös täsmennetty milloin datasäädös ei sovellu ja mikä sen suhde on muuhun unionin lainsäädäntöön.

Säädöksen 1 artiklan 1 kohdassa kuvataan ne tilanteet, joita varten säädöksessä vahvistetaan yhdenmukaiset säännöt. Tämän tutkielman kannalta olennaiset tilanteet, joihin säädös soveltuu, on kuvattu 1 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdissa:

- a) verkkoon liitetyn tuotteen datan ja siihen liittyvän palvelun datan asettaminen verkkoon liitetyn tuotteen tai siihen liittyvän palvelun käyttäjän saataville; ja
- b) datan asettaminen datan haltijoilta datan vastaanottajien saataville.

Datasäädöksen II luku yritysten ja kuluttajien välisestä sekä yritysten välisestä datan jakamisesta sisältää yhdenmukaistetut säännöt datan saataville asettamiseen yllä kuvatuissa tilanteissa.

---

⁸⁸ Ks. teknologianeutraalisuuden periaatteesta Saarenpää – Riekkinen 2023, s. 185, sekä neutraalisuuden ideasta uudessa sääntelyssä Huttunen 2020, s. 76.

⁸⁹ Hennemann – Ebner – Karsten – Lienemann – Wienroeder 2024, s. 35–36.

Säädöksen muissa luvuissa on säädetty esimerkiksi datan asettamisesta julkisen sektorin saataville (V luku) ja datankäsittelypalvelujen vaihtamisesta (VI luku), mutta näitä ei ole tutkimuskysymysten valossa syytä tarkastella perusteellisemmin tässä tutkielmassa.

Säädöksen 1 artiklan 2 kohta määrittelee, millaisia datatyyppejä säädös kattaa kussakin datasäädöksen soveltamisalaan kuuluvassa yhteydessä. Ensinnäkin säädös kattaa henkilötiedot ja muun datan kuin henkilötiedot. Lisäksi säädös kattaa tiettyjä datatyyppejä sen mukaan, mihin tilanteeseen säädöstä sovelletaan. Esimerkiksi säädöksen II lukua sovelletaan verkkoon liitettyjen tuotteiden ja niihin liittyvien palvelujen suorituskykyä, käyttöä ja ympäristöä koskevaan dataan, lukuun ottamatta datan sisältöä⁹⁰. Sisällöllä tarkoitetaan esimerkiksi teollis- ja tekijänoikeuksilla suojattua teksti-, ääni- tai audiovisuaalistasisältöä⁹¹. Viittauksella sisältöön on haluttu ilmentää sitä, ettei datasäädöksellä pyritä vaikuttamaan olemassa olevaan oikeudelliseen suojaan joka teollis- ja tekijänoikeuksille on unionin lainsäädännössä annettu. Käytännön esimerkkinä verkkoon liitetyn tuotteen tuottamasta datasta, jota pidetään säädöksen soveltamisalan kannalta sisältönä, on videokameran tallentama videosisältö. Videokameran keräämä data esimerkiksi sen akun varaustasoista, valaistusasetuksista ja tapahtumalokeista kuitenkin ovat säädöksen aineellisen soveltamisalan sisällä⁹². Säädöksen 1 artiklan 1 ja 2 kohta määrittävät sen aineellisen soveltamisalan, jossa II luvun säännöksiä sovelletaan. Säädöstä ei sovelleta aineellisen soveltamisalan ulkopuolelle jäävään dataan, vaikka sitä tuotettaisiin verkkoon liitetyn laitteen tai siihen liittyvän palvelun käyttämisellä.

Aineellisen soveltamisalan lisäksi datasäädöksen II luvun säännösten soveltamiseen vaikuttaa myös säädöksen henkilöllinen ja alueellinen soveltamisala. Henkilöllisellä soveltamisalalla tarkoitetaan tässä sitä, mitkä ovat ne osapuolet, joiden välillä säädöstä sovelletaan. Alueellinen soveltamisala määrittää sen, mikä on säädöksen soveltamisen maantieteellinen laajuus. Henkilöllinen ja alueellinen soveltamisala on kuvattu säädöksen 1 artiklan 3 kohdassa, jonka alakohdat a – d ovat II luvun säännösten kannalta olennaisia. Säädöstä sovelletaan muun muassa:

- a) unionin markkinoille saatettujen verkkoon liitettyjen tuotteiden valmistajiin ja niihin liittyvien palvelujen tarjoajiin kyseisten valmistajien tai tarjoajien sijoittautumispaikasta riippumatta;

---

⁹⁰ Datasäädöksen 1 artiklan 2 kohdan a alakohta.

⁹¹ Datasäädöksen johdanto-osan 16 perustelukappale.

⁹² Euroopan komissio 2025, s. 8.

- b) a alakohdassa tarkoitettujen verkkoon liitettyjen tuotteiden tai niihin liittyvien palvelujen käyttäjiin unionissa;
- c) datan haltijoihin, jotka asettavat dataa datan vastaanottajien saataville unionissa, niiden sijoittautumispaikasta riippumatta; ja
- d) unionissa oleviin datan vastaanottajiin, joiden saataville data asetetaan.

Alakohdissa on kuvattu ne ensinnäkin ne osapuolet, joita säädös koskee: säädöksen II luvun kannalta merkityksellisiä osapuolia ovat valmistaja, tarjoaja, käyttäjä, sekä datan haltija ja datan vastaanottaja. Säädöksen muiden lukujen osalta henkilölliseen soveltamisalaan kuuluvat lisäksi esimerkiksi julkisen sektorin elimiin ja datankäsittelypalvelujen tarjoajiin. Osapuolet kuvaavat säädöksen henkilöllistä soveltamisalaa. Valmistajaa ja tarjoajaa lukuun ottamatta osapuolet on määritelty säädöksen 2 artiklassa, eikä säädös tarjoa tarkempaa kuvausta sille, mitä valmistajalla ja tarjoajalla tarkoitetaan niille tavanomaisten annettujen merkitysten lisäksi⁹³.

Säädöksen alueellinen soveltamisala on johdettavissa samoista alakohdista. Säädöstä sovelletaan kaikkiin unionin markkinoille saatettujen tuotteiden tai niihin liittyvien palveluiden valmistajiin tai tarjoajiin, sekä datan haltijoihin, jotka asettavat dataa vastaanottajien saataville unionissa, niiden sijoittautumispaikasta riippumatta. Datasäädöstä sovelletaan sellaisiin säädöksen mukaisiin käyttäjiin ja datan vastaanottajiin, jotka ovat unionissa. Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että säädöksen alueellista soveltamisalaa koskevia sääntöjä tulisi tulkita samoin kuin olemassa olevan datasäätelyn – kuten GDPR:n ja datan hallinta-asetuksen⁹⁴ (DGA) – vastaavia säännöksiä⁹⁵.

Unionin markkinoille saattaminen (engl. *placing on the market*) on määritelty EU:n tuotekohtaisia sääntöjä koskevassa yhdenmukaistamislainsäädännössä. Unionin markkinoille saattamisessa on kyse siitä, kun tuote asetetaan saataville unionin markkinoilla ensimmäistä kertaa. Tämän jälkeen tuotteen jakeluketjussa mahdollisten jakelijoiden välillä aina tuotteen päätyemisestä loppukäyttäjälle asti on kyse tuotteen asettamisesta saataville markkinoilla (engl. *making available on the market*).⁹⁶ Määritelmät ovat samankaltaisuudessaan epäselvät. Kuitenkin erot-

⁹³ Valmistaja ja (palvelun)tarjoaja on mainittu säädöksessä useassa kohtaa esim. johdanto-osan perustelukappaleissa 6, 15 ja 17, mutta niitä ei ole määritelty säädöksen artiklassa 2.

⁹⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2022/868, annettu 30 päivänä toukokuuta 2022, eurooppalaisen datan hallinnoinnista ja asetuksen (EU) 2018/1724 muuttamisesta (datanhallinta-asetus).

⁹⁵ Hennemann – Ebner – Karsten – Lienemann – Wienroeder 2024, s. 37.

⁹⁶ C/2022/3637, s.19–20.

tavana tekijänä on se, että markkinoille saattaminen voi tapahtua vain kerran. Vaikka määritelmät on annettu unionin tuotekohtaista yhdenmukaistamissääntelyä koskevien direktiivien täytäntöönpano-oppaassa, voidaan niitä käyttää datasäädöksen yhteydessä helpottamaan soveltamisalasäännöksen ymmärtämistä. Alueellista soveltamisala koskeviin sääntöihin sisältyy täten tavallaan myös ajallinen soveltamisala. Datasäädöksen säännökset soveltuvat vasta sen jälkeen, kun tuote on saatettu unionin markkinoille. Toisaalta markkinoille saattamisen jälkeen jakeluketjussa tapahtuvat tuotteen liikkeet ovat myös merkityksettömiä säädöksen soveltumiselle, kun tuote on kertaalleen saatettu markkinoille.

Datasäädöstä sovelletaan siis 1 artiklan 3 kohdan alakohdan a ja c mukaan kaikkiin verkkoon liitettyjen tuotteiden valmistajiin tai niihin liittyvien palveluiden tarjoajiin, jotka ovat joko saataneet tuotteet tai palvelut unionin markkinoille, sekä datan haltijoihin, jotka asettavat dataa datan vastaanottajien saataville unionissa niiden sijoittautumispaikasta riippumatta. Tämä tarkoittaa sitä, että myös kaikkien EU:n ulkopuolelle sijoittautuneiden toimijoiden on noudatettava säädöksen velvoitteita, mikäli tuotteita tai palveluita saatetaan unionin markkinoille. Valmistajien ja datan haltijoiden vastakkaisella puolella olevien käyttäjien ja datan vastaanottajien täytyy säädöksen soveltumiseksi ”olla unionissa”. Vaikka säädös soveltuu esimerkiksi kaikkien tuotteiden valmistajiin niiden sijoittautumispaikasta riippumatta, eivät unionin ulkopuolelle sijoittautuneet käyttäjät voi vedota II luvun datan jakamista koskeviin säännöksiin. Datasäädöksen suurin vaikutus jää sen alueellisen soveltamisalan vuoksi koskemaan unionin sisällä olevia käyttäjiä ja datan vastaanottajia, sekä valmistajia ja tarjoajia, jotka tuovat tuotteita tai palveluita unionin markkinoille. Kolmansissa valtioissa olevat käyttäjät eivät voi vaatia EU:n ulkopuolelle sijoittunutta valmistajaa asettamaan dataa saatavilleen, vaikka ne toisivat samoja tuotteita unionin markkinoille

3.3 Datasäädöksen keskeiset määritelmät

3.3.1 Data

Datasäädös sisältää muun EU-sääntelyn tapaan lukuisia eri määritelmiä, joiden ymmärtäminen on tarpeellista säädöksen soveltamiseksi. Määritelmien runsautta havainnollistaa em. datasäädöksen 1 artiklan 1 kohdan a alakohta, jonka mukaan säädöksen soveltamisalaan kuuluvat muun muassa verkkoon liitettyt tuotteet ja niihin liittyvät palvelut, joihin liittyvä data täytyy asettaa sekä niiden käyttäjien että datan vastaanottajien saataville datan haltijoiden toimesta.

Pelkästään tässä alakohdassa esiintyy kuusi erilaista käsitettä, joille säädöksessä on omat määritelmänsä. Erityisesti tästä syystä on tärkeää käydä läpi joitain datasäädöksen keskeisimpiä määritelmiä, jotta säädöksen toimintamekanismin voi ymmärtää.

Datasäädöksen keskeisimpänä sääntelykohteena on nimensä mukaisesti data. Oikeuskirjallisuudessa on esitetty useita eri määritelmiä datalle⁹⁷, mutta tässä yhteydessä on syytä keskittyä vain datasäädöksessä annettuun datan määritelmään. Sädöksessä 'datalla' tarkoitetaan 2 artiklan 1 alakohdan mukaan kaikkea toimenpiteiden, tosiseikkojen tai tietojen digitaalista esittämistä sekä kaikkia tällaisten toimenpiteiden, tosiseikkojen tai tietojen koosteita, myös ääni- tai kuvataallenteena tai audiovisuaalisena tallenteena.

Datan määritelmää on tarkennettu edelleen säädöksen perustelukappaleissa. Sädöksen mukaan dataa on myös sellainen raakamuodossa oleva data, jota ei ole olennaisesti muutettu⁹⁸. Oikeuskirjallisuudessa onkin esitetty, että suurin osa säädöksen soveltamisalaan kuuluvasta datasta tulee olemaan juuri raakadataa⁹⁹. Raakadataa on sellainen data, jota ei ole vielä käsitelty. Raakadata voi käytännössä olla yksinkertaisimmillaan pelkkiä datarivejä, joita ei ilman analysointia pysty tulkitsemaan pidemmälle. Datasäädöksen määritelmä datalle ei näin ollen kata datasta johdettua tietoa¹⁰⁰. Tiedon johtaminen datasta voi vaatia esimerkiksi runsasta määrää data-analytiikkaa.¹⁰¹ Käytännössä jaettavan raakadatan tulee olla sellaisessa muodossa ja samanlaatuista, jossa datanhaltija sitä itse käyttää. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että datan haltijan tulisi tehdä huomattavia investointeja datan käsittelemiseen, vaan käyttäjiltä ja kolmansilta osapuolilta odotetaan kohtuullisen tasoisia teknisiä valmiuksia datan haltijan jakaman datan käsittelemiseen.¹⁰² Sädöksen sisältämä datan määritelmä aiheuttaa haasteita esimerkiksi datan haltijan velvollisuudessa yksilöidä liikesalaisuuksia sisältävä data. On muun muassa epäselvää missä määrin miljoonista datariveistä koostuvan raakadatan voidaan katsoa sisältävän liikesalaisuuksia, vai voiko raakadatasta yksilöidä liikesalaisuudet sen perusteella, että ne voidaan selvittää data-analytiikan avulla¹⁰³. Datan yksilöintiä ja liikesalaisuuksia käsitellään jäljempänä tutkielmassa.

---

⁹⁷ Ks. Mylly 2024, s. 371–372.

⁹⁸ Datasäädöksen johdanto-osan 15 perustelukappale.

⁹⁹ Hynönen – Leino – Bützow 2023, s. 475.

¹⁰⁰ Mylly 2024, s. 373.

¹⁰¹ Hynönen – Leino – Bützow 2023, s. 475.

¹⁰² Euroopan komissio 2025, s. 7.

¹⁰³ Bützow – Honkasalo – Hynönen – Leino – Rantanen 2025, s. 157.

Datan haltijan tulee sisällyttää saataville asettamaansa dataan myös asiaankuuluva metadata¹⁰⁴ joka säädöksen 2 artiklan 2 alakohdan mukaan on sellaista datan jäsenelyä sisällön tai käytön kuvausta, joka helpottaa kyseisen datan hakemista tai käyttämistä. Tällaiseen datan käyttämistä helpottavaa metadataan voi olla kuulua esimerkiksi kuvaus käyttötilanteesta ja ajankohdasta, jossa dataa on kerätty¹⁰⁵.

Datasäädöksen määritelmän mukaisesti data voisi sisältää myös henkilötietoja¹⁰⁶. Datasäädöksessä viitataan henkilötietojen määritelmän osalta GDPR:ään¹⁰⁷ ja siinä määrin missä data sisältää henkilötietoja, sovelletaan niiden osalta säädöksen 1 artiklan 5 kohdan mukaan GDPR:n säännöksiä. Datan määritelmä noudattaa aiemmin voimaan tullessa EU:n datasääntelyssä otettua linjaa: määritelmä vastaa DGA:n ja digimarkkinasäädöksen¹⁰⁸ (DMA) määritelmiä datasta.

Datasäädöksen 2 artiklan 17 alakohdassa on myös määritelty erikseen helposti saatavilla oleva data. Helposti saatavilla olevaa dataa on tuotteen dataa ja siihen liittyvän palvelun dataa, jonka datan haltija laillisesti saa tai voi saada verkkoon liitetystä tuotteesta tai siihen liittyvästä palvelusta ilman kohtuutonta vaivaa ja jota ei voida toteuttaa yksinkertaisin toimenpitein. Määritelmän suomenkielinen käännös on tässä kohtaa epäselvä: ”[j]a jota ei voida toteuttaa yksinkertaisin toimenpitein- -” viittaisi siihen, että data tulisi jollain tapaa voida ”toteuttaa” yksinkertaisin toimenpitein. Kyse lienee kuitenkin siitä, että yksinkertaista toimenpidettä monimutkaisempi tapa kerätä dataa merkitsisi datan haltijalle kohtuutonta vaivaa. Tälle kannalle voi asettua ainakin säädöksen 2 artiklan 17 alakohdan englanninkielisen käännöksen perusteella: ”[w]ithout disproportionate effort going beyond a simple operation.” Kyseessä on joka tapauksessa kattotermi, jonka alle sekä tuotteen data että tuotteeseen liittyvä data asettuvat¹⁰⁹.

Datasäädöksen alainen data ei siis välttämättä sisällä sellaisenaan hyödynnettävää tietoa, vaan voi olla käytännössä vain raakadataa. Jaettavan datan laadulla voi olla merkitystä erityisesti siihen mahdollisesti sisältyvien liikesalaisuuksien yksilöinnin kannalta, johon palataan tutkielmassa myöhemmin. Lisäksi säädökseen sisältyvillä useilla tarkentavilla määritelmillä – kuten

---

¹⁰⁴ Datasäädöksen johdanto-osan 15 perustelukappale.

¹⁰⁵ Hynönen – Leino – Bützow 2023, s. 473.

¹⁰⁶ Hennemann – Ebner – Karsten – Lienemann – Wienroeder 2024, s. 45.

¹⁰⁷ Datasäädöksen 2 artikla 3 alakohta.

¹⁰⁸ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2022/1925, annettu 14 päivänä syyskuuta 2022, kilpailullisista ja oikeudenmukaisista markkinoista digitaalialalla ja direktiivien (EU) 2019/1937 ja (EU) 2020/1828 muuttamisesta (digimarkkinasäädös).

¹⁰⁹ Hennemann – Ebner – Karsten – Lienemann – Wienroeder 2024, s. 90.

metadatalta ja helposti saatavilla oleva datalla – on merkitystä säädöksen II lukuun sisältyvän datanjakovelvoitteen kannalta.

3.3.2 *Verkkoon liitetty tuote ja siihen liittyvä palvelu*

Datasäädöksen mukaista dataa puolestaan syntyy verkkoon liitettyjä tuotteita ja tuotteeseen liittyviä palveluita käyttäessä. Verkkoon liitettyllä tuotteella tarkoitetaan säädöksen 2 artiklan 5 alakohdan mukaan: ”esineitä, joka saa, tuottaa tai kerää käytöstään ja ympäristöstään dataa, joka pystyy välittämään tuotteen dataa sähköisen viestintäpalvelun, fyysisen yhteyden tai laiteyhteyden kautta ja jonka pääasiallinen toiminto ei ole datan tallennus, käsittely tai siirto muun osapuolen kuin käyttäjän puolesta”. Tuote voi olla siis esimerkiksi verkkoon liitetty kodinkone, auto tai jopa teollisuudessa käytetty tuotantolaitte, jonka käyttämisessä syntyy dataa¹¹⁰, mutta jonka pääasiallisena toimintona ei ole datan tallennus, kuten esimerkiksi perinteinen digitaalinen kamera¹¹¹. Säädöksen suomalaisessa kieliversiossa käytetään joissain tapauksissa termiä ”laite” rinnakkain tuotteen kanssa. Näissä tapauksissa viitataan kuitenkin yleensä nimenomaisesti tilanteisiin, joissa puhutaan esimerkiksi käytännön sovellutuksista datan saataville asettamisessa.¹¹² Oikeuskirjallisuudessa on myös täsmennetty, että verkkoon liitettyllä tuotteella tarkoitetaan nimenomaisesti fyysistä laitetta, ei palvelua, vaikka näistäkin voidaan käyttää yleisnimitystä ”tuote”.¹¹³

Tuotteeseen liittyvällä palvelulla tarkoitetaan datasäädöksen 2 artiklan 6 alakohdan mukaan: ”muuta digitaalista palvelua kuin sähköistä viestintäpalvelua, mukaan lukien ohjelmistot, jotka on osto-, vuokraus- tai liisaushetkellä liitetty tuotteeseen siten, että verkkoon liitetty tuote ei pystyisi ilman sitä suorittamaan jotain sen toiminnoista, tai jotka valmistaja tai kolmas osapuoli myöhemmin liittää tuotteeseen lisätäkseen, päivittääkseen tai mukauttaakseen verkkoon liitetyn tuotteen toimintoja”. Tuotteeseen liittyviin palveluihin kuuluu sellainen datanvaihto verkkoon liitetyn tuotteen ja palveluntarjoajan välillä, joka liittyy nimenomaisesti tuotteen toimintoihin. Puolestaan sellaisia palveluita, jotka eivät vaikuta tuotteen toimintaan ja jotka eivät siirrä dataa

---

¹¹⁰ Hynönen – Leino – Bützow 2023, s. 471.

¹¹¹ Bützow – Honkasalo – Hynönen – Leino – Rantanen 2025, s. 55.

¹¹² Datasäädöksen johdanto-osan 22 perustelukappale. Vrt. englanninkielinen versio ”on-device data storage”.

¹¹³ Verkkoon liitetyn tuotteen määritelmää on pidetty muutoinkin epätarkasti määriteltynä. Määritelmän sanamuodosta on tunnistettu kolme verkkoon liitetyn tuotteen keskeistä kriteeriä: 1) kyseessä on dataa käsittelevä esine, 2) esine voi jakaa dataa, ja 3) se ei jaa dataa nimenomaisesti muille kuin käyttäjälle. Ks. Bützow – Honkasalo – Hynönen – Leino – Rantanen 2025, s. 52–54.

tai komentoja verkkoon liitettyyn tuotteeseen, ei pitäisi katsoa tuotteeseen liittyviksi palveluiksi¹¹⁴. Verkkoon liitettyjä palveluita voivat olla esimerkiksi tuotteeseen kuuluvat hallintaohjelmistot, joilla tuotetta ohjataan tai seurataan. Kyseisiä palveluita ovat myös esimerkiksi yhden valmistajan tuotteeseen kolmannen osapuolen myöhemmässä vaiheessa tarjoama ohjauspalvelu.¹¹⁵ Tuotteeseen liittyvä palvelu voi näin ollen olla esimerkiksi verkkoon liitettyyn pyykinpesukoneeseen liittyvä puhelinsovellus, jonka kautta voidaan ohjata kodinkonetta ja joka kerää kodinkoneen käytöstä tietoja, tai teolliseen laitteeseen jälkimarkkinoilla tarjottava ohjauspalvelu.

3.3.3 Käyttäjä, datan haltija ja datan vastaanottaja

Datasäädös tarkastelee datan jakamista säädöksessä määriteltyjen eri roolien välillä. Käyttäjät ovat säädöksen 2 artiklan 12 alakohdan mukaan oikeushenkilö tai luonnollinen henkilö, joka omistaa verkkoon liitetyn tuotteen tai jolle kyseisen verkkoon liitetyn tuotteen tilapäinen käyttöoikeus on sopimuksella siirretty taikka joka vastaanottaa tuotteeseen liittyviä palveluja. Määritelmän sanamuodon mukaisesti verkkoon liitetyn tuotteen käyttäjä voi olla säädöksen mukainen käyttäjä esimerkiksi vuokrasopimuksen perusteella. Käyttäjän ei siis tarvitse omistaa verkkoon liitettyä tuotetta, vaan pelkästään tuotteen lyhytaikainen vuokraus – esimerkiksi vuokra-auto – muodostaa vuokraajalle datasäädöksen mukaisen käyttäjän aseman.

Datan haltijalla tarkoitetaan säädöksen 2 artiklan 13 alakohdan mukaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jolla on säädöksen, sovellettavan unionin oikeuden tai unionin oikeuden mukaisesti annetun kansallisen lainsäädännön mukaisesti oikeus tai velvollisuus käyttää ja asettaa saataville dataa, myös tuotteen dataa tai siihen liittyvän palvelun dataa, jonka datan haltija on hankkinut tai tuottanut tuotteeseen liittyvän palvelun tarjoamisen aikana, kun tästä on sovittu sopimuksella. Datan haltijoita voivat olla siis esimerkiksi verkkoon liitetyn tuotteen valmistajat, mutta myös sellaiset toimijat, jotka tarjoavat verkkoon liitettyjä tuotteita käyttäjille väliaikaiseen käyttöön.

Datan vastaanottajalla tarkoitetaan säädöksen 2 artiklan 14 alakohdan mukaisesti luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka toimii omaan elinkeino-, liike-, käsiteollisuus- tai ammattitoimintaansa liittyvässä tarkoituksessa ja joka ei ole verkkoon liitetyn tuotteen tai siihen liittyvän palvelun käyttäjä ja jonka saataville datan haltija asettaa dataa. Datan vastaanottaja voi olla

---

¹¹⁴ Datasäädöksen johdanto-osan 17 perustelukappale.

¹¹⁵ Bützow – Honkasalo – Hynönen – Leino – Rantanen 2025, s. 55–56.

myös kolmas osapuoli, jonka saataville datan haltija asettaa dataa käyttäjän esittämän pyynnön perusteella, tai sellainen osapuoli, jonka saataville data asetetaan unionin oikeuden mukaisesti annetun kansallisen lainsäädännön mukaisen oikeudellisen velvoitteen perusteella¹¹⁶. Näin ollen säädöksen mukaisia datan vastaanottajia ovat käyttäjää lukuun ottamatta kaikki muut, joiden saataville data asetetaan. Datan vastaanottajia ovat siis myös edellä mainitut jälkimarkkinapalveluiden tarjoajat, jotka voivat esimerkiksi tarjota käyttäjille teollisten laitteiden huoltopalveluita. Kun käyttäjät pyytävät datan haltijaa jakamaan dataa kolmansien osapuolien kanssa kyseisten huoltopalveluiden suorittamiseksi, ovat nämä kolmannet osapuolet datan vastaanottajia säädöksen määritelmän merkityksen mukaisesti.

3.4 Datan haltijan velvoite asettaa data käyttäjien saataville

Datanhaltijan velvoite asettaa verkkoon liitettyjen tuotteiden tai niihin liittyvien palveluiden data käyttäjien saataville on yksi datasäädöksen keskeisimmistä sääntelykohteista, joka on mainittu myös säädöksen soveltamisalaa koskevassa 1 artiklassa. Säädöksen II luku käsittelee yritysten ja kuluttajien välistä sekä yritysten välistä datan jakamista. Datanjakovelvoitteesta on säädetty säädöksen 3 artiklan 1 kohdassa:

Verkkoon liitetyt tuotteet on suunniteltava ja valmistettava ja niihin liittyvät palvelut on suunniteltava ja tarjottava siten, että tuotteen data ja siihen liittyvän palvelun data, myös asiaankuuluva metadata, joka on tarpeen kyseisen datan tulkitsemiseksi ja käyttämiseksi, on oletusarvoisesti ja – tapauksen mukaan ja silloin, kun se on teknisesti mahdollista – suoraan käyttäjän saatavilla helposti, turvallisesti ja maksutta kattavassa, jäsennellyssä, yleisesti käytetyssä ja koineellisesti luettavassa muodossa.

Datanjakovelvoitteesta on artiklan otsikon mukaisesti kyse velvoitteesta saattaa data käyttäjän saataville (engl. *obligation to make product data and related service data accessible to the user*). Käytännössä datan haltijan ja käyttäjän kannalta datan ”käyttäjän saataville saattamisessa” on kyse datan jakamisesta.

Kun käyttäjä käyttää tuotetta tai siihen liittyvää palvelua, muodostuu käyttäjän toimista tuotteen dataa tai siihen liittyvän palvelun dataa, jonka saatavuus käyttäjälle pyritään mahdollistamaan datanjakovelvoitteella¹¹⁷. Tuotteiden valmistajat ovat aiemmin usein pystyneet määrittelemään mitä dataa tuotteiden käyttämisestä syntyy ja miten dataan pääsee käsiksi, vaikka valmistajilla

¹¹⁶ Bützow – Honkasalo – Hynönen – Leino – Rantanen 2025, s. 64.

¹¹⁷ Datasäädöksen johdanto-osan 15 perustelukappale.

ei ole laillista oikeutta käyttäjien toimista syntyvään dataan. Datanjakovelvoitteen tavoitteena on lisätä käytännön datan saatavuutta ja mahdollistaa esimerkiksi sen jakamisen korjauspalveluita tarjoavien kolmansien osapuolien kanssa.¹¹⁸

Datanjakovelvoitteen ytimenä onkin datan saatavuus käyttäjälle, josta datan haltijan tulee huolehtia. Käytännön mahdollisuuksia sen toteuttamiseen on useita, joita on tarkennettu säädöksen johdanto-osan perustelukappaleissa. Datan saataville asettamiseen on jätetty liikkumavaraa muun muassa tuotteen suunnittelun muodossa. Tuote voidaan esimerkiksi suunnitella siten, että käyttäjä tarvitsee erillisen tilin sellaiseen käyttöliittymään, josta käyttäjälle mahdollisesta pääsy tuottamaansa dataan. Tämä voi olla tarpeen erityisesti silloin, kun laitteella voi olla useita eri käyttäjiä¹¹⁹. Tuote voidaan suunnitella siten, että tuotteen avulla voidaan käsitellä tuotteen dataa esimerkiksi suoraan laitteessa tai täysin erillisessä tieto- ja viestintäteknisessä ympäristössä. Datan jakaminen voidaan toteuttaa myös siten, että käyttäjä voi päästä käsiksi dataan joko suoraan laitteesta johon data on tallennettu tai etäpalvelimelta, jolle data on välitetty.¹²⁰

Datasäädöstä, eikä sen sisältämää datanjakovelvoitetta ole kuitenkaan tarkoitettu instrumentiksi, jolla datan haltijoille annettaisiin uudenlainen oikeus hyödyntää tuotteen tai liittyvän palvelun dataa. Esimerkiksi tuotteen valmistajana toimiva datan haltija tarvitsee sopimuksen datan käyttämisestä käyttäjän kanssa.¹²¹ Datan haltijalla on tästä huolimatta kuitenkin mahdollisuus 3 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaisesti ilmoittaa käyttäjälle siitä, aikooko se hyödyntää säädöksessä erikseen määriteltyä helposti saatavilla olevaan dataa. Helposti saatavilla olevaa dataa ei ole kuitenkaan sellainen data, jota ei ole tuotteen suunnittelun puitteissa mahdollista tallentaa tuotteeseen tai sen ulkopuolelle¹²².

Datanjakovelvoitteen sisältävän 3 artiklan 2 ja 3 kohdassa on listattu sellaiset datasta käyttäjälle annettavat tiedot, jotka datan haltijan tulee antaa käyttäjälle ennen sopimuksen tekemistä verkkoon liitetyn tuotteen tai niihin liittyvän palvelun tarjoamisesta. Datan haltijan tulee antaa 3 artiklan 3 kohdan h alakohdan mukaan käyttäjälle tieto siitä, onko datan haltija saataville asettavaan dataan sisältyvien sellaisten liikesalaisuuksien haltija, joihin käyttäjällä on pääsy tai toisen liikesalaisuuden haltijan henkilöllisyys, jos se ei ole datan haltija.

---

¹¹⁸ Datasäädöksen johdanto-osan 20 perustelukappale.

¹¹⁹ Datasäädöksen johdanto-osan 21 perustelukappale.

¹²⁰ Datasäädöksen johdanto-osan 22 perustelukappale.

¹²¹ Datasäädöksen johdanto-osan 25 perustelukappale.

¹²² Datasäädöksen johdanto-osan 20 perustelukappale.

Mikäli käyttäjän roolissa on kuluttaja, tulee sopimusehdoissa noudattaa EU:n kuluttajalainsäädäntöä¹²³. Käytännössä datasäädöksen velvoitteet voivat aiheuttaa epäselvyyksiä kuluttajaoikeudellisessa näkökulmassa. Esimerkiksi liikesalaisuuksien suojaamiseksi asetettavat kohtuulliset toimenpiteet voivat sisältää kuluttajien kanssa tehtäviä salassapitosopimuksia¹²⁴. On kuitenkin epävarmaa, miten kuluttajana toimivan käyttäjän kanssa voi solmia liikesalaisuuden suojaamisen kannalta tehokkaan salassapitosopimuksen ilman, että se sisältäisi lainkaan kuluttajan kannalta kohtuuttomia ehtoja esimerkiksi sopimussakon muodossa. Liikesalaisuuksiin voi liittyä datan haltijan kannalta niin merkittäviä taloudellisia intressejä, ettei kuluttajana toimiva yksityishenkilö voi tosiasiallisesti sellaisia korvata. Kuluttajaoikeudellisiin ongelmiin ei kuitenkaan tässä tutkielmassa paneuduta tarkemmin.

3.5 Käyttäjän oikeus päästä dataan ja jakaa sitä kolmansille osapuolille

Datan haltijalle osoitetun datanjakovelvoitteen vastapuolella vaikuttaa keskeisesti käyttäjän oikeus päästä dataan. Datan haltijalle ja käyttäjälle asetetuista oikeuksista ja velvoitteista tuotteen dataan ja siihen liittyvän palvelun dataan pääsyn, niiden käytön ja saataville asettamisen osalta (engl. *The rights and obligations of users and data holders with regard to access, use and making available product data and related service data*) on säädetty datasäädöksen 4 artiklan 1 kohdassa:

Jos verkkoon liitetyn tuotteen käyttäjä ei voi saada dataa suoraan tuotteesta tai siihen liittyvästä palvelusta, datan haltijan on asetettava käyttäjän saataville helposti saatavilla oleva data ja asiaankuuluva metadata, joka on tarpeen kyseisen datan tulkitsemiseksi ja käyttämiseksi, ilman aiheutonta viivytystä samanlaatuisena kuin datan haltijan käytettävissä oleva data, helposti, turvallisesti ja käyttäjälle maksutta kattavassa, jäsennellyssä, yleisesti käytetyssä ja koneellisesti luettavassa muodossa sekä tarvittaessa ja kun se on teknisesti mahdollista, jatkuvasti ja reaaliaikaisesti. Tämä on tehtävä pelkän pyynnön perusteella, joka esitetään sähköisesti, jos se on teknisesti mahdollista.

Käyttäjän oikeus päästä dataan ei ole kuitenkaan yhtä laaja, kuin datan haltijalle asetettu datanjakovelvoite, eikä kyseessä ole saman kolikon kääntöpuoli. Siinä missä säädöksen 3 artiklan 1 kohdan datanjakovelvoite asettaa datanhaltijalle velvollisuuden saattaa data ja asiaankuuluva metadata käyttäjän saataville, 4 artiklan 1 kohdan käyttäjän oikeus päästä dataan – jos dataa ei voi saada suoraan tuotteesta tai siihen liittyvästä palvelusta – kattaa vain helposti saatavilla

---

¹²³ Datasäädöksen johdanto-osan 26 perustelukappale.

¹²⁴ Hennemann – Ebner – Karsten – Lienemann – Wienroeder 2024, s. 97.

olevan datan ja asiaankuuluvan metadatan. Tällainen data on 4 artiklan 1 kohdan mukaan asetettava käyttäjän saataville (engl. *accessible to the user*). Koska säädöksen kohta viittaa vain helposti saatavilla olevaan dataan ja asiaankuuluvaan metadataan, ei käyttäjälle ole rajoituksetonta oikeutta päästä käsiksi dataan. Tällaista käyttäjän pääsyoikeuden ulkopuolista dataa ovat esimerkiksi datasta päätelty tai johdettu tieto¹²⁵. Helposti saatavilla olevasta datasta ja metadatasta edelleen datanhaltijan tekemien lisäinvestointien perusteella pääteltyä tai johdettua tietoa voi syntyä esimerkiksi silloin, kun datan haltija käsittelee sitä yksinoikeutensa kuuluvalla ohjelmistolla¹²⁶. Käyttäjälle ei ole siis täysin rajoituksetonta oikeutta saada pääsyä verkkoon liitetyn tuotteen tai siihen liittyvän palvelun dataan.

Käyttäjän oikeudelle saada pääsy dataan on asetettu muitakin säädöksessä määritellyjä rajoituksia, vaikka sen hyödyntämisestä ja jakamisesta eri käyttötarkoituksiin on säädöksen tavoitteiden mukaisesti tehty mahdollisimman vapaata. 4 artiklan 2 kohdassa käyttäjille ja datan haltijoille annetaan yhdessä mahdollisuus sopia dataan pääsyn, sen käytön tai jakamisen rajoittamisesta tai jopa kieltämisestä. Artiklan kohdan mukaan sopiminen tästä osapuolten välillä on mahdollista vain, jos jokin em. tavoista käsitellä dataa heikentäisi voimassa olevan unionin tai kansallisen lainsäädännön tuotteille asetettuja turvallisuusvaatimuksia ja aiheuttaisi vakavia haittavaikutuksia luonnollisten henkilöiden terveydelle tai turvallisuudelle. Kohdassa kuvatun datan pääsyn, sen käytön tai jakamisen rajoittaminen tai kieltäminen edellyttää kahden kriteerin toteutumista: tuotteille asetettujen turvallisuusvaatimusten heikkenemisen ja vakavien haittavaikutusten aiheutumisen henkilöiden terveydelle ja turvallisuudelle. Kohtaa ei ole tarkennettu säädöksen perustelukappaleissa, mutta on mahdollista, että turvallisuusvaatimuksilla voitaisiin viitata yleisen tason lisäksi tietyille tuotteille asetettuihin vaatimustenmukaisuusmenettelyihin joihin esimerkiksi EU:n uusi tekoälysäädös viittaa¹²⁷. Tähän viittaisi myös säädöksen kohdan viimeinen lause, jonka mukaan sektorikohtaiset viranomaiset voivat tarjota asiantuntemusta käyttäjille ja datanhaltijoille ko. rajoituksista¹²⁸. Kyseessä voisi olla tilanne, jossa verkkoon lii-

---

¹²⁵ Hennemann – Ebner – Karsten – Lienemann – Wienroeder 2024, s. 90.

¹²⁶ Datasäädöksen johdanto-osan 15 perustelukappale.

¹²⁷ Tekoälysäädöksen liitteessä I on luettelo erilaisista tuotteista, laitteista ja ajoneuvoista, joita säädellään unionin yhdenmukaistamislainsäädännöllä ja jotka ovat tämän perusteella suuririskisiä tekoälyjärjestelmiä. Liitteen I luettelon yhdenmukaistamislainsäädännön toteutumista valvotaan jäsenvaltiossa sektorikohtaisten viranomaisten toimesta.

¹²⁸ Euroopan komissio 2025, s. 17–18.

tetty tuote on hissi, jonka käytöstä syntyvä datan jakaminen voisi heikentää yhdenmukaistamis-
lainsäädännössä hisseille asetettuja turvallisuusvaatimuksia, ja sitä kautta vaaraa myös henki-
löiden terveydelle ja turvallisuudelle.

Samoin kuin säädöksen 3 artiklassa asetettu datanjakovelvoite, käyttäjän oikeus päästä dataan
edistää säädöksen tavoitteita luoda toimivat ja tehokkaat markkinat ei-henkilötietoja käsittä-
välle datalle EU:ssa. Kun tuotteiden ja niihin liittyvien palveluiden käyttäjille annetaan mah-
dollisimman helppo pääsy dataan, sitä voidaan myös hyödyntää markkinoilla uusilla tavoilla.¹²⁹
Käyttäjille on artiklalla annettu oikeus käyttää dataa vapaasti mihin tahansa lailliseen tarkoi-
tukseen. Tähän lukeutuu esimerkiksi datan jakaminen jälkimarkkinapalveluita tarjoaville kol-
mansille osapuolille. Datan jakamisen kolmansille osapuolille tulee olla mahdollista myös ti-
lanteissa, joissa kolmas osapuoli on suora kilpailija datan haltijan kanssa.¹³⁰ Kolmannet osa-
puolet voivat käyttää dataa myös tuotteeseen liittyvien palveluiden kehittämiseen innovoinnin
edistämiseksi markkinoilla, edellyttäen että kyse ei ole kilpailevasta tuotteesta samalla tuote-
markkinalla, joka määritetään unionin kilpailulainsäädännön mukaisesti.¹³¹

3.6 Liikesalaisuuskäsijarru

On mahdollista, että jokin osa datanjakovelvoitteen alaisesta datasta voi olla datan haltijan tai
kolmannen osapuolen liikesalaisuuksia. Keskeinen rajoittava tekijä käyttäjän oikeuksille saada
pääsy dataan tai jakaa sitä kolmannelle osapuolelle ovat datan haltijan liikesalaisuudet jaetta-
vassa datassa. Datanhaltija ei voi kumota datanjakovelvoitettaan tai estää käyttäjän pääsyä da-
taan vetoamalla liikesalaisuuksiin¹³². Liikesalaisuuksien turvaamiseksi yllä käsiteltyihin da-
tasäädöksen 4 ja 5 artiklaan on kuitenkin sisällytetty mekanismi, jonka Euroopan komissio on
nimennyt ns. liikesalaisuuskäsijarruksi (engl. *trade secrets handbrake*). Liikesalaisuuskäsijar-
russa datan haltijalle annetaan tietyissä tilanteissa mahdollisuus pidättyä liikesalaisuuksia sisäl-
tävän datan jakamisesta tai keskeyttää sen, sekä poikkeuksellisesti myös evätä pääsypyynnön
dataan. Liikesalaisuuskäsijarru tasapainottaa datan haltijoiden oikeuksia käyttäjän pääsyo-
ikeutta vastaan: datasäädöksellä ei kuitenkaan pyritä heikentämään liikesalaisuuksien suojaa.¹³³

---

¹²⁹ Datasäädöksen johdanto-osan 26 perustelukappale.

¹³⁰ Datasäädöksen johdanto-osan 30 perustelukappale.

¹³¹ Datasäädöksen johdanto-osan 33 perustelukappale.

¹³² Datasäädöksen johdanto-osan 31 perustelukappale.

¹³³ Euroopan komissio 2025, s. 16.

Liikesalaisuuskäsijarrun hyödyntäminen edellyttää ensinnäkin, että datan haltija yksilöi datan sisältämät liikesalaisuudet, kun se vastaanottaa käyttäjän pyynnön saada pääsyn dataan tai jakaa dataa kolmannelle osapuolelle. Liikesalaisuuksien yksilöinnillä ei tarkoiteta liikesalaisuuksien sisällön paljastamista. Yksilöinnin katsotaan tarkoittavan tiedon antamista siitä, että data ylipäätään sisältää liikesalaisuuksia, sekä yleisellä tasolla sen datajoukon yksilöintiä, johon liikesalaisuudet sisältyvät. Myös tieto liikesalaisuuden haltijan henkilöllisyydestä on annettava, vaikka kyseessä olisi jokin muu osapuoli kuin datan haltija.¹³⁴

Liikesalaisuuksien yksilöinnin lisäksi datan haltijan ja käyttäjän on sovittava kaikista oikeasuhtaisista toimenpiteistä, joilla liikesalaisuuksien luottamuksellisuus voidaan säilyttää. Oikeuskirjallisuudessa on katsottu oikeasuhtaisuuden tarkoittavan tässä yhteydessä sitä, ettei datan jakamista saa rajata asettamalla jakamisen ehdoksi keinotekoisia tai ylimitoitettuja toimenpiteitä¹³⁵. Toimenpiteiltä edellytetään siis jonkinasteista kohtuullisuutta. Datan haltija ei siis voi esimerkiksi edellyttää, että käyttäjä saa käsitellä dataa vain tietyssä datan haltijan valvomassa ympäristössä, tai velvoittaa käyttäjää tekemään lainvastaisia toimenpiteitä.

Oikeasuhtaisiin toimenpiteisiin kuuluvat esimerkiksi tekniset ja organisatoriset keinot, kuten mallisopimusehdot, salassapitosopimukset, tiukat pääsyprotokollat, tekniset standardit ja käytännesääntöjen soveltaminen. Samat vaatimukset koskevat liikesalaisuuksien haltijaa, vaikka se ei olisikaan datan haltija (4 artikla 6 kohta). Kun käyttäjä pyytää datan haltijaa asettamaan datan kolmansien osapuolien saataville, datan haltijan on yksilöitävä liikesalaisuudet ja sovittava oikeasuhtaisista toimenpiteistä myös kolmansien osapuolien kanssa. Kyseisten tilanteiden osalta säädöksessä on täsmennetty, että liikesalaisuuksia saadaan ilmaista kolmansille osapuolille vain siltä osin kuin se on ehdottaman välttämätöntä käyttäjän ja kolmannen osapuolen välillä sovitun käyttötarkoituksen täyttämiseksi (5 artiklan 9 kohta). Säädöksessä ei tarkenneta, milloin datan jakamisen kolmansille osapuolille voidaan katsoa olevan ehdottoman välttämätöntä. Tämän voi kuitenkin ymmärtää tarkoittavan sitä, ettei kolmas osapuoli pysty tosiasiasa toteuttamaan käyttäjän kanssa sopimusta ilman datan jakamista. Kyse ei siis ole mistään sen merkittävemmän tarpeesta.

---

¹³⁴ Bützow – Honkasalo – Hynönen – Leino – Rantanen 2025, s. 158.

¹³⁵ Bützow – Honkasalo – Hynönen – Leino – Rantanen 2025, s. 159.

Toiseksi, mikäli käyttäjä tai kolmas osapuoli eivät pääse yksimielisyyteen asianmukaisista suo- jatoimenpiteistä datan haltijan kanssa, tai ne eivät noudata sovittuja suojaustoimenpiteitä tai hei- kentävät liikesalaisuuksien luottamuksellisuutta muulla tavoin, datan haltija voi tilanteen mu- kaan joko pidättyä jakamasta dataa tai keskeyttää jakamisen. Päätyi datan haltija kumpaan ta- hansa ratkaisuun, sen tulee perustella tekemänsä päätös ja toimittaa se ilman asiatonta viivytystä tilanteen mukaan joko käyttäjälle tai kolmannelle osapuolelle. Datan haltijan tulee myös aina ilmoittaa päätöksestä säädöksen 37 artiklan mukaan nimetyille toimivaltaiselle viranomaiselle. Ilmoituksen yhteydessä datan haltijan on yksilöitävä, mitä toimenpiteitä ei ole sovittu tai pantu täytäntöön, sekä tapauksen mukaan minkä liikesalaisuuksien luottamuksellisuus on vaarantunut (4 artiklan 7 kohta ja 5 artiklan 10 kohta).

Tilanteissa, jossa datan haltija on myös liikesalaisuuksien haltija ja se voi poikkeuksellisissa olosuhteissa osoittaa, että sille aiheutuu erittäin todennäköisesti vakavaa taloudellista vahinkoa liikesalaisuuksien ilmaisemisesta käyttäjän tai kolmannen osapuolen toteuttamista teknisistä ja organisatorisista toimenpiteistä huolimatta, datan haltija voi tapauskohtaisesti ja poikkeukselli- sesti evätä pääsypyynnön kyseiseen dataan.¹³⁶ Data haltijan on perusteltava epäminen asian- mukaisesti objektiivisilla seikoilla, joita ovat erityisesti liikesalaisuuksien suojan täytäntöönpa- nokelpoisuus kolmansissa maissa, pyydetyn datan luonne ja luottamuksellisuuden taso sekä verkkoon liitetyn tuotteen ainutlaatuisuus ja uutuus (4 artiklan 8 kohta ja 5 artiklan 11 kohta).

Kaikissa kolmessa datan haltijan vaihtoehdossa on lopulta kyse datan jakamisen estämisestä jollain keinolla, jonka käyttö valikoituu tilanteen mukaan. Tästä syystä ja selkeyden vuoksi tutkielmassa käytetään datan jakamisesta pidättymisestä, datan jakamisen keskeyttämisestä tai pääsypyynnön epäämisestä jatkossa käsitettä datan jakamisen estäminen, ellei ole tarpeen hah- mottaa eroa näiden datan haltijalle annettujen keinojen välillä.

Datan haltijan on siis pystyttävä esittämään konkreettinen riski taloudellisesta vahingosta, jonka liikesalaisuuksia sisältävän datan ilmaiseminen aiheuttaa ja syyt, joiden vuoksi liikesalaisuuk-

---

¹³⁶ Molempien artiklojen suomenkielinen käännös on epäselvä. 4 artiklan 8 kohdan ensimmäisen lauseen ”[j]a se voi poikkeuksellisissa olosuhteissa osoittaa, että sille aiheutuu- -” ei tarkoittane, että datan haltijan osoittamisen tarvitsee tapahtua poikkeuksellisissa olosuhteissa, vaan tarkoituksena lienee pikemminkin korostaa artiklan koh- dan soveltumista vain poikkeuksellisissa olosuhteissa: vrt. 4 artiklan 8 kohdan englanninkielinen versio: ”*In ex- ceptional circumstances, where the data holder who is a trade secret holder is able to demonstrate that it is highly likely to suffer serious economic damage from the disclosure of trade secrets,- -*” Toisaalta kolmatta osapuolta koskevassa ja sisällöltään muuten vastaavassa 5 artiklan 11 kohdassa maininta poikkeuksellisista olosuhteista puuttuu kokonaan.

sien suojaamiseksi toteutettuja toimenpiteitä ei pidetä riittävinä. Vakavalla taloudellisella vahingolla tarkoitetaan vakavia ja korjaamattomia taloudellisia menetyksiä¹³⁷. Päätös datan jakamisesta kieltäytymisestä pitää perustella objektiivisella näytöllä ja päätökset tulee tehdä tapauskohtaisesti: datan haltija ei voi siis kategorisesti kieltäytyä datan jakamisesta liikesalaisuuksiin vedoten, vaan sen tulee arvioida ja perustella jakamiseen mahdollisesti liittyvät riskit jokaisessa yksittäisessä tapauksessa, mikäli se haluaa kieltäytyä liikesalaisuuksia sisältävän datan jakamisesta.¹³⁸

Kun datan haltijan on tehnyt päätöksen, jolla se epää pääsyn liikesalaisuuksia sisältävään dataan (eli käytännössä kieltäytyy datan jakamisesta), sen on toimitettava edellä mainitut perustelut käyttäjälle tai kolmannelle osapuolelle kirjallisesti ilman aiheetonta viivytystä. Datan haltijan on myös ilmoitettava säädöksen 37 artiklan mukaisesti nimetyille toimivaltaiselle viranomaiselle päätöksestä (4 artiklan 8 kohta ja 5 artiklan 11 kohta). Kun datan jakaminen evätään, datan haltijalle ei ole asetettu velvoitetta yksilöidä, mitä toimenpiteitä ei ole sovittu tai pantu täytäntöön, tai minkä liikesalaisuuksien luottamuksellisuus on vaarantunut kuten silloin kun datan jakamisesta pidättäydytään tai se keskeytetään. Tämä on siinä mielessä loogista, että kun datan haltija epää pääsyn liikesalaisuuksia sisältävään dataan ennakolta, ei minkäänlaisista toimenpiteistä ole vielä sovittu. Perustelut datan jakamisen epäämässä keskittyvätkin vakavan taloudellisen vahingon näyttämiseen, kuten aiemmin on kuvattu.

Liikesalaisuuskäsijarru sisältää niin käyttäjälle kuin kolmannelle osapuolelle mahdollisuuden valittaa datan haltijan datan jakamisen epäämistä, siitä pidättymistä tai sen keskeyttämistä koskevasta päätöksestä kansalliselle toimivaltaiselle viranomaiselle, jonka on ilman aiheetonta viivytystä päätettävä, millä edellytyksillä datan jakaminen aloitetaan tai sitä jatketaan (4 artiklan 9 kohdan a alakohta ja 5 artikla 12 kohdan a alakohta). Edellä mainittujen artiklojen alakohdissa ilmaistaan, että käyttäjällä on oikeus tehdä valitus 37 artiklan 5 kohdan b alakohdan mukaisesti. Tässä kohtaa datasäädös on epäselvä, sillä kyseinen artikla ei sisällä menettelysääntöjä valituksen tekemiselle, vaan sisältää jäsenvaltioille ohjeet siitä, miten toimivaltaisten viranomaisten tehtävät ja valtuudet on määriteltävä. Kyse ei ole poikkeuksellisesti epäselvästä käännöksestä, sillä säädöksen englanninkielinen versio sisältää saman epäjohdonmukaisuuden: ”[l]odge, in accordance with Article 37(5), point (b), a complaint with the competent authority-”.

---

¹³⁷ Datasäädöksen johdanto-osan 31 perustelukappale.

¹³⁸ Euroopan komissio 2025, s. 17.

Liikesalaisuuskäsijarrua koskevia säännöksiä ei sellaisenaan löytynyt komission ensimmäisestä asetusehdotuksesta parlamentille. Asetusehdotuksessa liikesalaisuuksien suoja niitä sisältävän datan jakamisessa oli toteutettu ehdotuksen 4 artiklan 3 kohdassa seuraavasti¹³⁹:

Liikesalaisuuksia saa ilmaista vain sillä edellytyksellä, että toteutetaan kaikki tarvittavat erityistoimenpiteet niiden luottamuksellisuuden säilyttämiseksi erityisesti suhteessa kolmansiin osapuoliin. Datan haltija ja käyttäjä voivat sopia toimenpiteistä jaettavan datan luottamuksellisuuden säilyttämiseksi erityisesti suhteessa kolmansiin osapuoliin.

Liikesalaisuuksien suojaan ei ollut kiinnitetty asetusehdotuksessa tarkemmin huomiota edes ehdotuksen johdanto-osassa, jonka perustelukappaleessa 28 oli ainoastaan mainittu, että liikesalaisuuksia olisi kunnioitettava datan käsittelyssä. Yritystoimintaan liittyvän luottamuksellisen datan ja liikesalaisuuksien suojaamisen oli kuitenkin katsottu olevan tärkeä osa sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa ehdotuksen perusteluissa, ja ehdotuksella haluttiin varmistaa liikesalaisuuksien kunnioittaminen yritysten välisessä tai kuluttajien toteuttamassa datan käytössä¹⁴⁰.

Euroopan parlamentti esitti asetusehdotukseen useita lisäyksiä ja muutosehdotuksia, jotka koskivat myös liikesalaisuuksia. Euroopan parlamentti lisäsi asetustekstiin liikesalaisuuskäsijarrun ensimmäisessä muodossaan, sekä muun muassa viittaukset liikesalaisuusdirektiivin määritelmään liikesalaisuudesta ja liikesalaisuuden haltijasta. Liikesalaisuuskäsijarrun ensimmäinen muoto oli hyväksyttyä ehdotusta tiukempi ja se sisälsi muun muassa datan haltijan ja käyttäjän velvollisuuden sopia vastuuta koskevista määräyksistä sen varalle, että käyttäjä poikkeaa sovitusta suojatoimenpiteistä. Toisaalta parlamentin muutosehdotuksiin ei sisältynyt muita keinoja datan haltijalle estää datan jakaminen kuin sen keskeyttäminen, jos käyttäjä ei toteuttaisi sovituja toimenpiteitä tai heikentäisi liikesalaisuuksien luottamuksellisuutta.¹⁴¹ Debatti liikesalaisuuskäsijarrua koskevien säännösten muutoksista oli keskeisessä osassa Euroopan parlamentin täysistunnossa, jossa käsiteltiin parlamentin asetukseen ehdottamia muutoksia. Euroopan parlamentti ei ollut täysin yksimielinen siitä, miten tasapaino liikesalaisuuksien suojaamisen ja datan jakamisen mahdollistamisen välillä tulisi toteuttaa.¹⁴²

---

¹³⁹ COM/2022/68 final.

¹⁴⁰ COM/2022/68 final, s. 8.

¹⁴¹ Euroopan parlamentti C/2023/419, s. 12, 31 ja 34.

¹⁴² Euroopan parlamentin täysistunto 14. maaliskuuta 2023.

3.7 Datasäädöksen mukainen viranomaiskäsitteily

Käyttäjien ja kolmansien osapuolien valitusten käsittely datan haltijoiden datan jakamisen esittämisestä koskevista päätöksistä on ohjattu säädöksen mukaisesti toimivaltaiseen viranomaiseen. Oikeuskirjallisuudessa todettu, että valitusten käsittely toteutuu tällöin hallintomenettelyssä ja muutoksenhaku viranomaisen asiaa koskevasta päätöksestä hallintolainkäytössä. Esimerkiksi *Nyblin* on todennut, että liikesalaisuuksia koskevien erimielisyyksien ratkaisemisen tapa datasäädöksessä korostaa sääntelyn julkisoikeudellista ulottuvuutta, vaikka liikesalaisuuksien suoja koskevien erimielisyyksien ratkaisemiseen ei ole yleensä liittynyt julkisen edun intressiä. Liikesalaisuuksien suoja on käsitelty julkisoikeuden piirissä ensisijaisesti viranomaistoiminnan sääntelyn ja oikeudenkäynneissä esitettyjen liikesalaisuuksien salassapidon osalta.¹⁴³

Datan haltijan päättäessä käyttää datasäädöksen mukaista liikesalaisuuskäsijarrua liikesalaisuuksiensa suojaamiseksi sen on ilmoitettava päätöksestä käyttäjän lisäksi kansalliselle toimivaltaiselle viranomaiselle. Datasäädöksen 37 artiklan 1 kohdan mukaan jokaisen jäsenvaltion on nimettävä yksi tai useampi toimivaltainen viranomainen, joka on vastuussa säädöksen soveltamisesta ja sen täytäntöönpanon valvonnasta. Jäsenvaltioille on jätetty mahdollisuus perustaa yksi tai useampi uusi viranomainen tai käyttää olemassa olevia viranomaisia.

Datasäädöksen liikesalaisuuskäsijarrua koskevissa artikloissa käyttäjille on jätetty mahdollisuus valittaa datan haltijan tekemästä päätöksestä kansalliselle toimivaltaiselle viranomaiselle 37 artiklan 5 kohdan b alakohdan mukaisesti. Kuten edellä on mainittu, kyseinen säännös ei sisällä tarkempaa tietoa siitä, miten käyttäjän tulisi tehdä valitus, vaan ohjeet jäsenvaltioille kyseisiä valituksia koskevien viranomaistehtävien hoitamisesta. Sädöksen 37 artiklan 5 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että kyseisen artiklan 1 kohdan mukaisesti nimettyjen toimivaltaisten viranomaisten tehtävät ja valtuudet määritellään selkeästi ja niiden mukaan tällaiset viranomaiset muun muassa:

- b) käsittelevät valituksia, jotka koskevat tämän asetuksen väitettyä rikkomista, myös liikesalaisuuksiin liittyviltä osin, ja tutkivat siinä määrin, kuin se on asianmukaista, valitusten kohdetta ja ilmoittavat säännöllisesti ja tarvittaessa kansallisen lainsäädännön mukaisesti vali-

---

¹⁴³ Nyblin 2024, s. 51.

tuksen tekijöille tutkinnan etenemisestä sekä tutkinnan tuloksista kohtuullisen ajan kuluessa, erityisesti jos asia edellyttää lisätutkimuksia tai koordinoitua toisen toimivaltaisen viranomaisen kanssa;

Säädöksen artikloissa tai johdanto-osan perustelukappaleissa ei ole otettu tarkempaa kantaa siitä, miten liikesalaisuuksiin liittyvän päätöksenteon kansallisessa viranomaisessa tulisi toteutua. Yhdessä 37 artiklan 5 kohdan b alakohdassa määritetyt viranomaisten tehtävät ja valtuudet, sekä 4 artiklan 9 kohdan a alakohdan (ja 5 artiklan 12 kohdan a alakohdan) vaatimus päättää datan jakamisen aloittamisesta tai jatkamisesta ja millä edellytyksillä ilman aiheetonta viivytystä, muodostavat selkeät raamit viranomaiselta vaaditulta toiminnalta. Kyseiset yllä mainitut säännökset vaikuttaisivat ilmentävän eurooppaoikeudellista tehokkuusperiaatetta (*effet utile*), joka velvoittaa jäsenvaltioita takaamaan tehokkaat oikeussuojakeinot eurooppaoikeuteen perustuvien oikeuksien toteuttamiseen kansallisissa viranomaisissa ja tuomioistuimissa¹⁴⁴.

Vaatimuksen ratkaista päätös ilman aiheetonta viivytystä voi ymmärtää viittaavaan tietoyntäisyyden joutuisuuden vaatimukseen. Kotimaisessa lainsäädännössä vaatimus löytyy lähes samassa muodossa hallintolain (434/2003, HL) 23 §:n 1 momentista, jonka mukaan (hallinto)asia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä. Pykälän 2 momentin mukaan viranomaisen on tämän lisäksi esitettävä asianosaiselle tämän pyynnöstä arvio päätöksen antamisajankohdasta sekä vastattava käsittelyn etenemistä koskeviin tiedusteluihin. Käsittelyn viivytyksettömyys on tärkeä elementti yksilön oikeusturvan toteutumisen kannalta, ja se on yksi perustuslain (731/1999, PL) 21 §:n 2 momentin mukaisista hyvän hallinnon takeista, jotka on turvattu lailla.

Valituksen käsittelyn joutuisuuden lisäksi viranomaisen on päätettävä, millä edellytyksillä datan jakaminen aloitetaan tai sitä jatketaan. Näitä edellytyksiä toimivaltaisen viranomaisen on tutkittava ”siinä määrin, kuin se on asianmukaista” (37 artiklan 5 kohdan b alakohta). Viranomaisen käsiteltävänä olevan asian selvittämisvelvollisuudesta on säädetty HL:n 31 §:n 1 momentissa, jonka mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset. Lisäksi viranomaisen on perusteltava tekemänsä päätös. HL:n 45 §:n 1 momentin mukaan perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset. Mikäli viranomaisen perustaa päätöksensä selvästi puuttuvaan tai virheelliseen selvitykseen, on kyse viranomaisen tekemästä asiavirheestä (HL 50 §:n 1 momentin 1

---

¹⁴⁴ Ks. Raitio – Tuominen 2020, s. 210–212.

alakohta). Asiavirheestä on myös kyse, jos päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe (HL 50 §:n 1 momentin 3 alakohta). Menettelyvirheestä voi olla kyse esimerkiksi silloin, kun viranomaisella on tehnyt päätöksen puutteellisin perusteluin¹⁴⁵.

3.8 Datasäädöksen suhde liikesalaisuuslainsäädäntöön

Datasäädöksen johdanto-osan perustelukappaleissa on todettu, että liikesalaisuusdirektiivin mukaisesti liikesalaisuuden hankintaa, käyttöä tai ilmaisemista on pidettävä laillisena muun muassa silloin, kun tällaista hankintaa, käyttöä tai ilmaisemista edellytetään tai se sallitaan unionin oikeudessa tai kansallisessa lainsäädännössä. Datasäädöksessä edellytetään, että datan haltijat luovuttavat myös liikesalaisuuksina suojeltavaa dataa käyttäjille tai käyttäjän valitsemille kolmansille osapuolille. Tätä ei ole kuitenkaan katsottu voitavan tulkita niin, että liikesalaisuusdirektiivin nojalla annettua suojaa ei tarvitsisi säilyttää.¹⁴⁶

Datasäädöksen liikesalaisuuskäsijarru toimii lainsäädännöllisenä mekanismina liikesalaisuusdirektiivin suojan säilyttämiseksi. Datasäädöksen liikesalaisuuskäsijarrua koskevat säännökset pyrkivät tasapainottamaan käyttäjien ja datan haltijoiden välisiä kilpailevia oikeuksia. Datan suojaamista vastaan puhuu säädöksen tavoite datan avoimuudesta ja sen jakamisesta käyttäjille. Toisaalta liikesalaisuuksien suojan on katsottu olevan säädöksessä suojeltava salaisuusintressi¹⁴⁷.

Liikesalaisuuskäsijarru edellyttää sanamuotonsa mukaisesti liikesalaisuuksien yksilöintiä, joka voi aiheuttaa datasäädöksen soveltamisalalla tulkinnallisia ongelmia. Verkkoon liitettyjen tuotteiden ja niihin liittyvien palvelujen dataan voi sisältyä monenlaisia tietoja, joilla on taloudellinen intressi esimerkiksi datan haltijalle tai tuotteen valmistajalle. Dataan voi sisältyä esimerkiksi tietoa laitteen suorituskyvystä, huoltotarpeista ja vikaantumisesta, sekä valmistusprosessista ja tuotekehityksestä. Datanjakovelvoite koskee kuitenkin ensisijaisesti tuotteesta tai palvelusta saatua, informaatioköyhää raakadataa, josta em. liikesalaisuuksiksi katsottavia tietoja voidaan saada vasta data-analytiikan seurauksena. Liikesalaisuuksien yksilöinti tällaisesta tiedon kokonaisuudesta voi olla haastavaa.¹⁴⁸

¹⁴⁵ Mäenpää 2023, Hallinto-oikeus>V OIKEUDENKÄYNTI HALLINTOASIOISSA>8. Hallintotuomioistuimen päätöksenteko>Päätöksenteon edellytykset ja ratkaisuvaihtoehdot>Hallintotuomioistuimen päätösvalta valitusasiassa>Valituksen hylkääminen.

¹⁴⁶ Datasäädöksen johdanto-osan 31 perustelukappale.

¹⁴⁷ Oesch, 2024, s. 291.

¹⁴⁸ Bützow – Honkasalo – Hynönen – Leino – Rantanen 2025, s. 156–158.

Datan haltijan salaisuusintressiä suojaavista liikesalaisuuskäsijarrua koskevista artiklan säännöksistä huolimatta säädöksen muotoilua pidetty käyttäjiä suosivana. Liikesalaisuuskäsijarrua on kuvattu datan haltijan kannalta pakottavaksi, datan jakovelvollisuutta toteuttavaksi lisenssi-järjestelmäksi. Yksilöintivelvollisuuden lisäksi on datan haltijan velvollisuus perustella datan jakamisen estämistä koskevan päätöksen tarkoituksenmukaisuus viranomaisessa.¹⁴⁹ Yksilöintivelvollisuus alkaa jo ennen datan haltijan ja käyttäjän välisen sopimuksen tekemistä. Tällainen *ex ante* yksilöintivelvollisuus¹⁵⁰ poikkeaa normaalitilanteista, joissa liikesalaisuudet yksilöidään vasta tuomioistuimessa mahdollisen riidan yhteydessä *ex post*. Tämän on katsottu vahvistavan datan haltijoiden neuvottelumahdollisuuksia salassapitosopimuksissa, koska ne voivat tehdä laajoja väitteitä siitä, mikä osa datasta on liikesalaisuuksia. Liikesalaisuuksia sisältävän datan yksilöinnin onkin katsottu voivan aiheuttaa riskin siitä, että datan haltijat ja valmistajat pyrkisivät ylitulkitsemaan (engl. *overclaim*) dataansa liikesalaisuuksina.¹⁵¹

Datan herkkä ylitulkinta liikesalaisuuksiksi voi johtua siitä, että datan haltijalla on liiketoiminnallinen intressi tehdä datan päätyminen kolmansien osapuolien käytettäväksi mahdollisimman hankalaksi¹⁵². Esimerkiksi verkkoon liitetyn tuotteen valmistajan, joka toimii datan haltijana, tarve suojella dataansa korostuu kolmansia osapuolia kohtaan suhteessa käyttäjiin. Siinä missä käyttäjä todennäköisesti on yleensä kuluttaja tai elinkeinotoiminnan harjoittaja, jonka pääasialliseen toimintaan ei kuulu kyseisten laitteiden valmistus, voivat jälkimarkkinapalveluita tarjoavat kolmannet osapuolet olla valmistajien suoria kilpailijoita. Liikesalaisuuksien *ex ante* yksilöinti kuitenkin edellyttää liikesalaisuuksien kaikkien määritelmien täyttymistä. Pelkkä taloudellinen intressi ei riitä, vaan tiedon täytyy olla myös salaista.¹⁵³

Vaikka liikesalaisuuksien yksilöinnissä tulisi välttää ylitulkintaa, aiheutuu datan jakamisesta riskejä yrityksen liikesalaisuuksien paljastumiselle. Esimerkiksi jaetun datan käsittely yhä kehittyneemmillä tekoälyjärjestelmillä mahdollistaa sellaisen datan analysoinnin, joka voi paljastaa näennäisesti informaatioköyhästäkin datasta arvokasta tietoa. Tällainen analysointi voi olla jopa sallittua liikesalaisuuslainsäädännön sallimana käänteismallinnuksena.¹⁵⁴ Toisaalta on myös katsottu, että datasäädöksen liikesalaisuuksia koskevat säännökset ovat tarpeettomia, sillä

---

¹⁴⁹ Hennemann – Ebner – Karsten – Lienemann – Wienroeder 2024, s. 96.

¹⁵⁰ Sama ristiriita liikesalaisuusdirektiivin kanssa on tunnustettu myös kansallisessa lainvalmistelussa, ks. HE-luonnos, s. 25.

¹⁵¹ Hennemann – Ebner – Karsten – Lienemann – Wienroeder 2024, s. 97.

¹⁵² Nyblin 2024, s. 49.

¹⁵³ Mylly 2024, s. 374–375.

¹⁵⁴ Mylly 2024, s. 381–382.

säädöksen soveltamisalan mukaisesti datanjakovelvoite koskee ainoastaan raakadataa. Koska käsittelemättömästä raakadatasta ei voida sellaisenaan saada selville mitään ymmärrettävää tietoa, ei sen jakaminen ole ristiriidassa liikesalaisuuksien suojan kanssa.¹⁵⁵

Datasäädöksen vaikutusta liikesalaisuuksien suojan laajentumiseen on myös käsitelty kirjallisuudessa. Jotta tiedon vapaa liikkuvuus – joka on myös yksi datasäädöksen tavoitteista – voidaan turvata, on havaittu tarve huolehtia siitä, ettei liikesalaisuuksien määritelmä laajene tarpeettomasti. Liikesalaisuuden käsitteen selventämisellä lainsäädännössä on koettu olevan mahdollista korostaa liikesalaisuuden haltijan oikeutta suhteessa sivullisen vapauteen hankkia haltijan liikesalaisuudeksi katsomaa tietoa.¹⁵⁶ Datasäädöksen on katsottu osaltaan vastaavan liikesalaisuuksien määritelmän laajentumiseen, koska se velvoittaa datan haltijat lähtökohtaisesti jakamaan myös liikesalaisuuksia sisältävää dataa¹⁵⁷. Myös datasäädöksen vaatimus tarvittavista toimenpiteistä liikesalaisuuksien suojaamiseksi voi osaltaan täsmentää liikesalaisuusdirektiivin mukaisen liikesalaisuuksien suojan tulkintaa¹⁵⁸. Toisaalta esimerkiksi liikesalaisuuden ilmaise- misesta datan haltijalle aiheutuvan ”vakavan taloudellisen vahingon” ja sen todennäköisyyden on katsottu olevan käytännössä mahdotonta todentaa. Sitä on joka tapauksessa punnittava vastaan käyttäjän oikeutta saada pääsy dataan.¹⁵⁹

Liikesalaisuuksien yksilöintiin liittyvän ylitulkinnan riskin seurauksena toimivaltainen viranomainen voi joutua ottamaan kantaa liikesalaisuuskäsijarrun käyttämistä koskevan päätöksen- teen yhteydessä esimerkiksi siihen, sisältääkö data liikesalaisuuksia ja mikä merkitys niillä on datan haltijalle. Tilanteessa, jossa datan haltija kieltäytyy antamasta pääsyn dataan, viranomai- sen on todennäköisesti tulkittava voiko liikesalaisuuden jakaminen aiheuttaa yritykselle mer- kittävän taloudellisen vahingon riskin. Toisaalta viranomainen voi joutua ottamaan myös kan- taa suojatoimien riittävyteen tilanteessa, jossa datan haltija ja käyttäjä eivät pääse siitä yhteis- ymmärrykseen. Vastaavasti liikesalaisuuskäsijarrua koskevat tilanteet voivat olla erittäin tul- kinnanvaraisia myös muutoksenhaun osalta, eivätkä kansalliset tuomioistuimet tai Euroopan unionin tuomioistuin (EUT) ole ottaneet datasäädöksen ja liikesalaisuusdirektiivin väliseen so-

---

¹⁵⁵ Aplin – Radauer – Bader – Searle 2023, s. 843–844.

¹⁵⁶ Auranen 2025, s. 196.

¹⁵⁷ Tommaso 2024, s. 942–943.

¹⁵⁸ Mylly 2024, s. 386.

¹⁵⁹ Hennemann – Ebner – Karsten – Lienemann – Wienroeder 2024, s. 99.

veltamiseen toistaiseksi kantaa. Kysymysten tulkinnallisuudesta huolimatta oikeuskirjallisuudessa on muistutettu, ettei liikesalaisuuksiin saada vedota keinotekoisena tapana datan jakamisen estämiseksi¹⁶⁰.

---

¹⁶⁰ Bützow – Honkasalo – Hynönen – Leino – Rantanen 2025, s. 157.

4 TOIMIVALTA LIIKESALAISUUKSIA KOSKEVISSA RIITA-ASI-OISSA

4.1 Käräjä- ja markkinaoikeuden rinnakkainen toimivalta

Liikesalaisuuksia koskevien riitojen toimivaltaisesta tuomioistuimesta säädetään LSL 18 §:ssä. Lainkohdan ensimmäisen lauseen mukaan liikesalaisuuslaissa tarkoitettut yksityisoikeudelliset vaatimukset tutkitaan yleisenä oikeuspaikkana käräjäoikeudessa. Mainituista LSL:n mukaisista yksityisoikeudellisista vaatimuksista (mm. kielto ja korjaavat toimenpiteet) on säädetty lain 8–11 §:ssä. Pykälä jatkuu poikkeuksella, jonka mukaan oikeushenkilöä tai elinkeinotoimintaa harjoittavaa luonnollista henkilöä vastaan esitetty yksityisoikeudellinen vaatimus voidaan kuitenkin tutkia myös markkinaoikeudessa (MaO) noudattaen mitä näiden riita-asioiden käsittelystä säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013, LOM).

Lain sanamuodon mukaisesti yksityisoikeudellinen vaatimus *voidaan* tutkia myös markkinaoikeudessa, kun vastaajana on elinkeinonharjoittaja, mutta lähtökohdasta ei ole kyse. Kyse on siis lain esitöiden mukaan käräjäoikeuteen nähden rinnakkaisesta toimivallasta. Kantaja voi halutessaan nostaa kanteen markkinaoikeudessa, tai asiasta voidaan osapuolten välillä sopia oikeuspaikkasopimuksella. Markkinaoikeudessa nostettavan kanteen kantaja voi olla sekä luonnollinen henkilö että oikeushenkilö, mutta vastaajana markkinaoikeudessa ei voi toimia luonnollinen henkilö edes oikeuspaikkasopimuksen perusteella¹⁶¹.

Markkinaoikeuden rinnakkaista toimivaltaa on pidetty LSL:n esitöissä poikkeuksellisena, koska se antaa liikesalaisuuden haltijalle mahdollisuuden nostaa kanteen siinä tuomioistuimessa, jossa katsoo sen olevan tapauksen kokonaisuuden kannalta tarkoituksenmukaisinta. Lain esitöissä on annettu esimerkiksi tällaisesta tilanteesta riita, joka voisi liittyä tietotaitoa koskevan lisenssisopimuksen salassapitovelvoitteen loukkaamiseen. Säännös mahdollistaa myös liikesalaisuuksia koskevien asioiden käsittelyn keskitetysti markkinaoikeudessa silloin kun ne liittyvät immateriaalioikeudellisiin asioihin.¹⁶² Tässä kohtaa lainsäätäjä on katsonut olevan tarkoituksenmukaista kohdistaa liikesalaisuuksia koskevien sopimusriitojen keskittämisen markkinaoikeuden tutkittavaksi.

---

¹⁶¹ HE 49/2018 vp, s. 112.

¹⁶² HE 49/2018 vp, s. 113.

4.2 Yleiset tuomioistuimet

Kuten mainittu, LSL 18 §:n ensimmäisen lauseen mukaan yksityisoikeudelliset vaatimukset tutkitaan kärjäoikeudessa. Laissa ei ole säädetty, että liikesalaisuusasiat käsiteltäisiin keskite- tysti vain tietyssä kärjäoikeudessa. Oikeuspaikka määräytyy siis oikeudenkäymiskaaren (4/1734, OK) 10 luvun säännösten mukaisesti. Kun vastaajana asiassa on luonnollinen henkilö, on yleisenä oikeuspaikkana vastaajan kotipaikan tai vakituisen asuinpaikan kärjäoikeus toimi- valtainen (OK 10 luvun 1 §). Sama koskee oikeushenkilöitä vastaan nostettuja kanteita, jolloin toimivaltainen tuomioistuin on sen tuomiopiirin kärjäoikeus, jossa oikeushenkilön hallintoa pääasiallisesti hoidetaan (OK 10 luvun 2 §:n 1 momentti).¹⁶³

Valinnaisena oikeuspaikkana on myös mahdollista nostaa kanne oikeushenkilöä vastaan sen sivuliikkeen, osaston, edustuston tai muun sellaisen toimipaikan taikka yksityisen elinkeinon- harjoittajan toimipaikan tuomiopiirin kärjäoikeudessa, jos asia koskee niiden toimintaa (OK 10 luvun 3 §). OK:n oikeuspaikkaa koskevien säännösten esitöissä on todettu muun muassa, että vastaajana olevan toimipaikan toiminnan ja riita-asian välillä on osoitettava olevan riittävän läheinen liityntä¹⁶⁴. Muut OK 10 luvun valinnaista oikeuspaikkaa koskevat säännökset koske- vat sellaisia tilanteita, jotka eivät sovellu liikesalaisuuksia koskeviin asioihin, esimerkiksi ku- luttajan elinkeinonharjoittajaa vastaan esittämiin kuluttajalainsäädäntöön perustuviin vaati- muksiin (OK 10 luvun 5 §) ja työsopimuksia koskeviin asioihin (OK 10 luvun 6 §).

Suurin osa liikesalaisuuksia koskevista tuomioistuimessa käsiteltävistä jutuista ohjautuu kärä- jäoikeuksiin. Tämä johtuu siitä, että jutuissa on yleensä yhtenä osapuolena työntekijän ase- massa oleva henkilö, eikä oikeushenkilö tai elinkeinotoimintaa harjoittavaa luonnollinen hen- kilö. Vaatimukset voivat liittyä silloin muihin kuin sopimusvelvoitteisiin perustuviin riitoi- hin.¹⁶⁵ Samoin luonnollisesti rikosasioiden, kuten RL:n mukaisten yrityssalaisuuden väärin- käyttöä (RL 30 luvun 5 §) ja yrityssalaisuuden väärinkäyttöä (RL 30 luvun 6 §) koskevat asiat käsitellään kärjäoikeudessa oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997, ROL) 4 luvun säännösten mukaisesti, mikäli syyttäjä päätyy nostamaan syytteet esitutinnan perus- teella.¹⁶⁶

---

¹⁶³ Vapaavuori 2019, s.360.

¹⁶⁴ HE 70/2008 vp, s. 26.

¹⁶⁵ Nyblin 2024, s. 738–739.

¹⁶⁶ Nyblin 2024, s. 740.

Tutkielmassa on kuitenkin jo esitetty, että liikesalaisuuskäsijarrua koskevan viranomaisen päätöksen muutoksenhaku tulee määräytymään lain oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019, HOL) perusteella. Tämän vuoksi ensimmäisenä oikeusasteena liikesalaisuuskäsijarrua koskevissa asioissa ei voi olla käräjäoikeudet yleisenä tuomioistuimena, koska HOL ei sovellu niihin. Tämän takia yleisiä tuomioistuimia liikesalaisuuksia käsittelevinä tuomioistuimena ei käsitellä tutkielmassa tämän pidemmälle. Datasäädös ei kuitenkaan estä esimerkiksi liikesalaisuuden haltijana toimivaa datan haltijaa nostamasta kannetta yleisessä tuomioistuimessa, mutta on mahdollista, että tämä estää puolestaan samanaikaisen liikesalaisuuskäsijarrun mukaisen muutoksenhakumenettelyn aloittamisen vireilläolo-, eli *lis pendens* -vaikutuksen¹⁶⁷ vuoksi.

4.3 Markkinaoikeus erityistuomioistuimena

Markkinaoikeuden toimivaltaa liikesalaisuuslain mukaisissa asioissa täydennettiin LSL:n sääntämävaiheessa, jolloin markkinaoikeuden toimivalta kyseisissä asioissa lisättiin LOM 4 §:n 5 momentiksi. Lainkohdan mukaan markkinaoikeus käsittelee teollis- ja tekijänoikeudellisina asioina myös liikesalaisuuslaissa sen toimivaltaan kuuluviksi säädetyt riita-asiat. Markkinaoikeus on tuomioistuinlain (673/2016) 5 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan kilpailu- ja valvonta-asioiden, hankinta-asioiden, teollis- ja tekijänoikeudellisten asioiden sekä markkinaoikeudellisten asioiden erityistuomioistuin¹⁶⁸. Kuten edellä on mainittu, näitä ovat esimerkiksi kieltoa ja korjaavia toimenpiteitä koskevat asiat, joiden vastaajana on oikeushenkilö tai elinkeinotoimintaa harjoittava luonnollinen henkilö. Kaikki LSL:n mukaiset asiat käsitellään markkinaoikeudessa siis teollis- ja tekijänoikeudellisina asioina.

Markkinaoikeus voi käsitellä liikesalaisuutta koskevan riita-asian käsittelyn yhteydessä myös muun riita-asian, jos kantaja nostaa kanteet samanaikaisesti samaa vastaajaa tai eri vastaajia vastaan, kanteet johtuvat olennaisesti samasta perusteesta ja, jos vastaajia on useita, vastaajat ovat oikeushenkilöitä tai elinkeinotoimintaa harjoittavia luonnollisia henkilöitä. Muun riita-asian käsittely on erityisestä syystä mahdollista, vaikka sitä tarkoittavaa kannetta ei ole nostettu samanaikaisesti. Tämä on kuitenkin mahdollista vain, mikäli muun riita-asian kanne on nostettu

---

¹⁶⁷ Vuorenperä – Helenius – Hietanen-Kunwald – Hupli – Koulu –Lappalainen – Lindfors – Niemi – Ranta-eskola – Rautio – Saranpää – Turunen – Virolainen 2021, IV OIKEUDENKÄYNNIN KOHDE>1. Kanne ja vastine siviiliprosessissa>Kanteen nostaminen ja jutun vireilletulo>Jutun vireilläolovaikutus (lis pendens).

¹⁶⁸ Erityistuomioistuimet ovat tuomioistuimiksi organisoituja lainkäyttöelimiä, joiden käsiteltäviksi on osoitettu tiettytyyppiset jutut tai jutturyhmät. Ks. lisää erityistuomioistuinta Vuorenperä – Helenius – Hietanen-Kunwald – Hupli – Koulu –Lappalainen – Lindfors – Niemi – Rantaeskola – Rautio – Saranpää – Turunen – Virolainen 2021, II TUOMIOISTUIMET>2. Erityistuomioistuimet ja eräät lautakunnat>Erityistuomioistuimet>Siviiliprosessuaaliset erityistuomioistuimet.

markkinaoikeudessa ennen kuin asian valmistelu on todettu käräjäoikeudessa OK 5 luvun 28 §:n 1 momentin mukaisesti päättyneeksi ja se on siirretty pääkäsittelyyn, tai ennen kuin käräjäoikeuden OK 5 luvun 22 §:n mukaisesti asianosaiselle mahdollisesti antama määräaika vaatimusten esittämiseen on päättynyt (LOM 5 §:n 2 momentti). Kanteiden yhdistämisen markkinaoikeudessa on katsottu olevan tarkoituksenmukaista, koska liikesalaisuuksia koskevaan riita-asiaan voi liittyä sellaisia sopimuksia, joissa on sovittu liikesalaisuuksien suoja koskevien lainlyöntien seuraamuksista¹⁶⁹.

Markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluu liikesalaisuuksia koskevissa riita-asioissa myös vastajan kantajaa vastaan nostama muuta asiaa koskeva vastakanne, jos se koskee samaa tai samaan yhteyteen kuuluvaa asiaa kuin alkuperäinen kanne ja kantaja on oikeushenkilö tai elinkeinotoimintaa harjoittava luonnollinen henkilö (LOM 5 §:n 3 momentti). Vaatimuksella kantajan oikeushenkilöllisyydestä viitataan alkuperäisen kanteen kantajaan, joka olisi tässä tapauksessa vastakanteen vastaaja.¹⁷⁰ Näin ollen vastakanteen esittäminen olisi mahdollista vain niissä asioissa, joissa sekä alkuperäisen kanteen vastaaja että kantaja ovat olleet oikeushenkilöitä tai elinkeinotoimintaa harjoittavia luonnollisia henkilöitä, koska kannetta ei voida nostaa markkinaoikeudessa täysin yksityisiä luonnollisia henkilöitä kohtaan. Tällaiset riidat käytyisiin siis kahden elinkeinonharjoittajan välillä.

Markkinaoikeuden toimivallasta voidaan kuitenkin LOM:n 5 §:n 4 momentin mukaisesti poiketa, mikäli osapuolet ovat tehneet oikeuspaikkasopimuksen tai jos markkinaoikeuden toimivalta asettuisi muun tuomioistuimen yksinomaiseen toimivaltaan. Onkin todennäköistä, että osapuolten väliseen datan jakamista koskeviin sopimuksiin lisättäisiin oikeuspaikkalauseke poistamaan ennakkollista epäselvyyttä mahdollisista riita-asioista. Tämä ei kuitenkaan voisi estää valituksen tekemistä kansalliseen toimivaltaiseen tuomioistuimeen, koska kyse ei olisi silloin riita-asiasta vaan viranomaisen käsiteltäväksi saatettava hallintoasiasta, joka on datasäädöksessä käyttäjälle annettu suoraan sovellettava oikeus. Oikeuspaikkalausekkeella ei siis kokonaan voitaisi poistaa epävarmuutta siitä, mitä liikesalaisuuskäsijarrun soveltamisesta seuraisi.

---

¹⁶⁹ HE 49/2018 vp, s. 117.

¹⁷⁰ HE 49/2018 vp, s. 118.

Edellä mainituissa LOM:n 5 §:n 2 momentin mukaisissa kanteiden yhdistämistä koskevissa tilanteissa voisi olla kyse esimerkiksi liikesalaisuuden säilyttämistä koskevasta salassapitosopimuksesta, jossa on sovittu myös liikesalaisuuden paljastamisesta maksettavaksi tulevasta vahingonkorvauksesta. Vastaava tilanne voisi olla mahdollinen myös silloin, kun liikesalaisuutta koskeva salassapitosopimus olisi yksi datan haltijan ja käyttäjän datasäädöksen 4 artiklan 6 kohdan mukaan sovittavista tarvittavista toimenpiteistä liikesalaisuuden säilyttämiseksi, mutta käyttäjä siitä huolimatta heikentäisi liikesalaisuuksien luottamuksellisuutta. Datan haltija voisi säädöksen 4 artiklan 7 kohdan mukaan keskeyttää datan jakamisen ja nostaa kanteen markkinaoikeudessa LSL:n mukaisena teollis- ja tekijänoikeudellisena riita-asiana. Luonnollisesti käyttäjä ei voisi nostaa vastaavaa kannetta markkinaoikeudessa datan haltijaa vastaan samoin perustein.

Käyttäjille on datasäädöksessä kuitenkin mahdollistettu oikeus missä tahansa vaiheessa riitauttaa jäsenvaltion tuomioistuimessa esimerkiksi datan haltijan päätös datan jakamisen keskeyttämisestä (4 artiklan 9 kohta). Datan haltijan päätöstä estää datan jakaminen ei voi pitää ainakaan sellaisena LSL:n mukaisena loukkauksena, jolloin toimivalta liikesalaisuuksia koskevissa riitaasioissa määräytyisi kyseisen lain mukaisesti. Kyse olisi todennäköisesti muusta riidasta, joka kohdistuisi datan haltijan ja käyttäjän osapuolina tekemään sopimukseen datan jakamisesta, jota datan haltija loukkaisi estäessään datan jakamisen. Näissä tilanteissa toimivaltainen tuomioistuin määräytyisi todennäköisesti OK:n säännösten mukaisesti ja riitauttaminen käsiteltäisiin sopimusta koskevana riita-asiana käräjäoikeudessa. Datan haltijan päätös ei ole myöskään sellainen viranomaisen tekemä hallintopäätös, josta tulisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen HOL:n säännösten mukaisesti. Tilanne olisi täysin erilainen, jos viranomainen toimisi datan haltijana ja tekisi datasäädöksen mukaisen päätöksen datan jakamisen estämisestä liikesalaisuuksiin vedoten. Tilanteessa tulisi ratkaista kysymys esimerkiksi siitä, olisiko tällainen päätös ensinnäkään sellainen hallintoasian ratkaisemista koskeva päätös, josta voisi valittaa. Liikesalaisuuskäsijarrua ei todennäköisesti sovellettaisi tällaisessa tilanteessa ja sen soveltaminen tulee luontevimmin kyseeseen silloin, kun datan haltijana toimiva valmistaja suojaa liikesalaisuuksiaan.

Markkinaoikeuden rinnakkaisesta toimivallasta LSL:ssa voidaan havaita lainsäätäjän pyrkimys keskittää elinkeinonharjoittajien välisten liikesalaisuuksia koskevien riita-asioiden käsittely markkinaoikeuteen. Ennen lain säätämistä liikesalaisuutta tai teknistä ohjetta koskevat kiellot

käsiteltiin markkinaoikeudellisina asioina ja muut riita-asiat teollis- ja tekijänoikeudellisina asioina¹⁷¹. Tämä liittyy LSL:n säätämistä edeltävään tilanteeseen, jossa muun muassa liikesalaisuuksien oikeudettomasta ilmaisusta ja niiden turvaamiseksi käytettävissä olevista kielloista säädetiin SopMenL:ssa, jotka käsiteltiin markkinaoikeudessa markkinaoikeudellisina asioina. Markkinaoikeudellisiin asioihin on liitetty julkinen intressi myös elinkeinonharjoittajan välisissä oikeudenkäynneissä, ja markkinaoikeus voi niihin liittyen esimerkiksi hankkia selvitystä omasta aloitteestaan tai velvoittaa elinkeinonharjoittajan antamaan asian selvittämiseksi tarpeellisia tietoja. Lainsäätäjä on halunnut luopua liikesalaisuuksia koskevien riitojen käsittelyssä tästä virallisperiaatteesta. Kun LSL säädettiin, samassa yhteydessä myös LOM:sta poistettiin liikesalaisuuksia koskevien asioiden yhteys SopMenL:iin.¹⁷²

Myös eduskunnan lakivaliokunta (LaVL) esitti näkemyksensä markkinaoikeuden rinnakkaisesta toimivallasta liikesalaisuuksia koskevissa riita-asioissa, kun LSL:n lainsäädäntötyö oli kesken. Keskittämisen markkinaoikeuteen nähtiin mahdollisesti heikentävän oikeuden saata- vuutta pien- ja keskisuurille yrityksille, koska markkinaoikeus on sijoittunut ainoastaan Helsinkiin. Toisaalta keskittäminen käräjäoikeuteen ei olisi mahdollistanut markkinaoikeuden asian- tuntemuksen hyödyntämistä. Toimivallan toteamisen lainsäädännössä nähtiin selkeyttävän ja parantavan oikeustilaa, sillä liikesalaisuuden haltijan oikeusturvan kannalta on olennaista, että liikesalaisuuden oikeudettomaan käyttöön voidaan puuttua mahdollisimman nopeasti. Rinnakkainen toimivalta nähtiin asianosaisten tuomioistuinten kannalta selkeänä, tarkoituksenmukai- sena ja joustavana ja mahdollistaisi molempien tuomioistuimien parhaiden puolien hyödyntä- misen.¹⁷³

Markkinaoikeuden rinnakkainen tuomiovalta korostaa lainsäätäjän tavoitetta siitä, että yksityis- ten elinkeinonharjoittajien väliset liikesalaisuuksia koskevat riidat käsitellään markkinaoikeu- dessa yleisten tuomioistuimien sijaan. Oikeuskirjallisuudessa on pohdittu mitä merkitystä toi- mivaltaisen tuomioistuimen valinnalla voi käytännössä olla riita-asioiden osapuolille. *Vapaa- vuori* pitää keskeisempänä erona käräjäoikeuden ja markkinaoikeuden välisessä valinnassa nii- den muutoksenhakutien. Käräjäoikeuden tuomiosta haetaan jatkokäsittelylupaa ja valitetaan hovioikeuteen ja tämän jälkeen valituslupaa voi hakea korkeimmalta oikeudelta. Markkinaoi-

---

¹⁷¹ HE 49/2018 vp, s. 117.

¹⁷² HE 49/2018 vp, s. 66–67.

¹⁷³ LaVL 8/2018 vp, s. 16–17.

keuden tuomioon valituslupa haetaan suoraan korkeimmalta oikeudelta. Käytännössä markkinaoikeudessa käsitelty asia käsitellään yleensä vain yhdessä oikeusasteessa tehden oikeusprosessista selvästi nopeamman.¹⁷⁴ Oikeusprosessin nopeus markkinaoikeudessa puoltaisi myös datasäädöksen sisältämän, liikesalaisuuskäsijarrua koskevien riita-asioiden, keskittämistä markkinaoikeuteen. Verkkoon liitettyjen tuotteiden ja niihin liittyvien palveluiden datan jakaminen on luonteeltaan toimintaa, jota ei ole säädöksen tavoitteiden kannalta tehokasta hidastaa pitkillä oikeusprosesseilla. Datan jakamisen sujuvuudella on merkitystä esimerkiksi silloin, kun käyttäjä haluaisi hyödyntää dataa kolmannen osapuolen jälkimarkkinoilla toimittamaan laitteen optimointi- tai korjauspalveluun. Jos datan haltija estää tarvittavan datan jakamisen, siitä voi aiheutua käyttäjälle taloudellista vahinkoa ensinnäkin siksi, ettei se voi hyödyntää tarvitsemiinsa palveluita ja toisaalta mahdollisesta oikeusprosessista. Jos oikeusprosessi olisi ennakoitavissa ja tehokas, se vähentäisi käyttäjille siitä aiheutuvia kustannuksia kuitenkin mahdollistaen datan haltijoiden liikesalaisuuksien suojaamisen.

---

¹⁷⁴ Vapaavuori 2019, s. 650.

5 DATASÄÄDÖKSEN KANSALLINEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

5.1 Käynnissä oleva lainvalmistelu

Datasäädöstä täydentävän kansallisen lainsäädännön säätämismenetti on tutkielmaa kirjoittaessa vielä kesken. Hallituksen esitystä EU:n datasäädöksen toimeenpanosta valmistelee liikenne- ja viestintäministeriö (LVM). Kansallista täytäntöönpanoa tukeva työryhmä aloitti toimintansa lokakuussa 2023¹⁷⁵ ja säädösvalmistelu eteni työryhmätyönä joulukuuhun 2024 saakka, jolloin LVM esitti lausuntopyynnön ensimmäisestä HE-luonnoksesta. Alkuperäisen säädöshankepäätöksen mukaan säädösvalmistelu oli tarkoitus toteuttaa vuoden 2024 budjettilakiaikataulun puitteissa, mutta valmistelutyön laajuuden vuoksi hallituksen esityksen esittely siirrettiin keväälle 2025¹⁷⁶.

Myöhemmin valmistelutyön aikataulua on siirretty vielä eteenpäin ja kirjoittamishetkellä hallituksen esityksen arvioitu esittelyviikko on viikko 38/2025 (15.9.-21.9.2025). HE-luonnoksesta on pyydetty täydentäviä lausuntoja lausuntokierroksella 14.3.-25.4.2025. Tutkielmassa hahmotetaan ja arvioidaan seuraavaksi HE-luonnoksessa tähän asti ehdotettuja vaihtoehtoja datasäädöksen kansalliselle täytäntöönpanolle. Arviointia lukiessa on syytä ottaa huomioon HE-luonnoksen keskeneräisyys. Hallituksen esitys tulee todennäköisesti muuttumaan lainsäädäntöprosessissa. Arvioinnin tarkoituksena on hahmottaa lainsäätäjän tähän asti tekemiä hahmotuksia ja niiden perusteluja, sekä lopulta ehdottaa mahdollisesti vaihtoehtoisia tapoja ratkaista liikesalaisuuskäsijarrun toteuttaminen kansallisessa lainsäädännössä. Viimeisimmän säädöshankepäätöksen mukaan kansallisen lain on tarkoitus tulla voimaan vasta 1.1.2026¹⁷⁷. Tämä tavoite jättää useamman kuukauden jakson datasäädöksen voimaantulon 12. syyskuuta 2025 jälkeen, jolloin toimivaltaisesta tuomioistuimesta ei ole säädetty kansallisella tasolla.

HE-luonnoksessa on ehdotettu säädettäväksi lakia datan hallinnan ja jakamisen valvonnasta (jäljempänä tässä tutkielmassa käytetään lyhennettä DataL) sekä muutettaviksi sakon täytäntöönpanosta annettua lakia, sähköisen viestinnän palveluista annettua lakia ja kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annettua lakia¹⁷⁸. DataL:iin on lisäksi ehdotettu yhdis-

---

¹⁷⁵ LVM, asettamispäätös 27.9.2023 VN/27438/2023.

¹⁷⁶ LVM, säädöshankepäätös 2.7.2024.

¹⁷⁷ LVM, säädöshankepäätös 6.3.2025.

¹⁷⁸ HE-luonnos, s. 1.

tettäväksi DGA:n edellyttämä kansallinen lainsäädäntö, joka on toimeenpantu Suomessa lisäyksillä lakiin sähköisen viestinnän palveluista (1182/2023, SVPL)¹⁷⁹. HE-luonnoksessa tehdyssä kansallisen toimeenpanon nykytilan arvioinnissa, datasäädöksen 37 artiklan 5 kohdan edellyttämien viranomaistehtävien (jotka sisältävät myös liikesalaisuuskäsijarrua koskevien valitusten käsittelyn) ei ole katsottu suoraan sisältyvän Suomessa minkään viranomaisten tehtävien tai toimivaltuuksien piiriin¹⁸⁰. Liikesalaisuuksia koskevien valitusten käsittelyssä onkin käytännössä kyse täysin uudesta viranomaistoiminnasta. Liikesalaisuuksia koskevat kysymykset eivät ole kuuluneet aiemmin esimerkiksi edes Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) toimivaltaan, koska niissä ei ole kyse ”perinteisistä” rekisteröivästä teollisoikeuksista¹⁸¹.

HE-luonnoksessa on käsitelty aineettomia oikeuksia ja niiden suhdetta datasäädökseen. Arviointi keskittyy käytännössä patenttien ja tavaramerkkien mainintaa lukuun ottamatta liikesalaisuuksiin. Tämä on toisaalta ymmärrettävää, koska esimerkiksi datasäädöksen 1 artiklan 8 kohdassa on nimenomainen maininta siitä, ettei säädös rajoita unionin tai kansallisen lainsäädännön soveltamista, joissa säädetään teollis- ja tekijänoikeuksien suojaamisesta. Liikesalaisuuksien arvioinnissa on huomioitu LSL:n rinnakkainen oikeuspaikkasäännös. Liikesalaisuuksien ollessa niiden määritelmien mukaisesti salaista tietoa, on katsottu, etteivät viranomaiset voi olla selvillä siitä, minkälaisia liikesalaisuuksia yrityksillä on. Tuomioistuimissa otetaan tarvittaessa kantaa kysymykseen siitä, täyttääkö tieto liikesalaisuuksien määritelmän. Näillä perusteilla on katsottu, ettei liikesalaisuuslakia ole tarpeen muuttaa datasäädöksen johdosta.¹⁸²

5.2 Datasäädöksestä aiheutuvat uudet viranomaistehtävät

Datasäädöksen sisältämät useat viranomaistehtävät ja prosessit on pyritty HE-luonnoksessa esitettyssä laissa järjestämään mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti, samalla yhteensovittamalla ne toistensa ja olemassa olevien viranomaistehtävien kanssa¹⁸³. HE-luonnoksessa on katsottu, että nimettävien viranomaisten olisi hyödyllistä ymmärtää muun muassa digitaalista liiketoimintaa, datataloutta ja aineettomia oikeuksia. Suomessa pääasialliseksi datasäädöksen noudattamista valvovaksi kansalliseksi viranomaiseksi ja datakoordinaattoriksi on HE-luonnoksessa esitetty Liikenne- ja viestintävirasto Traficomia¹⁸⁴.

---

¹⁷⁹ HE-luonnos, s. 9.

¹⁸⁰ HE-luonnos, s. 11.

¹⁸¹ HE-luonnos, s. 21.

¹⁸² HE-luonnos, s. 21.

¹⁸³ HE-luonnos, s. 28.

¹⁸⁴ HE-luonnos, s. 16.

Traficomia on esitetty esimerkiksi siitä syystä, että sillä on kirjoitushetkellä merkittävin vastuu digi- ja datasääntelyyn liittyvistä viranomaistehtävistä Suomessa. Traficomien kokemuksen on katsottu kattavan muun muassa datankäsittelypalveluiden valvonnan ja sopimusten kohtuullistamisen sähköisten viestintäpalveluiden sektorilla. Vaikka HE-luonnoksessa on huomioitu, että viranomaistehtävät ovat uusia ja edellyttävät uutta osaamista, niiden keskittäminen Traficomille mahdollistaa ”*datatalouden sääntelykysymyksiin liittyvän osaamisen keskittymisen ja synergiaetuja, mikä voisi sekä helpottaa toimijoiden yhteydenottoja että yhtenäistää tulkintalinjaa*”.¹⁸⁵

Traficomien aiemmista viranomaistehtävistä huolimatta sillä ei ole olemassa olevia resursseja, joilla hoitaa sille säädettyjä ehdotettuja viranomaistehtäviä. Datasäädöksen mukaisiin viranomaistehtäviin kuuluisi myös muun muassa liikesalaisuuskäsijarrua koskevien valitusten käsittely. Liikesalaisuuksia koskevien asioiden käsittely on katsottu olevan Traficomien toiminnan kannalta uudenlaista osaamista ja resursseja vaativaa toimintaa, joka laajentaisi sen tehtäväkenttää. Koska datasäädöksessä on kyse uuden sääntelyn soveltamisesta, ei HE-luonnosta laadittaessa ole pystytty tarkasti arvioimaan sen viranomaisilla aiheuttamaa työmäärää. On kuitenkin ennakoitu, että viranomaisvalvonnan toteutus tulee riippumaan yhtäältä viranomaisten käytettävissä olevista resursseista sekä viranomaiselle tulevien yhteydenottojen määrästä. Koska kyse todetusti on uudesta ja monimutkaisesta sääntelystä, on oletettu, että Traficomille voisi kohdistua sen asiakkailta tavanomaista enemmän kysymyksiä ja neuvontapyyntöjä, kun datasäädöstä aletaan soveltamaan.¹⁸⁶

Pelkästään datasäädöksen myötä Traficomille syntyvistä viranomaistehtävistä, jotka edellyttävät juridista, teknistä ja taloudellista osaamista, on arvioitu aiheutuvan kymmenen henkilötyövuoden pysyvä lisäresurssitarve. Tämä tarkoittaisi yhden miljoonan euron vuosittaista määrärahatarvetta (100 000 euroa / henkilötyövuosi), joka tulisi ottaa huomioon valtion talousarviossa. Lisäksi tietosuojavaltuutetun toimistolle ja kilpailu- ja kuluttajavirastolle on säädöksestä arvioitu syntyvän yhteensä viiden henkilötyövuoden määrärahatarve. Traficomille säädöksestä syntyvän määrärahatarpeen on arvioitu jakautuvan seuraavasti¹⁸⁷:

- datan jakamiseen ja saataville asettamiseen liittyvät tehtävät (sisältäen mm. valitusten vastaanottamisen, tutkimisen ja selvittämisen) = neljä henkilötyövuotta

---

¹⁸⁵ HE-luonnos, s. 16.

¹⁸⁶ HE-luonnos, s. 28.

¹⁸⁷ HE-luonnos, s. 30.

- tehtävät datan käsittelypalvelujen vaihtamisen ja yhteentoimivuuden osalta = kaksi henkilötyövuotta
- datakoordinaattorin työ = kolme henkilötyövuotta
- muut tehtävät (esim. tutkimusten suorittaminen ja seuraamusten määrittäminen) = yksi henkilötyövuosi

Traficomien lisäksi datasäädöksen on katsottu vaikuttavan erityisesti Tietosuojavaltuutetun toimistoon ja Kuluttaja- ja kilpailuvirastoon. Koska toimivaltaisia viranomaisia ollaan asettamassa enemmän kuin yksi, Traficomia on esitetty HE-luonnoksessa myös datasäädöksen 37 artiklan 2 kohdan edellyttämäksi kansalliseksi datakoordinaattoriksi.

On huomattava, että Traficomien viranomaistehtäviä on täydennetty lukuisten uusien säädösten myötä. Esimerkiksi kyberturvallisuuslain (124/2025) 26 §:n mukaan Traficom on yksi NIS 2 -direktiivin¹⁸⁸ nojalla annettujen säännösten noudattamista valvovista viranomaisista, ja verkon välityspalvelujen valvonnasta annetun lain (18/2024) 1 §:n mukaan digipalveluasetuksen¹⁸⁹ (DGA) mukainen digitaalisten palvelujen koordinaattori. Traficomien digitaalisia asioita koskeva hallinnonala on kasvanut 2020-luvulla huomattavasti, mikä tekee datasäädöksen perusteella syntyvien viranomaistehtävien riittävästä resursoinnista tärkeää. On selvää, että keskittäminen Traficomiin on kuitenkin kokonaisuutta ajatellen järkevää.

Valtion talouden kannalta olisi kannattavaa tehdä sellaiset lainsäädännölliset ratkaisut, joilla uudesta sääntelystä aiheutuvat resurssitarpeet saataisiin hyödynnettyä mahdollisimman tehokkaasti. Vaikka viranomaisille keskitettyjä määrärahoja lisättäisiin, mutta lainsäädäntö ei muuten mahdollistaisi datasäädöksestä johtuvien velvoitteiden ja oikeuksien toteutumista esimerkiksi tehokkaissa muutoksenhakuprosesseissa, olisivat viranomaiselle mahdollisesti asetettavat lisämäärärahat epätarkoituksenmukaisesti sidottu. Resurssien tarkoituksenmukainen jakaminen vaikuttaa kolmessa portaassa: viranomaisten- ja tuomioistuinten toiminnassa, sekä yksityisten välisissä suhteissa.

---

¹⁸⁸ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2022/2555, annettu 14 päivänä joulukuuta 2022, toimenpiteistä kyberturvallisuuden yhteisen korkean tason varmistamiseksi kaikkialla unionissa, asetuksen (EU) N:o 910/2014 ja direktiivin (EU) 2018/1972 muuttamisesta sekä direktiivin (EU) 2016/1148 kumoamisesta (NIS 2 -direktiivi).

¹⁸⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/2065, annettu 19 päivänä lokakuuta 2022, digitaalisten palvelujen sisämarkkinoista ja direktiivin 2000/31/EY muuttamisesta (digipalvelusäädös).

Ensinnäkin esimerkiksi liikesalaisuuskäsijarrusta aiheutuvien viranomaisvelvoitteiden asianmukainen hoitaminen muun muassa valitusten käsittelyn muodossa vaatii omalta osaltaan ylimääräisiä resursseja, jotta viranomainen voi hoitaa tehtävänsä hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti ja toisaalta myös datasäädöksen tavoitteiden mukaisesti. Toiseksi, jos viranomainen ei voi toteuttaa tehtäviään asianmukaisesti, se voi aiheuttaa tuomioistuimille ylimääräistä työtä muun muassa viranomaisten päätöksistä tehtyjen valitusten muodossa. Kolmanneksi kaikki edellä mainittu kuluttaa yksityisten, kuten datan haltijoiden ja käyttäjien välisessä suhteessa aktiivisia resursseja esimerkiksi asianajopalkkioihin (kun asioita käsitellään viranomaisessa ja tuomioistuimessa) ja mahdollisesti myös vastapuolen oikeudenkäyntikuluihin. Näiden kulujen lisäksi, kun liikesalaisuuskäsijarrua koskevaa asiaa käsitellään, ei esimerkiksi käyttäjä pysty hyödyntämään tälle muuten datasäädöksen nojalla jaettavaksi kuuluvaa dataa. Tämä voi estää sekä käyttäjän innovointia uusien taloudellisten mahdollisuuksien luomiseen että kolmansien osapuolien liiketoimintamahdollisuuksia jälkimarkkinapalveluiden muodossa.

HE-luonnoksessa viranomaisten vaikutuksen yrityksiin ja datatalouteen on arvioitu olevan lähinnä välillistä riippuen viranomaisten toiminnasta. Sujuvien viranomaismenettelyjen on arvioitu vähentävän yrityksille datasäädöksestä johtuvaa hallinnollista taakkaa. Yritysten hallinnollisen taakan on katsottu muodostuvan lähinnä muodollisten ilmoitusvelvollisuuksien ja lausuntopyyntöjen kautta.¹⁹⁰ Tosiasiassa viranomaistoiminnasta aiheutuva hallinnollinen taakka on moniulotteisempi. Esimerkiksi datasäädöksen 4 ja 5 artiklan sisältämän liikesalaisuuskäsijarrun käyttäminen aiheuttaa yritykselle myös muita seurauksia, kuin pelkän ilmoitusvelvollisuuden kansalliselle viranomaiselle, kun datan jakaminen keskeytetään siihen sisältyviin liikesalaisuuksiin vedoten. Jos käyttäjä päättää valittaa datan haltijan päätöksestä, tulee viranomaisen päättää, aloitetaanko tai jatketaanko datan jakamista ja millä edellytyksillä. Tällä ei ole vaikutusta pelkästään viranomaisen toimintaan, vaan myös datan haltijana toimiva yritys, sekä käyttäjä tulevat tällöin sidotuksi viranomaisen päätöksentekoprosessiin. HE-luonnoksesta ei esimerkiksi selviä, mitä selvitystä Traficom tulisi suorittaa päätöstä tehdessään. Hallinnollista taakkaa aiheutuisi yrityksille myös mahdollisista viranomaisen lisäselvityspyynnöistä. Koska Traficom liikesalaisuuksia sisältävän datan jakamisen aloittamista tai jatkamista koskevat päätökset tulevat luonnollisesti olemaan viranomaisen hallintoasian ratkaisemista koskevia päätöksiä, seuraa niistä osapuolille myös muutoksenhakuoikeus, joka olisi suoraa seurausta Traficom hallintotoiminnasta.

---

¹⁹⁰ HE-luonnos, s. 25.

5.3 Datasäädöksen vaikutukset tuomioistuimiin ja lainvalmistelussa ehdotetut vaihtoehdot toimivaltaisesta tuomioistuimesta

5.3.1 Yleisvaikutukset tuomioistuimiin

Ensimmäisessä HE-luonnoksessa ei ole arvioitu datasäädöksen vaikutuksia tuomioistuinlaitoksen toimintaan, vaikka tuomioistuimilla on oletettu olevan merkittävä rooli datasäädöksestä johtuvien riita-asioiden ratkaisuisissa. Myös liikesalaisuuksiin liittyvien tuomioistuinasioiden on oletettu nousevan.¹⁹¹ HE-luonnoksessa esitetystä varovaisesta arvioinnista huolimatta datasäädös tulee lisäämään kuormitusta myös tuomioistuihin. Tämä puoltaa myös argumenttia siitä, että tuomioistuihin tehtäviä olisi taloudellisten vaatimusten vuoksi kannattavaa keskittää. Tältä osin liikesalaisuuskäsijarrua koskevat valitusasiat tarjoavat hyvän tilaisuuden tuomioistuinten tehtävien keskittämiseksi. Liikesalaisuuksia koskevat yksityisoikeudelliset riidat vaativat erityisosaamista, jota ei ole resurssien jakamisen kannalta kannattavaa hajauttaa. Liikesalaisuuksia koskevat yksityisoikeudelliset riita-asiat on keskitetty nykyisessä lainsäädännössä markkinaoikeuteen. Näin ollen lainsäädäntöä olisi syytä täsmentää markkinaoikeuden toimivallan osalta koskemaan myös liikesalaisuusjarrua koskevien valitusten ja niiden johdosta tehtyjen viranomaispäätösten muutoksenhakua tuomioistuimissa.

Liikesalaisuuskäsijarrua koskevien valitusten keskittäminen markkinaoikeuteen tarkoittaisi tarvetta lisätä markkinaoikeuden resursseja käsitellä valituksia Traficomien päätöksistä. Tämä olisi perusteltua, koska markkinaoikeudesta löytyy keskitetysti jo osaamista liikesalaisuuksia koskevien asioiden käsittelystä. Vaikka samat resurssit olisivat tällöin pois yleisiltä tuomioistuimilta, ne saataisiin parhaiten hyödynnettyä markkinaoikeudessa. Muutoksenhaun keskittäminen ja lisäresurssit markkinaoikeudelle tehostaisivat myös yksityisten taloudellisten resurssien käyttöä. Samoja asioita koskevien ratkaisujen käsittely johdonmukaisesti yhdessä foorumissa tarkoittaisi ennakoitavuuden lisääntymistä kyseisen tuomioistuimen ratkaisukäytännöstä. Jos liikesalaisuuskäsijarrua koskevien valitusten ja päätösten muutoksenhaku tapahtuisi markkinaoikeudessa, pystyisivät osapuolet ennakoimaan myös oikeusprosesseihin tarvittavia resursseja, joita syntyy esimerkiksi oikeudenkäyntikuluista. Nämä resurssit olisivat silloin käytettävissä osapuolten elinkeinotoimintaan ja innovointiin. Keskitetty ratkaisu tehostaisi oikeusprosessia myös poistamalla yhden oikeusasteen kokonaan.

---

¹⁹¹ HE-luonnos, s. 28.

Datasäädöksestä nousevat yksityisoikeudelliset riita-asiat eivät kaikki koske liikesalaisuuksia. Kyse voi olla esimerkiksi muihin datanjakosopimukseen liittyvistä riidoista. Toisaalta kaikki liikesalaisuuksia koskevat erimielisyydet eivät ole puhtaasti riita-asioita. Jos liikesalaisuuskäsitarrun soveltamista koskevasta päätöksestä valitetaan Traficomille, käsitellään se ensin viranomaisessa hallintoasiana. Sovellettavaksi eivät silloin voi tulla LSL:n mukaiset oikeussuojakeinot, eikä siten myöskään toimivalta käsitellä liikesalaisuuksia koskevia riita-asioita määräydy LSL 18 §:n mukaan. Kuten mainittu, datasäädös ei estä sen enempää datan haltijaa kuin käyttäjääkään nostamasta liikesalaisuutta koskevaa kannetta LSL:n mukaisesti, tai viemästä asiaa datasäädöksen 10 artiklan mukaiseen riidanratkaisuelimeen. Datasäädöksessä kuitenkin edellytetään mahdollisuus valittaa datan haltijan päätöksestä viranomaisessa, joten myös tämä tulee ottaa jäsenvaltioiden lainsäädännössä huomioon.

HE-luonnoksen lähtökohta toimivaltaisen tuomioistuimen määrittelyssä on ollut OK 10 luvun säännökset, joiden mukaan yksityisoikeudelliset vaatimukset käsitellään käräjäoikeudessa. Tästä huolimatta HE-luonnoksessa on pohdittu datasäädöksestä nousevien riita-asioiden ensiasiattean foorumina käräjäoikeuden lisäksi myös markkinaoikeutta, sekä molempia. Riita-asioiden keskittäminen markkinaoikeuteen, tai markkinaoikeuden osittainen toimivaltaisuus on nähty vaihtoehtona. Tämän syynä on ollut markkinaoikeuden rooli erityistuomioistuimena erityisesti aineettomia oikeuksia koskevissa riita-asioissa, mukaan lukien elinkeinonharjoittajien välisten liikesalaisuutta koskevien asioiden käsittely (sisältäen mm. liikesalaisuutta loukkaavan toiminnan kieltämisen ja vahingonkorvaukset). HE-luonnoksessa viitataan samassa yhteydessä perustuslakivaliokunnan (PeVL) lausuntoon 68/2014 vp, jonka mukaan keskittäminen markkinaoikeuteen tarkoittaa ”poikkeuksellista muutoksenhakuoikeuden rajoitusta, jolle tulee olla oikeus- turvan ja muutoksenhaun kannalta painavat, yleisesti hyväksyttävät ja erityiset perusteet”. Datasäädöksen mukaisien liikesalaisuuksiin liittyvien viranomaistehtävien ei ole yksittäisenä asiana nähty tarjoavan riittäviä perusteita niiden keskittämiseksi markkinaoikeuteen.¹⁹²

HE-luonnoksessa on kuitenkin jätetty mainitsematta, mitä samaisessa PeVL:n lausunnossa¹⁹³ on todettu teollis- ja tekijänoikeudellisten riita- ja hakemusasioiden keskittämisestä markkinaoikeuteen ensimmäisenä oikeusasteena. PeVL on tässä yhteydessä todennut, että: ”muutoksen-

---

¹⁹² HE-luonnos, s. 33.

¹⁹³ PeVL:n lausunto 68/2014 vp koski lainsäädännön muuttamista siltä osin, että rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta koskevien lakien muutoksenhaku ohjattiin suoraan Helsingin käräjäoikeudesta korkeimpaan oikeuteen, jos se myöntää valitusluvan.

hakuoikeuden sitominen korkeimman oikeuden myöntämään valituslupaan ei ratkaisutoiminnan keskittämisen, alan erityistuntemuksen takaamisen, tuomioistuimen ratkaisukokoonpanoja ja jäsenten kelpoisuusehtoja koskevan sääntelyn, oikeudenkäynnin joutuisuuden ja valituslupan myöntämisperusteena olevan muun painavan syyn vuoksi vaarana asianosaisten oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin eikä muodostu perustuslain 21 §:n 2 momentin vastaiseksi”¹⁹⁴.

Vaihtoehto markkinaoikeuden toimivaltaisuuteen ”joiltain osin” viittaa siis esimerkiksi LSL:n 18 §:n kaltaiseen rinnakkaiseen toimivaltaan. HE-luonnoksessa keskittämistä markkinaoikeuteen on ehdotettu kaikkien datasäädöksestä johtuvien yksityisoikeudellisten riita-asioiden osalta. Tältä osin on perusteltua, etteivät pelkästään datasäädöksestä johtuvat liikesalaisuuksia koskevat viranomaistehtävät ole riittävä peruste keskittämiselle. Luonnoksessa ei ole kuitenkaan pohdittu, että yksi vaihtoehto voisi olla juuri näiden asioiden keskittäminen markkinaoikeuteen, ottaen huomioon sen roolin kyseisiä asioita käsittelevänä erityistuomioistuimena. Kyse ei siis olisi keskittämisestä, vaan markkinaoikeuden LSL:n 18 §:n mukaisen rinnakkaisen toimivallan johdonmukaisesta hyödyntämisestä. Luonnoksessa tyydytetään tämän osalta toteamaan rinnakkaisen toimivallan olevan poikkeuksellinen ratkaisu¹⁹⁵.

Viranomaisten hallintotoiminnan muutokset datasäädöksen takia on myös tunnistettu HE-luonnoksessa. Viranomaisten – kuten ehdotetun Traficommin – päätösten on oltava valituskelpoisia. Viranomaisten päätösten valitusoikeus määräytyy lain oikeudenkäynnistä hallintoasioissa HOL:n mukaisesti ja viranomaisten toiminnasta määrätään HL:ssa. HE-luonnoksessa on havaittu, että datasäädöksen johdosta syntyy sellaisia viranomaistehtäviä, joiden mukaan säädettävässä DataL:ssa on tarve säätää myös muutoksenhausta. Pelkkä yleisviittaus HOL:iin johtaisi kaikkien datasäädöksen nojalla tehtävien viranomaispäätösten ohjautumisen hallinto-oikeuksiin. HOL 2 luvun 8 §:n 1 momentin mukaan valittamisesta muihin hallintotuomioistuimiin voidaan kuitenkin säätää erikseen. Tämä mahdollistaisi esimerkiksi markkinaoikeuden toimivaltaisuudesta säätämisen silloin kun kyse olisi markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvasta asiasta, jolloin markkinaoikeus toimisi hallintotuomioistuimena¹⁹⁶.

---

¹⁹⁴ PeVL 68/2014 vp, s. 3.

¹⁹⁵ HE-luonnos, s. 33.

¹⁹⁶ HE-luonnos, s. 33–34.

Tällainen lähestymistapa on otettu muun muassa kahdessa seuraavassa esimerkissä:

1. PRH:n päätöksestä valitetaan markkinaoikeuteen noudattaen HOL:n säädöksiä, kun kyse on teollisoikeudellisista- ja kaupparekisteriasioista esim. silloin kun PRH:n päätöksellä on ratkaistu tavaramerkkiä, yhteisömerkkiä, tarkastusmerkkiä tai kansainvälistä rekisteröintiä koskeva asia lain patentti- ja rekisterihallituksesta (578/2013) 6 §:n mukaisesti.
2. Traficom:n päätöksestä SVPL 21 luvun verkkotunnuksia koskevissa asioista haetaan muutosta valittamalla markkinaoikeuteen SVPL 343 §:n 1 momentin mukaisesti. Valituksen käsittelystä puolestaan säädetään saman pykälän 2 momentin mukaan LOM:ssa.

Esimerkissä 1 kuvatussa PRH:n tekemissä päätöksissä on käytännössä kyse PRH:n rekisteriviranomaisena immateriaalioikeuksien rekisteröimistä koskevista päätöksistä. HOL:n soveltamisen markkinaoikeudessa ei ole katsottu LOM:n esitöissä olevan perustuslain kannalta ongelmallista. Käytäntö on ollut myös linjassa markkinaoikeuden toimivallassa kilpailu- ja hankinta-asioita koskevissa asioissa. Immateriaalioikeuksien rekisteröintejä koskevat valitusasiat poikkeavat tavanomaisista hallintolainkäyttöasioista, sillä niissä on korostunut yksityinen intressi ja usein selkeä kaksiasiansaissuhde. PRH:n päätösten valitusasioiden keskittäminen on liittynyt ennen markkinaoikeusuudistusta olemassa olleeseen valituslautakuntamenettelyn kumoamiseen. Lainsäätäjä on tällöin tunnistanut tarpeen tehostaa ja nopeuttaa, sekä kehittää valitusmenettelyä ennakoitavammaksi ja paremmin johdetuksi¹⁹⁷. Korostunut yksityisintressi ja selkeä kaksiasiansaissuhde on havaittavissa markkinaoikeuden ratkaisuissa, jotka koskevat PRH:n tavaramerkkien rekisteröintejä koskevien päätöksien valituksista. Vaikka kyseessä on viranomaisen päätös, se kohdistuu yksityisen elinkeinonharjoittajan teollisoikeuteen, jonka suojalla on oletettavasti taloudellista merkitystä sen haltijalle. Lisäksi valituksissa ovat loppujen lopuksi vastakkain kahden osapuolen kilpailevat oikeudet *inter partes*, joiden ratkaisemiseen markkinaoikeus ottaa kantaa.¹⁹⁸

Tämän lisäksi PRH:n päätöksistä voi valittaa markkinaoikeuteen Patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain 6 §:n 1 momentin 6 ja 7 kohdan mukaan myös silloin, kun PRH:n päätöksellä on evätty kaupparekisteriin tehdyn ilmoituksen rekisteröiminen, rekisteriviranomainen on muuttanut yritys- ja yhteisötietojärjestelmään tallennettua tietoa rekisteröintivelvollisen toiminnan harjoittamisen oikeudellisesta muodosta, tai päätöksellä on ratkaistu hakemus toiminimen

¹⁹⁷ HE 124/2012 vp, s. 26–27.

¹⁹⁸ Ks. esim. MAO:178/2025, MAO:37/2025 ja MAO:600/2024.

rekisteröinnin kumoamisesta. Tällaisia päätöksiä tehdään PRH:ssa kuitenkin harvoin ja ne korjataan yleensä rekisteröintimenettelyssä¹⁹⁹. Lisäksi em. päätöksissä ei ole vastaavaa kaksiasiansuuhdetta, kuten immateriaalioikeuksia koskevissa rekisteröinneissä usein on.

Esimerkissä 2 kuvatut Traficomien verkkotunnuksia koskevat asiat on myös päätetty keskittää markkinaoikeuteen. Lainsäätäjä on katsonut muutoksenhaun keskittämisen markkinaoikeuteen hallinto-oikeuksien sijasta olevan tarkoituksenmukaista, sillä verkkotunnusasioissa on läheinen kytkentä tavaramerkki- ja toiminimioikeuteen, joita koskeva muutoksenhaku on markkinaoikeuden toimivallassa.²⁰⁰ Samoin verkkotunnuksia koskevista Traficomien päätöksistä, jotka ovat muutoksenhaun kautta päätyneet markkinaoikeuden ratkaistavaksi, on havaittavissa korostunut yksityinen intressi ja selkeä kaksiasiansuuhde²⁰¹.

HE-luonnoksessa on pohdittu valintaa muutoksenhaun ohjaamisesta hallinto- ja/tai markkinaoikeuteen. Vaihtoehtoa toimivallan jakamisesta ei ole kuitenkaan nähty tarkoituksenmukaiseksi toteuttaa lainsäädännöllisesti, sillä ei ole haluttu muodostaa rinnakkaista toimivaltaa hallintotuomioistuinten ja erityistuomioistuimen välille hallinnollisissa asioissa. HE-luonnoksessa on epäilty rinnakkaisen toimivallan aiheuttaman epäselvyyksiä. Kuitenkin yksityisoikeudellisissa asioissa rinnakkaisen toimivallan on katsottu voivan olla perusteltua, sillä niitä koskien rinnakkaisesta toimivallasta on jo säädetty LSL 18 §:ssä. Seuraavaksi tutkielmassa käydään läpi HE-luonnoksessa esitetyt vaihtoehdot kansalliselle tuomioistuinprosessille.

5.3.2 *Valmistelun vaihtoehto A: Hallinto-oikeudet toimivaltaisina*

Yleissäännös muutoksenhausta HOL:iin aiheuttaa sen, että kaikki Suomen hallinto-oikeudet ovat toimivaltaisina siten, kuin alueellisesta toimivallasta on erikseen laissa säädetty. Datasäädöksen sisältämän uuden EU-pohjaisen erityissääntelyn takia on arvioitu myös sitä, tulisiko toimivaltaa keskittää vain yhteen hallinto-oikeuteen. Keskittämällä on katsottu olevan sellaisia hyötyjä kuten tuomareiden erityisasiantuntemuksen lisääminen, oikeuskäytännön yhdenmukaistumiseen ja käsittelyaikojen paremman hallinnan.²⁰² HE-luonnoksessa tunnistetut edut keskittämisessä ovat perusteltuja ja varmasti päteviä muidenkin foorumeiden kuin hallinto-oikeuksien osalta.

---

¹⁹⁹ HE 244/2022 vp, s. 18.

²⁰⁰ HE 124/2012 vp, s. 24.

²⁰¹ Ks. esim. MAO:608/2023, MAO:609/2023 ja MAO:605/2023.

²⁰² HE-luonnos, s. 34.

Toimivallan keskittämisessä hallinto-oikeuksien sisällä on huomioitu lakitekniisiä seikkoja. Keskittämistä ei ole katsottu voitavan säätää – hallinto-oikeuksien alueellinen toimivalta huomioiden – toimivaltaisten viranomaisten perusteella, esimerkiksi (tässä laissa tarkoitettun toimivaltaisen viranomaisen antamista päätöksistä haetaan muutosta), koska ko. viranomaiset tekevät sellaisia päätöksiä jo ennen datasäädöksen ja DataL:n voimaantuloa ja voimaantulon jälkeen, mitkä kuuluvat käsiteltäväksi valitusasioina hallinto-oikeuksissa. Puolestaan keskittämisen asian luonteen perusteella, esimerkiksi: ”tämän lain nojalla annetuista päätöksistä”, on katsottu olevan avoin säännös aiheuttaen epäselvyyttä sen suhteen, milloin on kysymys uuden lain perusteella tehtävästä päätöksestä. Valitusasioiden asianosaisille, viranomaisille ja tuomioistuimille on haluttu tehdä mahdollisimman selväksi, miten ja mihin viranomaisen päätöksestä voi valittaa. On katsottu, ettei lain perusteella määräytyvästä asiasta valittaminen ole riittävän yksiselitteistä, koska ehdotetussa viranomaisen päätöksenteossa voidaan ottaa huomioon sekä DataL että pelkkä datasäädös.²⁰³

Keskittämistä hallinto-oikeuksien sisällä ei ole katsottu asianmukaiseksi em. lakitekniisten seikkojen osalta, vaikka valmistelussa on tunnistettu useita keskittämistä tukevia vaihtoehtoja. Liikesalaisuuksia koskevia asioita on käsitelty eri tuomiopiirien hallinto-oikeuksissa. Nämä asiat koskevat pääasiassa kannanottoja siitä, onko viranomaiseen kohdistuneen asiakirjapyynnön kohteena olevissa asiakirjoissa ollut kyse JulkL 24 §:n 1 momentin 20 kohdan perusteella salassa pidettävistä tiedoista, jotka sisältävät tietoja yksityisestä liikesalaisuudesta²⁰⁴. Hallinto-oikeuksien ratkaisuja ei lähtökohtaisesti julkaista, joten niiden määrä on tarkastelua varten hyvin rajallinen, ja osa viitatuista tapauksista on liikesalaisuusdirektiiviä edeltävältä ajalta, minkä takia niiden avulla on hankala muodostaa käsitystä mahdollisesti muodostuneesta ratkaisukäytännöstä. Joka tapauksessa muun muassa liikesalaisuuden määritelmää on pohdittu hallinto-oikeudessa esimerkiksi Suomen Asianajajaliiton valvontalautakunnan asianajajaan kohdistamassa valvonta-asiassa, tosin julkaistun päätöksen perustelut ovat tämän osalta rajalliset²⁰⁵.

Huolimatta siitä, millä perusteella lainvalmistelussa päädyttäisiin keskittämään muutoksenhaku yhteen hallinto-oikeuteen, tulisi viimeisenä oikeusasteena olemaan joka tapauksessa korkein hallinto-oikeus (KHO). KHO:n ennakkopäätöksissä on otettu kantaa myös liikesalaisuuksia koskeviin asioihin. Vastaavasti KHO:n ratkaistavana olevat asiat ovat koskeneet pääasiassa

---

²⁰³ HE-luonnos, s. 34–35.

²⁰⁴ Ks. esim. Pohjois-Suomen HAO 22.05.2023 758/2023, Kouvolan HAO 29.10.2010 10/0668/2, Helsingin HAO 16.11.2001 01/0816/2 ja Helsingin HAO 4.9.2001 01/0612/2.

²⁰⁵ Pohjois-Suomen HAO 758/2023.

kannanottoja siitä, onko viranomaiseen kohdistuneiden asiakirjapyyntöjen kohteena olevissa asiakirjoissa tietoja yksityisestä liikesalaisuudesta²⁰⁶. Vaikka tapauksissa on ollut yhteys JulkL:n mukaisen asiakirjajulkisuuteen, on KHO:lla jo kokemusta liikesalaisuuden määrittelyn tulkinnasta. KHO on perusteluissaan muun muassa katsonut, että toisaalta räjäytystöitä tekevän yrityksen räjäytysten kenttäkoot ja niiden heittosuunnat ovat liikesalaisuuksia²⁰⁷, mutta kaupungin kehittämishanketta koskeva viestintäsuunnitelma ei ole liikesalaisuus²⁰⁸.

5.3.3 *Valmistelun vaihtoehto B: Markkinaoikeus toimivaltainen*

Toinen vaihtoehto, jota HE-luonnoksen valmistelussa on harkittu, on ollut DataL:n mukaisten toimivaltaisten viranomaisten päätöksistä tehtävien valitusten keskittäminen markkinaoikeuteen. Tässä on tunnistettu markkinaoikeuden jo olemassa oleva toimivalta tietyissä hallintoasioissa, kuten teollis- ja tekijänoikeudellisissa asioissa. Tällaisissa asioissa on nähty liityntä sekä yksityisoikeudellisiin että hallinto-oikeudellisiin asioihin. Markkinaoikeuden toimivaltaan keskitettyissä asioissa on nähty olevan tiivis yhteys EU-oikeuteen ja erityissääntelyä niissä esiin nousevien teknisempien, erityisasiantuntemista vaativien kysymysten osalta. Kyseisten asiaryhmien on nähty myös olevan ”yleisesti oikeudelliselta luonteeltaan omanlaatuisia selkeitä asiakokonaisuuksia”. Myös datasäädöksen johdosta aiheutuvien muutoksenhakuasioiden on katsottu olevan tällaisia asiakokonaisuuksia.²⁰⁹ Ottaen huomioon aiemmassa lainsäädännössä olleet tavoitteet teollis- ja tekijänoikeudellisten asioiden keskittämisessä markkinaoikeuteen, sekä sen roolin liikesalaisuuksia koskevien yksityisoikeudellisten riita-asioiden pääasiallisena foorumina, olisi markkinaoikeuden rooli DataL:n johdosta annettavien liikesalaisuuksia koskevien päätösten ratkaisijana myös perusteltua, sillä ne olisivat myös EU-oikeudellisen yhteyden ja erityissääntelyn osalta yleisesti oikeudelliselta luonteeltaan omanlaatuisia selkeitä asiakokonaisuuksia.

Liikesalaisuuksia on käsitelty markkinaoikeudessa runsaasti LSL:n säätämisen jälkeen. Liikesalaisuuksia on käsitelty muun muassa julkisia hankintoja koskevissa asioissa²¹⁰, työsuhdekeksintöihin liittyvissä asioissa²¹¹, patenteihin kohdistuvia turvaamistoimia koskevissa asioissa²¹².

---

²⁰⁶ Ks. esim. KHO:2018:153, KHO:2013:90, KHO:2014:58 ja KHO:2015:176.

²⁰⁷ KHO:2014:58.

²⁰⁸ KHO:2018:153.

²⁰⁹ HE-luonnos, s. 35–36.

²¹⁰ Ks. esim. MAO:161/2025, MAO:125/2025 ja MAO:61/2025.

²¹¹ Ks. esim. MAO:138/2025.

²¹² Ks. esim. MAO:62/2025, MAO:561/2024.

Markkinaoikeus käsittelee liikesalaisuuksia koskevaa laintulkintaa hyvin monipuolisissa asioissa ja aktiivisesti. Tämä on havaittavissa myös markkinaoikeuden perusteluissa, joissa se käsittelee kantajan vaatimukseen perustuen muun muassa tiedon soveltumista liikesalaisuudeksi hyvin seikkaperäisesti²¹³. Tämä korostaa markkinaoikeuden roolia liikesalaisuuksiin kohdistuvien asioiden erityistuomioistuimena.

Vaikka nämä datasäädöksestä aiheutuvat yhteydet ja markkinaoikeuden valmius vastata niihin on tunnistettu valmistelun yhteydessä, on HE-luonnoksessa todettu, ettei tuomioistuimeen ohjautuvien valitusasioiden määrä välttämättä tule olemaan merkittävä foorumista riippumatta, joten keskittämistä ei ole nähty tarpeellisenä. Arvio on perustettu muun muassa siihen, etteivät valitusmäärät laajasti yhteiskuntaan vaikuttavissa tietosuojasiasioissa valitusmäärät hallinto-oikeuksiin eivät ole olleet suuria ”isossa kuvassa” vaikka niiden käsittelyyn kuluukin aikaa.²¹⁴ On selvää, ettei datasäädöksestä johtuvien, DataL:n muutoksenhakusääntöjen perusteella tehtävien viranomaisten päätösten määrää voida tietää ennakolta. Keskittämisen pitämistä epätarkoituksenmukaisena on tämän vuoksi kuitenkin syytä oudoksua. Vaikka valitusten määrä ei olisikaan suuri, niiden käsittelyn viemää pitkää aikaa ei voida pitää tehokkaana ottaen huomioon erityisesti datasäädöksen tavoitteet poistaa datan jakamisen esteitä, ja niiden osapuolille mahdollisesti käsittelyn venymisestä aiheutuvat kustannukset. HE-luonnoksen perustelut keskittämistä vastaan eivät vaikuta johdonmukaisilta, kun otetaan huomioon myös valmistelussa tunnistetut keskittämisen hyödyt. On kuitenkin totta, ettei kaikkien DataL:n mukaisten, kuten tietosuojavaltuutetun tekemien päätösten muutoksenhaun ohjaaminen markkinaoikeuteen ole välttämättä tarkoituksenmukaista. Päätöksissä ei ole välttämättä kyse markkinaoikeuteen muuten keskitetyistä asiaryhmistä tai ne koskevat puhtaasti yritysten velvoitteiden laiminlyöntiä asioina, joissa julkinen intressi on korostuneempi kuin yksityinen.

5.3.4 *Valmistelussa valittu ratkaisu*

DataL:n valmistelussa on tähän mennessä tehty ratkaisu, jossa lain perusteella tekemien päätösten muutoksenhaku ohjataan kaikkiin hallinto-oikeuksiin tekemällä yleisviittaus HOL:iin. Valmistelun keskeneräisyyden takia on kuitenkin mahdollista, että ratkaisua tullaan muuttamaan. Muutoksenhakua koskeva säännös on kirjattu HE-luonnokseen seuraavasti:

---

²¹³ MAO:138/2025, kohdat 72–110.

²¹⁴ HE-luonnos, s. 36.

29 § Muutoksenhaku viranomaisen päätöksestä

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Muutoksenhaussa uhkasakon asettamista ja maksettavaksi tuomitsemisesta koskevaan päätökseen sovelletaan kuitenkin uhkasakkolakia.

Toimivaltaisen viranomaisen muussa kuin seuraamusmaksun määräämistä koskevassa päätöksessä voidaan määrätä, että päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

Lainkohtaa ei ole tutkielman kirjoitushetkellä julkaistussa HE-luonnoksessa perusteltu tarkemmin luonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa. Tässä luvussa läpikäytyt perustelut ovat kaikki HE-luonnoksen ehdotusten vaikutustenarvioinnista ja toteuttamisvaihtoehtojen arvioinnista. On todennäköistä, että myös muutoksenhakua koskevan DataL:n 29 §:n perustelut tulevat tarkentumaan valmistelun edetessä. HE-luonnoksessa on tunnistettu, että datasäädöksen takia tuomioistuinten eteen voi tulla liikesalaisuuksiin liittyviä kysymyksiä sekä yksityisoikeudellisissa että hallintoasioissa²¹⁵. HE-luonnoksen perustelut eri muutoksenhaun vaihtoehdoista ovat kuitenkin osittain epä johdonmukaiset ja jättävät huomioimatta sekä liikesalaisuuksia että tuomioistuinten toimivaltaa koskevia seikkoja.

5.4 *De lege ferenda* -suositus toimivaltaisesta tuomioistuimesta

Muutoksenhaun keskittämistä ja sen perusteluja on tarkasteltu valmistelussa tähän mennessä vain 1) yksinomaan hallinto-oikeuksien sisällä hallintoasioissa ja 2) yksityisoikeudellisissa asioissa markkinaoikeudessa. Asiakohtaista muutoksenhakua ei ole huomioitu siten, että se voitaisiin toteuttaa markkinaoikeudessa noudattaen HOL:n säännöksiä muutoksenhausta. Keskitämistä markkinaoikeuteen on tarkasteltu vain yksityisoikeudellisten riita-asioiden kannalta. Olisi kuitenkin mahdollista säätää muutoksenhaku keskitetysti markkinaoikeuteen liikesalaisuuksia koskevissa asioissa noudattaen sitä mitä HOL:ssa säädetään muutoksenhausta. Tämä mahdollistaisi myös aiemman lainsäädännön harmonisointitavoitteiden toteutumisen. Edellä mainitut ongelmat huomioiden tässä tutkielman alaluvussa esitellään vaihtoehtoinen tapa liikesalaisuuskäsijarrun mukaisen muutoksenhaun toteuttamiselle.

---

²¹⁵ HE-luonnos, s. 34.

Datasäädöksen, LSL:n tai LOM:n (tai muiden oikeuspaikkasäädösten) säännöksistä ei saada suoraa vastausta siihen, missä foorumissa liikesalaisuuskäsijarrua koskevien viranomaisten päätösten muutoksenhaku tulisi toteuttaa. Edellä mainittujen säädösten perusteluista voidaan kuitenkin hakea tulkinnallista apua muutoksenhakukysymyksen ratkaisemiseen. Perusteluista voidaan hyödyntää sallittuina oikeuslähteinä ja oikeustaloustieteellisinä seuraamusargumentteina²¹⁶. Kyseisillä seuraamusargumenteilla on asian tulkinnan kannalta myös oikeustaloustieteellistä painoarvoa implisiittisinä argumentteina²¹⁷.

Datasäädöksen liikesalaisuuksia koskevissa valitusasioissa, joita Traficom tulisi HE-luonnoksen perusteella käsittelemään, on enemmän kyse oikeuksien toteutumisesta kahden osapuolen välillä *inter partes* kuin elinkeinonharjoittajan lakisääteisten velvollisuuksien laiminlyönnistä, kuten esimerkiksi tietosuojavelvoitteiden rikkomisessa. Näin ollen liikesalaisuuskäsijarrun soveltamiseen liittyy sellaisia yksityisoikeudellisia ja taloudellisia piirteitä, jotka tekevät niiden käsittelyn selvittämisestä viranomaisessa ja mahdollisesta muutoksenhausta normaalista viranomaismenettelystä poikkeavaa. Datasäädöksessä käyttäjille mahdollistettu oikeus saada pääsy dataan ja oikeus datan käyttöön laajentaa perinteisesti julkiseen sektorin dataan ja henkilötietoihin liitettyjä informaatio-oikeuden yleisiä periaatteita kuten oikeus tietoon ja informaation vapauden periaate koskemaan myös liiketoiminnassa kerättyjä ei-henkilötietoja²¹⁸. Vaikka esimerkiksi edellä mainitut käyttäjän oikeudet tulee ottaa viranomaisen (ja muutoksenhakutuomioistuimen) päätösten perusteluissa huomioon, on liikesalaisuuskäsijarrun soveltamisessa pohjimmiltaan kyse datan haltijan pyrkimyksestä suojata omia immateriaalioikeuksiaan. Näin ollen liikesalaisuuksia sisältävän datan jakamista koskevaan viranomaisen päätökseen kohdistuu korostunut yksityinen intressi.

Päätösten muutostenhaku olisi varmasti mahdollista toteuttaa hallintotuomioistuimissa. Esimerkiksi henkilötietoja koskevissa asioissa muutoksenhaku valvontaviranomaisena toimivan tietosuojavaltuutetun päätöksistä on ohjattu hallinto-oikeuteen tietosuojalain (1050/2018) 25 §:n 1 momentin mukaisesti. Tapauksissa on yleensä kyse siitä, että tietosuojavaltuutettu on katsonut elinkeinonharjoittajan rikkoneen GDPR:n mukaisia velvoitteitaan, jotka vaarantavat puolestaan rekisteröidyn oikeudet²¹⁹. Liikesalaisuuskäsijarrun soveltamisessa korostuneen, datan

---

²¹⁶ Määttä 2016, s. 67–68.

²¹⁷ Määttä 2016, s. 72.

²¹⁸ Saarenpää – Riekkinen 2023, s. 172–175.

²¹⁹ Ks. esim. KHO:2023:56 ja KHO:2023:81.

haltijan korostuneen yksityisen intressin ja oikeuksien toteutumisen *inter partes* takia olisi kuitenkin luontevaa, että liikesalaisuusjarrua koskevien päätösten muutoksenhaku ohjattaisiin DataL:ssa markkinaoikeuteen.

Liikesalaisuuskäsijarrun mukaiset tilanteet muistuttavat jossain määrin LSL:n mukaisia loukaustilanteita. Datasäädöksen 4 artiklan 7 kohdan mukaan, jos käyttäjä ei toteuta saman artiklan 6 kohdan nojalla sovittuja toimenpiteitä tai heikentää liikesalaisuuksien luottamuksellisuutta, datan haltija voi pidäytyä liikesalaisuuksiksi määritetyn datan jakamisesta tai tapauksen mukaan keskeyttää sen. Tällainen tilanne olisi mahdollinen esimerkiksi silloin, jos käyttäjä datan haltijan kanssa tekemästään sopimuksesta huolimatta käyttää tai ilmaisee liikesalaisuuksia. Tilanteessa käyttäjä syyllistyisi myös LSL:n 4 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaiseen liikesalaisuuden oikeudettomaan käyttämiseen ja/tai ilmaisemiseen, koska tätä sitoisi liikesalaisuuden käyttämistä tai ilmaisemista rajoittava sopimus tai velvoite.

Koska oikeushenkilöä tai elinkeinotoimintaa harjoittavaa luonnollista henkilöä vastaan esitetyt vaatimukset voidaan tutkia LSL:n 18 §:n mukaisesti markkinaoikeudessa, olisi datan jakamista koskevista erimielisyyksistä syntyvän oikeuskäytännön johdonmukaisuuden kautta luontevaa, että myös datasäädöksen liikesalaisuuskäsijarrun soveltamisesta aiheutuvat riidat käsiteltäisiin markkinaoikeudessa. Markkinaoikeuden ja käräjäoikeuksien rinnakkaisen toimivallan on nähty mahdollistavan ns. *forum shopping* ilmiön toteutumisen ja johtavan pahimmillaan kahden erillaisen oikeuskäytäntölinjan muodostumiseen²²⁰. Oikeuskäytännön kannalta ei olisi perusteltua mahdollistaa kolmannen oikeuskäytäntölinjan muodostumista ohjaamalla muutoksenhakua hallintotuomioistuimiin, ottaen huomioon liikesalaisuuskäsijarrun mukaisten asioiden luonteen yhtäläisyydet LSL:n mukaisten riitojen kanssa.

Oikeushenkilöön tai elinkeinotoimintaa harjoittavaan luonnolliseen henkilöön kohdistuvat riita-asiat voidaan LSL 18 §:n mukaan tutkia markkinaoikeudessa. Markkinaoikeuden toimivaltaa käsitellä liikesalaisuuksia koskevat asiat teollis- ja tekijänoikeudellisina riita-asioina eikä markkinaoikeudellisina asioina, on perusteltu pyrkimyksellä luopua niihin ennen liikesalaisuusdirektiivin implementointia kohdistuneesta virallisperiaatteesta, joka on ilmentänyt niihin liitettyä julkista intressiä.²²¹ Koska lainsäätäjällä on pyrkinyt korostamaan liikesalaisuuksia kos-

---

²²⁰ Schröder 2022, s. 36.

²²¹ HE 49/2018 vp, s. 66–67.

kevaa yksityistä intressiä, muutoksenhaun keskittäminen hallintotuomioistuimiin asettuisi tämän pyrkimyksen päinvastaiselle kannalle. On myös todennäköistä, että liikesalaisuusjarrun soveltaminen tulisi kyseeseen juuri verkkoon liitettyjen tuotteiden tai niihin liittyvien palveluiden valmistajien kohdalla, jotka toimisivat tilanteessa datan haltijana. Kyseiset valmistajat olisivat näin ollen sellaisia oikeushenkilöitä tai elinkeinotoimintaa harjoittavia luonnollisia henkilöitä, joihin kohdistuvat liikesalaisuuksia koskevat riita-asiat voidaan myös tutkia markkinaoikeudessa.

Vaikka keskittämisen markkinaoikeuteen on nähty voivan mahdollisesti heikentää oikeuden saatavuutta erityisesti pien- ja keskisuurille yrityksille markkinaoikeuden maantieteellisen sijainnin takia, mahdollistaa keskittäminen toisaalta markkinaoikeuden asiantuntemuksen hyödyntämisen.²²² Myös muutoksenhaun ohjaaminen hallintotuomioistuimiin mahdollistaisi useamman toimivaltaisen tuomioistuimen hyödyntämisen, mutta vastaavasti markkinaoikeuden erityisosaaminen jäisi hyödyntämättä. Myös HE-luonnoksessa on tunnistettu keskittämisen edesauttavan tuomareiden erityisasiantuntemuksen lisääntymistä, oikeuskäytännön yhdenmu-kaistumista ja käsittelyaikaisten parempaa hallintaa.²²³ Koska liikesalaisuusjärjelmää koskevien valitusten muutoksenhakuun voi liittyä monen kaltaisia tulkinvaraisia tilanteita esimerkiksi tilanteissa jossa datan haltija pyrkii ylitulkitsemaan liikesalaisuuden määritelmää pääsyyntönnön kohteena olevaan dataan tai osoittamaan sille erittäin todennäköisesti aiheutuvan vakavan taloudellisen vahingon liikesalaisuuksien ilmaisemisesta, olisi tarkoituksenmukaisinta hyödyntää ja vahvistaa markkinaoikeuden roolia liikesalaisuuksia koskevana erityistuomioistuimena myös muutoksenhaun osalta.

Markkinaoikeuden toimivaltaisuus edistäisi liikesalaisuusdirektiivissä asetettujen ja sitä kautta myös datasäädöksen harmonisointitavoitteiden toteutumista. Liikesalaisuusdirektiivissä on tunnistetut liikesalaisuuksien olevan yksi yleisimmistä yritysten innovatiivisen taitotiedon suojaamiskeinoista. Liikesalaisuusdirektiivillä on muun muassa pyritty liikesalaisuuksien yhdenmu-kaiseen suojaamiseen jäsenvaltioissa, jolla voidaan kannustaa innovointiin liittyvää toimintaa sisämarkkinoilla mahdollistamalla liikesalaisuuksien optimaalisen käytön talouskasvun vauhdittamiseen ja edistää sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa.²²⁴ Datasäädöksessä korkealaa-tuisen verkkoon liitettyjen tuotteiden ja niihin liittyvien palveluiden datan on katsottu parantava

---

²²² LaVL 8/2018 vp, s. 16–17.

²²³ HE-luonnos, s. 34.

²²⁴ Liikesalaisuusdirektiivin johdanto-osan 3 ja 4 perustelukappale.

kilpailukykyä ja innovointia sekä turvaavan kestäväen talouskasvun. Tämä edellyttää kuitenkin datan jakamisen esteiden poistamista, jonka on katsottu parantavan muun muassa edistävien uusien, innovatiivisten verkkoon liitettyjen tuotteiden tai niihin liittyvien palvelujen kehittämistä sekä innovointia jälkimarkkinoilla.²²⁵ Muutoksenhaun keskittäminen edistäisi markkinaoikeuteen edistäisi liikesalaisuusdirektiivin ja datasäädöksen dynaamisen tehokkuuden toteuttamista, jolloin liikesalaisuusdirektiivissä ja datasäädöksessä esitetyt yhteiskuntapoliittiset tavoitteet voidaan saavuttaa paremmin. Tällaisen dynaamisen tehokkuuden edistäminen puoltaisi muutoksenhaun keskittämistä markkinaoikeuteen kyseisen sääntelyn tarkoituksenmukaisuutta tukevana sääntelystandardina.²²⁶ Koska dynaaminen tehokkuus tässä tarkoittaisi sekä liikesalaisuusdirektiivin tavoitteiden (liikesalaisuuksien yhdenmukainen suojaaminen) ja datasäädöksen tavoitteiden (datan jakamisen edistäminen) tasapainoisempaa ja tehokkaampaa toteuttamista, jolloin markkinaoikeuteen keskittäminen parantaisi molempien säädösten vaikuttavuutta edistämällä innovaatioiden käyttöönottoa²²⁷.

Lainsäädännön tasolla selkeästi määritelty sekä käytännössä tehokkaasti ja oikeuskäytännön kannalta ennakoitavissa oleva muutoksenhaku voi kuitenkin vähentää osapuolien transaktiokustannuksia ennen kuin liikesalaisuuskäsijarrua joudutaan edes soveltamaan. Tämä ja muut tässä alaluvussa esitetyt perustelut huomioden muutoksenhaun ohjaaminen markkinaoikeuteen vähentäisi yritysten välisiä transaktiokustannuksia ja edesauttaisi yhteiskunnan resurssien tehokkaimman optimoinnin. Tutkielmassa esitetty, ennen lainsäätämistä suoritettu lainopillinen systematisointi voi selventää uuden lainsäädännön taustalla vaikuttavia tekijöitä, kuten lainsäädäntöön yhteiskunnassa kohdistuvia odotuksia muun muassa siitä, miten lainsäädännöllä voidaan lieventää mahdollisten markkinahäiriöiden vaikutuksia²²⁸. Sekä liikesalaisuusdirektiivin että datasäädöksen taustalla vaikuttavat tavoitteet innovaatiomahdollisuuksien edistämiseksi sisämarkkinoilla on sellainen päämäärä, eli *telos*, jonka mukaan myös näiden säädösten risteymäkohdassa olevaa liikesalaisuuskäsijarrua ja sen mukaisten päätösten muutoksenhakua tulisi tulkita²²⁹. Muutoksenhakua koskeva säännös voi puolestaan vastaisuudessa toimia sellaisen

---

²²⁵ Datasäädöksen johdanto-osan 1 ja 32 perustelukappale.

²²⁶ Määttä 2016, s. 57–60.

²²⁷ Määttä 2009, s. 102.

²²⁸ Aarnio 2011, s. 181.

²²⁹ Aarnio 2011, s. 161.

oikeuslähdeopillisen informaation lähteenä, joka yhdistettynä säännöksen perusteluihin paljastaa lainsäätäjän tarkoituksen, jota voidaan hyödyntää edelleen liikesalaisuus- ja datalainsäädännön tulkinnassa²³⁰.

Edellä mainitut perustelut huomioiden liikesalaisuusjarrun mukaisten Traficomien päätösten muutoksenhaku voitaisiin keskittää tulevassa lainsäädännössä markkinaoikeuteen lisäämällä ehdotetun DataL:n 29 §:n toiseksi momentiksi seuraava:

Liikenne- ja viestintäviraston päätöksestä valitetaan markkinaoikeuteen noudattaen HOL:n säädöksiä, kun kyse on teollis- ja tekijänoikeutta koskevista asioista silloin kun Liikenne- ja viestintäviraston päätöksellä on ratkaistu liikesalaisuuksia sisältävän datan jakamista koskeva asia datasäädöksen 4 artiklan 9 kohdan a alakohdan tai 5 artiklan 12 kohdan a alakohdan mukaisesti.

Valinta muutoksenhaun ohjaamisessa joko hallintotuomioistuimiin tai markkinaoikeuteen tuskin merkittävästi vaikuttaisi datan haltijoiden ja käyttäjien (kolmansien osapuolien) välisten hyvinvointikustannuksien jakoon. Näin ollen niin sanotun Kaldor-Hicks-kriteerin mukaisesti kumpikaan vaihtoehto ei vaikuttaisi voimavarojen tehokkaan kohdentamisen kannalta siten, että toisen osapuolen hyvinvointi parantuisi siinä määrin, että se kompensoisi hyvinvointitappioita kärsineen etujen menetystä. Tällaista vaikutusta ei olisi edes todennäköisesti pareto-tehokkuuden mukaisesti.²³¹ Konkreettinen ero muutoksenhakukanavan osalta voi muodostuvan oikeuskäytännön lisäksi olla erot tuomioistuinten käsittelyajoissa. Esimerkiksi vuonna 2024 liikesalaisuusriitojen keskimääräinen käsittelyaika markkinaoikeudessa oli kymmenen kuukautta, kun puolestaan liikennettä ja viestintää koskevien asioiden keskimääräinen käsittelyaika hallinto-oikeuksissa oli noin 7 kuukautta²³². Olettaen, että Traficomien päätöksiä liikesalaisuuskiistojen koskeva muutoksenhaku käsiteltäisiin liikennettä ja viestintää koskevinä asioina hallinto-oikeuksissa, eivät erot käsittelyajoissa ole tutkielman kirjoittamista edeltävänä vuonna olleet merkittäviä.

---

²³⁰ Aarnio 2011, s. 149.

²³¹ Määttä 2016, s. 16.

²³² Tuomioistuinlaitos 2025.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Liikesalaisuuslainsäädäntö vaikuttaa datasäädöksen soveltamiseen keskeisimmin liikesalaisuuden määritelmän kautta. Datasäädöksen sisältämä liikesalaisuuskäsijarru mahdollistaa datan haltijoita estämästä liikesalaisuuksia sisältävän datan jakamisen tietyissä tilanteissa. Tämän takia muun muassa viranomaiset ja muutoksenhausta vastaavat tuomioistuimet joutuvat ottamaan kantaa siihen, sisältykö jaettavaan dataan liikesalaisuuksia ja soveltamaan tässä harmonisoitua liikesalaisuuden määritelmää. Datasäädös myös edellyttää datan haltijalta liikesalaisuuksien yksilöintiä ennen datan jakamista koskevan sopimuksen tekemistä, joka poikkeaa liikesalaisuuslainsäädännön peruseriaatteista pitää tieto salassa. Datan haltijat voivatkin pyrkiä ylittämään verkkoon liitettyjen tuotteiden ja niihin liittyvien palveluiden dataa liikesalaisuudeksi estääkseen datan jakamisen. Lisäksi on epäselvää missä määrin datanjakovelvoitteen alaista käsittelemätöntä raakadataa voidaan pitää liikesalaisuuksina itsesään. Voi olla mahdollista, että käyttäjät ja kolmannet osapuolet voivat pyrkiä käyttämään data-analytiikkaa eräänlaisena käänteismallinuksena saadakseen tiedon myös tällaisesta raakadatasta, joka olisi liikesalaisuuslainsäädännön näkökulmasta laillinen tapa saada liikesalaisuus tietoonsa.

Liikesalaisuuksia koskevien yksityisoikeudellisten riita-asioiden toimivalta on Suomessa jaettu rinnakkain käräjäoikeuksiin ja markkinaoikeuteen. Markkinaoikeuden rinnakkainen toimivalta on säädetty tavoitteena hyödyntää markkinaoikeuden erityisosaamista liikesalaisuusasioissa silloin, kun riita-asia kohdistuu elinkeinonharjoittajaan. Datasäädöksen sisältämä liikesalaisuuskäsijarru tulee todennäköisimmin sovellettavaksi nimenomaisesti yritysten välisissä suhteissa, kun datan haltijana toimiva valmistaja haluaa estää liikesalaisuuksien jakamisen käyttäjälle tai kolmannelle osapuolelle. Liikesalaisuuskäsijarrun mukaisissa tilanteissa onkin pohjimmiltaan kyse elinkeinonharjoittajien välisistä riidoista, jotka voivat joissain tilanteissa muistuttaa harmonisoidun liikesalaisuuslainsäädännön mukaisia oikeussuojakeinoja, kuten liikesalaisuuden oikeudetonta paljastamista, mikäli käyttäjä tai kolmas osapuoli ei pidä kiinni sovituista suojaustoimenpiteistä. Tilanteet, joissa datan haltija ei suostu aloittamaan datan jakamista ovat tulkinnanvaraisia myös siinä mielessä, että tällöin arvioitavaksi tulee datan haltijaan mahdollisesti kohdistuva erittäin vakava taloudellinen vahinko, mikäli datan jakaminen aloitetaan.

Datasäädös tuo täysin uusia ulottuvuuksia datan haltijoina toimivien yritysten datan hallintoihin ja mahdollisuuksiin sen hyödyntämiseen. Myös oikeudelliset kysymykset – ja oletettavasti myös erimielisyydet – tulevat kasvamaan datasäädöksen soveltamisalalla. Mikäli liikesalai-

suuksia koskevalle kaksihaaraiselle oikeuskäytännölle muodostettaisiin vielä kolmas haara ohjaamalla muutoksenhaku hallintotuomioistuimiin, tällainen oikeuskäytännön ”hallinto-oikeudellistuminen” voisi aiheuttaa oikeudellista epävarmuutta liikesalaisuuksiin kohdistuviin oikeuksiin. Säädöksen tavoitteiden kannalta tulevaisuuden haasteeksi tulee muodostumaan liikesalaisuuksien suojaaminen ja datan tehokkaan käyttämisen tasapainottaminen. Toisaalta koska kyse ei ole vielä sovellettavasta oikeudesta, ei voida tietää missä määrin tällaiset ongelmat tulevat realisoitumaan osapuolten välillä.

Kuitenkin liikesalaisuuskäsijarrusta aiheutuvien monipuolisten ja tulkinnanvaraisten oikeudellisten kysymysten, sekä niiden realisoituminen sellaisissa tilanteissa *inter partes*, joissa on erityinen yksityinen intressi korostaa muutoksenhaun ohjaamista markkinaoikeuteen tarkoituksenmukaisena. Liikesalaisuuskäsijarrussa ei siis ole niinkään kyse yritysten lainsäädännön noudattamisen hallinnollisesta valvonnasta, vaan datan haltijoiden aineettomien oikeuksien suojaamisesta, jota vasten punnitaan käyttäjän ja kolmannen osapuolen oikeutta saada pääsy dataan. Vaikka liikesalaisuuskäsijarrua koskevat asiat voitaisiin substanssikysymysten puolesta käsitellä myös hallintotuomioistuimissa, datasäädöksen ja liikesalaisuusdirektiivin harmonisointi tavoitteet, kuten innovaatioiden edistäminen sisämarkkinoilla puoltavat muutoksenhaun ohjaamista markkinaoikeuteen.

Oletettavaa on myös, ettei täysin samanlaista hallinnollista järjestelmää tulla muodostamaan jokaisessa jäsenvaltiossa. Jos jäsenvaltioiden viranomaisten välinen yhteistyö ja linjanvedot liikesalaisuus käsijarrun soveltamisessa eivät ole yhtenäisiä, vaarantuu datasäädöksen tavoite myös datan jakamista koskevien säännösten yhdenmukaistamisesta. Mikäli datan haltijat ja käyttäjät eivät voi ennakoida datan jakamista koskevan muutoksenhaun käsittelyä ja tulkintaa eri jäsenvaltioissa, osapuolten oikeusvarmuus heikentyy. Tämä voi luoda esteen liiketoiminnallisiin mahdollisuuksiin ja murentaa rohkeutta investoida uusiin innovaatioihin, joiden parantaminen on datasäädöksen keskeisiä tavoitteita. Pahimpana vaarana viranomaisprosessien ja muutoksenhaun oikeudellisessa epävarmuudessa on datasäädöksen aiheuttama epäharmonisoiva vaikutus.

Rajat ylittävissä tapauksissa epäselvyys liikesalaisuuskäsijarrun soveltamisesta korostuu. Vaikka liikesalaisuuskäsijarrun sisältämä valitusmahdollisuus viranomaiseen ei poista käyttäjän tai datan haltijan mahdollisuutta nostaa kannetta toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai saat- taa asiaa säädöksen 10 artiklan mukaisen riidanratkaisuelimen käsiteltäväksi, on mahdollista, että liikesalaisuuskäsijarrua koskevia asioita päätyy myös hallintomenettelyyn jäsenvaltioissa.

Näissä tapauksissa jäsenvaltioiden väliset erot liikesalaisuuskäsijarrun mukaisessa muutoksenhaussa voivat lisätä oikeudellista epävarmuutta esimerkiksi silloin, kun datan haltija on sijoittunut yhteen jäsenvaltioon ja käyttäjä toiseen (tai päinvastoin). Tällä voi puolestaan lopulta olla datasäädöksen tavoitteiden vastaisia epäharmonisoivia vaikutuksia, jotka lisäävät transaktiokustannuksia osapuolten välillä.

Tutkielmassa esitetyt tulokset ja vaihtoehtoinen *de lege ferenda* lainsäädäntö ovat riippuvaisia tutkielman metodien kautta tehtyyn tulkintaan. Tutkielman oikeustieteellinen analyysi on suppea, ja samoilla esitetyillä perusteluilla voitaisiin päästä myös erilaiseen lopputulokseen. Myös esittämällä useampia oikeustaloustieteellisiä argumentteja tai hyödyntämällä taloustieteen metodeja monipuolisemmin voitaisiin päästä vielä perustellumpaan lopputulokseen kuin tutkielmassa on esitetty. Tutkielmassa ei ole siis hyödynnetty tarkkaa taloustieteellistä laskentaa, vaan käytetty kvalitatiivisia implisiittisiä argumentteja. Laajempi tutkimus liikesalaisuuslainsäädännön käsittelystä eri tuomioistuimissa ja käsittelyn vaikutusten elinkeinonharjoittajien liiketoimintaan taloustieteellisen analyysin avulla esimerkiksi hyvinvoinnin jakautumisen ja transaktiokustannusten muodostumisen kautta olisi tarpeen. Oma tutkimuskysymyksensä on myös, missä määrin liikesalaisuuksia voi sisältyä datanjakovelvoitteen alaiseen dataan.

Viranomaiskäsittely vaihtoehtona ei poista osapuolten mahdollisuutta viedä asiaa suoraan toimivaltaisen tuomioistuimen käsiteltäväksi esimerkiksi liikesalaisuutta koskevana riita-asiana. On mahdollista, että datan haltijat ja käyttäjät voisivat pyrkiä ratkaisemaan tutkielmassa käsitellyn ongelman oikeuspaikkalausekkeella datan jakamista koskevassa sopimuksessa. Koska datasäädös ei ole tutkielman kirjoitushetkellä vielä sovellettavaa unionin oikeutta, eikä tosiasiasa voida tietää muodostuuko liikesalaisuuksia koskevan datan jakamisesta sellaista estettä datasäädöksen tehokkaalle toimivuudelle kuin tutkielmassa on problematisoitu. Säädöksen liikesalaisuuskäsijarrua koskevat säännökset voivat lopulta päätyä olemaan tyhjiä sanoja paperilla ilman todellista vaikutusta datamarkkinoiden toimintaan tai osapuolten välisten oikeuksien toteutumiseen. Ennen lainsäädännön säätämistä ja käytännön soveltamista voidaan vain todeta, että toistaiseksi käsijarrun vetämisellä voi olla lopputuloksen kannalta ennalta arvaamattomia vaikutuksia.